

891.71

Ի.Վ. ԿՈՉԵՐԴՅԱՆ

ԺԱՄԱԳՈՐԾՆ ՈՒ ՀԱՎԸ

ԿՈՄԵՆՏԱ 4 ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅԱՄԲ

Քաղաքացիական պատերազմի ժամանակ ՍՍՀՄ-ում

ԳԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ
ՅԵՐԵՎԱՆ—1937

2034
A 39381

Պատ. խմբ. Ա. Տեր-Հովհանյան
Տեխ. խմբ. Ծ. Հինիրալյան
Սրբազրիչ Ս. Հ ա կ ո բ յ ա ն

Հրատ. 3447, Տիրած 2000.
Հանձն. և արտադ. 29-1-37 թ.
Ստորագրված է Ռուսիոյ
17-2-1937 թ. Ստամբ. Աճ.
Պատվեր 216.

Քաղաքացիական և Ռեպրոդուկ-
ցիայի հանձնարարական գլխավոր
վարչության կողմից կատար-
ման համար Ա. լիտերով ՀՍԽՀ
սահմաններում № 33, 22 ոգոս-
տոսի, 1935 թիվ. Յերեվան:

Уполкрайлит № 0-468
Типография Краевого
Армянского Издательства
„ГРО“, Ворошиловский
пр. № 27.

ԳՈՐԾՈՂ ԱՆՁԵՐ

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉ

ԼԻԴԱ

ԿՍՐՖՈՒՆԿԵԼ—գովտոր

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱ

ՉԵՐԵՎԿՈ—մեքենավար

ՈԼՅԱ—սրա կինը

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ

ՍՈՖԻԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ

Գնդապետ

Սպա

ՊՐՈԼՆԻԿ

Ռազմական գնացքի կոմիսար

ԿՈՒՍՏԻՆՆԻ—քարտուղար

ԿՈՒՐԻՑԱ—կապելմեյստեր

ԸՆԼԵՐ—Հեղկոմից

Կայարանի բանվորների կանայք, կայարանի ծառայողներ, ձանաղարհորդներ, կարմիր բանակայիններ, խորհրդատեսության ծառայողներ, պարկազիրներ, զինվորներ, կանայք՝ ձեռքերին հավեր:

Դեպքը տեղի յե սկսեցավ յերկաթուղադժի միկնույն կայարանում, բայց տարբեր ժամանակներում: I գործողությունը—1912 թվին, II գործողությունը՝ 1919 թվին, III գործողությունը՝ 1920 թվին և IV-ը՝ 1929 թվին:

ԱՌԱՋԻՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

Յերկաթուղադէլի փոքրիկ կայարանի ուղևորների սենյակի Յերկու պատուհան, բաղձոց, տխուհներ, հացենու փայտից հղկված սեղանի ժամացույցը Դեպի ձախ՝ դուռ «կանանց սենյակ» մակագրութեամբ, աջ կողմում՝ մուտքի դուռն Ամառային յերեկոյ յի Պատուհանից նշմարվում են կայարանի-կանաչավուն լույսերը: Դռնադուռ ԿԱՐՅՈՒՆԿԵՆԼԸ ծալապատիկ նստել է բաղձոցին և թեյ է խմում: Տուփերի միջից հանում և նորից տեղը դնում բաղձաթիվ է դանազան աեսակի ժամացույցեր: Սալդար, չոր-չորիկ, անորոշ տարիքով մարդ է, կոկ (էլեգանտ) հագնված ջենտլմեն: Աջայտը կապել է բաց-կարմիր գույնի մետաքսե թաշկինակով: Կատուհաններից լսվում է դստի կայարանի սովորական ձայներ: Լույսերը վառվում են, լսվում է շոգեջարշերի շշակների զել սուլոցները:

Մտնում է ՅՈՒՐԿԵՆՎԻԸ, 25 տարեկան յերիտաաբդ, սրա յետիկից ԲԵՆՆԱԿԻՐԸ ճերտ է բերում ու դնում հատակին պիմո քարամի մեջ ծրարված յիվ պարամով կապած փոքր սնդուկ:

ՅՈՒՐԿԵՆՎԻԸ. Մինչև Մոսկվա յերկրորդ կարգի: Յեղ պապ-քարտ:

ԲԵՆՆԱԿԻՐ. Կասսան դեռ չեն բացել: Բազմա չեք տալու:

ՅՈՒՐԿԵՆՎԻԸ. Վոչ, վոչ: Սնգուկն ինձ հետ՝ կվերցնեմ: Բայց տեսե՛ք՝ հենց վոր մոտեցավ, կհայտնեք: Ութից քսան է պակաս: Զգիտե՛ք, դնացքը շուտ կգա:

ԲԵՆՆԱԿԻՐ. Զանգը դեռ չեն տվել: Ուրեմն շուտ կգա: Յեթի չուշանա, կես ժամից հետո: (Գնում է առանց դուռը ծածկելու):

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵՆԼ. (Զայրացած) Դոնսերվատեր: Նեղութուն կրեք դուռը ծածկել: Փչում է, միջանցուկ քամի յի:

ՅՈՒՐԿԵՆՎԻԸ. Ներեցե՛ք, թարմ ոդ է:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵՆԼ. Ոդ, ոդ: Զարգեցրե՛յ: Հիմա՞ր շատախոսութուն: Ոդի և հիմա՞րների համար դռները միշտ բաց են: Փակեցեք դուռը, յիս մրսած եմ, լսում եմ:

ՅՈՒՐԻԿԵՎԻԶ. (Բարեհոգաւթյամբ) Տերն ընդ ձեզ, դուքսն այնպէս շոգ եւ:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. Շոգ եւ, շոգ եւ: Յես ձեզ ասում եմ, վոր հիվանդ եմ—ի՛նչ հարեց ցանշմերց: Ատամի սաստիկ ցավ ունեմ... Ոտոտու... անիծված ցավ: Անիծված յիրկիր: Անիծված ցուրտ... Հավիտեանական մըսել, հավիտեանական ատամի ցավ: Ու-ու-ու:

ՅՈՒՐԻԿԵՎԻԶ. Ներեցեք, խնդրեմ: (Շապ ծածկում ե դուռը) Լիովին ցավակցում եմ ձեզ: Լիովին հասկանում եմ ձեզ, վողորմած պարոն—պատիվ չունեմ իմանալու ձեր... (Վտոնում ե իր պաշուստելում):

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. (Հառաչելով գլուխ ե օտիւս) Գարջունկել, գաղտնի խորհրդական ե մեքենագիտութեան դոկտոր:

ՅՈՒՐԻԿԵՎԻԶ. (Գլուխ օտիւս) Շատ ուրախ եմ: Յուրկեվիչ, գիմնադիտնի ուսուցիչ ե մի քիչ զբաղանազեա: Ուրեմն դուք գաղտնի խորհրդական եք: Ո՛ր, այդ մեծ աստիճան ե:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. Դադոնի, գաղտնի: Բանը անունի մեջ չե՛մ, այլ իմաստի մեջ ե: Իմ մասնագիտութեանը—ժամացույցս ե—յես եմ ժամանակի մայտեր:

ՅՈՒՐԻԿԵՎԻԶ. Ո՛ր, նշանակում ե ժամացույցի վարպետ եք—ժամագործ... Իսկ յես կարծեցի, թե...

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. Զալբադերէյ: Ի՛նչ անմտութեան: Ժամացույցի վարպետը ժամացույց նորոգի ապուշների համար, վորը չի իմանա, թե ինչ ե ժամանակը: Իսկ յես եմ մայտեր դեր ցայտ: Յես ուսումնասիրել իմ ժամանակը ե նրա զսպանակները:

ՅՈՒՐԻԿԵՎԻԶ. Ինչ վոր խենթի մեկն ե յերևում:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. Ժամագործ, ժամագործ... Ո՛ր, ո՛ր, ո՛ր: (Բռնում ե այթ):

ՅՈՒՐԻԿԵՎԻԶ. Յաւը չի՛ր կտրվում: Դիտեք, մի անգամ յես ել եմ սոսկալի տանջվել ատամի ցավից, չնչին միջանցուկ քաժուց քիչ եր մտում լաց լինելի: Յե՛վ գիտե՛ք ինչն ոգնեց ինձ: Կաթիլները: Մի անգամ գլուղում ծանոթներիս մոտ ելի, այնտեղ մի ծերուկ բժիշկ ինձ կաթիլներ տվեց, կարճը եք յերևակայել, հենց մի կաթիլից—ցալի իսկույն անցավ: Այդ, ինչ վոր հնուց հայտնի ե ազդու միջոց եր, կարծեմ բելադոննա, մեխակի յուղ, ոտիւմ եր, բայց զարմանալի ոգնում ե: Յես նույնիսկ ճանապարհ գնալիս ել յերբեք չեմ բաժանվում այդ կաթիլներից, թեեւ այն որվանից ատամներս բնավ չեն ցավել:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. (Վեր ե բռնում յեմ տյօք բռնած գլուխ ցալիս) Ո՛ր, թանկագին պարոնս, մայն լիբեր հերը Յուրի-Յուրիկելիչ: Ի՞նչ պիտի բախտավորություն: Միք մերժի, տվեք ինձ այդ դեղից մի կաթիլ: Հավատացեք, իմ շնորհակալությունը... Միայն մի կաթիլ: Ողորդ... անիծված ցավ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉ. (Շփոթված) Ո՛ր, ի հարկե, ուրախությամբ (Վտրտնում ե պալուստեղում) Բայց... հասկանում եք, ինչ ցավալի բան, պայուսակումս չկա: Յերեկ սնդուկիս մեջ եմ դրել: Այո, իհարկե, սնդուկիս մեջն ե: Հիմա յեմ հիշում—արկղիկի մեջ եք դրած:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. Արկղիկի: Ո՛ր, հիանալի յե: Շատ եմ խնդրում ձեզ, թանկագին բարեկամս: Միայն մի կաթիլ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉ. (Սկսում ե բարկանալ) Ե՛ր, ինչ եք ասում: Սնդուկից հանել կաթիլները: Արկղիկը սնդուկի ամենատախն ե դրած, իսկ սնդուկն ել տեսնում եք ինչպես ե ծրարված: Մտածելն անգամ ավելորդ ե:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. Բայց աղաչում եմ ձեզ, իմ ազնիվ յերիտասարդ: Ո-ո-ղ... մայն բեստեր հերը:

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉ. (Զայրացած) Բայց դուք հասկանում եք, վոր յես մեկնում եմ: Այո, այս սնդուկը հենց միայն բաց անելու համար առնվազն կես ժամ ե հարկավոր: Իսկ նորից դարսելը, նորից կապելը: Դուք չլսեցի՞ք, վոր գնացքը կես ժամից կլկա: Յեթե յես այս գնացքին չհասնեմ, այդ... ֆոհ... մտածելն անգամ սոսկալի յե:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. Ոյ, ո... ոյ... Ինչ սոսկալի ցավ ե: Աղաչում եմ ձեզ, իմ թանկագին պարոն... մայն զուստեր հերը, յեթե միայն իմանաք ինչ սոսկալի... ո... ո... ո... ինչ ու... ու... ո...

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉ. Բայց դուք չեք հասկանում, վոր այդ անկարելի յե, թհոհ, անկարելի յե սնդուկը բաց անել: Չե վոր յես գնացքին չեմ հասնի: Իսկ յեթե գնացքից հետ մնամ, կկորցնեմ իմ ամբողջ կյանքում ունեցած յերազանքս: Դսան ըոպիյից՝ դեպի Մոսկվա վերջին գնացքն ե: Ժամը 11-ին կա նաև ճեպընթացը, բայց նա այստեղ կանգ չի առնում:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. Ու... ու... ու... Մի կաթիլ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉ. Բայց դուք հասկանում եք, վոր վերջին գնացքն ե դեպի Մոսկվա: Յեթե յես վաղը առավոտյան Մոսկվայում չլինեմ, Փարիզ գնալ չեմ կարողանա: Փարիզ, վորի մասին յես այնքան յերազել եմ:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. Փարբիզ Դուք Փարբիզ եք մեկնում:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Այո, ցուցահանդես մեկնող եքսկուրսիայի տոժս եմ գնել: Եկսկուրսիան Մոսկվայից մեկնում ե վաղը ժամի 12-ին, նշանակում ե, վոր յեթե յես ուշանամ, կկորցնեմ թե իմ փողերը ե թե իմ ամբողջ հույսը: Դուք հասկանում եք, թե ինչպես եմ հուզվում... Ընկնել Փարբիզ, արտասանման, ցուցահանդես, մի թե մի այլ այսպիսի առիթ կարող ե պատահել: Յեթե դուք ես 10 տարի ապրած լինեյիք մեր այս խուլ անկյունում, կհասկանայիք, թե ինչ ե նշանակում այսպիսի յերազանքը: Թերեւս այնտեղ ե զնովում իմ բախտը: Յես գրող եմ... Թերեւս Փարբիզում... Ե՛հ, ինչ կարիք կա խոսելու:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. Ու, ու... (Նստում ե սեղանի մոտ, արողին) Հիմար զալբադերայ: Դուք ուղղակի չցանկանաք ինձ ոգնել: Կարելի յե 20 անգամ բաց անել ու կապել այդպիսի քսան սնդուկներ... Ո... ո... անիծյալ ցավ: (Կամաց հառաչում ե):

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Խուզված շքում ե սեղանում, Պաուզա:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. (Հանկարծ վեր ե բռնում յեկ կռանում ե ցած, ինչ վոր բան ե վորոնում հասակին) Ա՛, Դոններվետեր: Բանեցեք, բռնեցեք—նա ձեզ մոտ ե... նա գլորվեց:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Վստեղար բարձրացնելով) Ո՞վ գլորվեց, ո՞վ գլորվեց: Վճրաեղ ե:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. (Հասակին սողալով) Վտաքերդ վրան միք դնի: Մեկ... յերկու... յերեք...

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Կռացած վորոնում ե) Ախր ի՞նչ ե:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. (Յույց ե տալիս մի փոքրիկ վոսկյա տուփ) Յես թափեցի... մի դյուժին պիլյուկներ—այսպիսի գնդիկներ: Ուղիղ մի դյուժին: Խնդրեմ, ոգնեք ինձ գտնել:

Յերկուսն ել կռացած վորոնում են ամբողջ սեղանում:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. Զգուշ, վտաքերդ վրան չդնեք: Յերկու... յերեք... ցվախ, դրայ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Գտա, գտա—մեկ յերկու... դարձյալ մեկը, ահա մեկն ել:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. Շնորհակալ եմ: (Վորոնում ե) Բիտտե նոխ... Յերեք, չորս: Դանկե դեհ: Շնորհակալ եմ: Խնդրեմ, ելի մի քանիսը: Ը՛հ, նոխ այն:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Վորոնում ե) Բողո՞քն եմ:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. Վոչ, ելի յերկուսը: Ըհը, ելի կա: Մեկն ել, խնդրեմ—մեկն ել: Ֆյուռնֆ, գեքս, ելի մեկը:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Այլևս վոչ մի տեղ չկա, չի յերևում:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. Գուցե սնդուկի տակ ե գլորվել: Աչքերով նայեցեք:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Հուռն ե սնդուկը) Վոչ, այդպիսի բան չկա:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. Չկա: Ինչ անհաճելի դեպք: Գուցե շեմքի տակն ե:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Եհ, թողեք, քանի՞նք ե պակասում:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. Մեկը:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Մեկը: Մի հատի համար չարժե անհանգստանալ: Միևնույն ե, կեղտոտված կլինի:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. Այո: Բայց նրան չի կարելի այդպես թողնել: Չի կարելի:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Չի կարելի: Ինչո՞ւ:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. Դառ իստայնե գիֆտ: Այդ թույն ե: Շատ ուժեղ թույն ե—կարֆունկելին:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Փչում ե մաքնեքն յեվ ինձում ե բազիլակը) Թո՛ւյն:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. Շատ ուժեղ թույն ե—ալկալոիդ: Յես չեմ դրան հանել մի ցաղիկից: (Վարձում ե) Յեթե մարդը կուլ տա մի հատ պիլյուլ—նա մեռնի 4 վայրկյանում, ինչպես մեկ ճանճ, զի այնե ֆլիգե: Կաթված, անդամալուծություն, վոչ մի բժիշկ չլիմանա, թե ինչից ե: Դա պրոֆունդիսե ֆինիտա լյա կոմեդիա: Յես չեմ կարող այդ այստեղ թողնել: (Վարձում ե, նայում ե արձանների տակ):

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Վոչ մի տեղ չի յերևում: (Թափափախով սրբում ե մաքնեքն):

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. (Իծգոհությամբ թուփ դնում ե գրպանը) Դը... դը... դարձյալ: (Բռնում ե այսք) Ու-ու-ու... անիծված ցավ... (Ընկնում ե բազիլաքոնին յեվ ցավից կուչումիզ գալիս) Ու-ու-ու: Ինչպիսի տան ո-ու-ու—վոչ, այս ինչ... (Վեք ե թույն) ... Աղաչում եմ ձեզ, աղաչում եմ, պարոն ուսուցիչ, մայն լիբեր մեյստեր:

Այդ բաղնիք լավում ե ազդարար զանգի ձայնը:

ԲԵՌՆԱԿԻՐ. (Շատ ցանկալի ե գալիս ռուսը, անոթին) Համեցեք, տոմար—11 ուրբի 75 կոպեկ: Ստացեք:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Շապում ե) Հ՞ը, ի՞նչ: Տո՞մար, ահա: Ձանդր: Լսում եք:

ԲԵՌՆԱԿԻՐ. Կրկեմից ձեր գնացքի ազդարարն ե (Հասակից վերցնում ե ինչ-վոր մեկի իրերը):

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Ահա, ուրեմն տարեք: Շուտ տարեք կամա-տույց: (Վերցնում ե սնդուկը) Շուտ:

ԲԵՌՆԱԿԻՐ. Դեռ վոչ, դեռ վաղ ե: 24 ըրպեյից կհասնի: Մեռ կգամ, միք անհանգստանա: (Գնում ե):

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Սպասեցեք, բեռնակիր: Տեսե՛ք, հա: (Վազում ե դեպի դուռ բեռնակրի յեմվից):

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. (Բռնում ե նրա ձեռքից) Խնդրեցե՛ք, ինչ-վոր կամենաք: Միայն մի կաթիլ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Չայրացած) Դեհ, դուք ուղղակի ծիծաղում եք: Ախր լսեցիք, վոր գնացքը 24 ըրպեյից կհասնի: Դուք լսեցիք: Դուք գիտեք, վոր այս գնացքն ինձ համար—ամբողջ կյանքիս ճակատագիրն ե: Չե վոր յես ասացի, թե չեմ կարող այս գնացքից ուշանալ: Վերջին գնացքն ե դեպի Մոսկվա:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. Մի կաթիլ... ու-ու-ու...

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Բարկացած) Հենց միայն քսան ըրպեյ յե պետք այս սնդուկը բանալու համար: Իսկ նորից փակելու համար հարկավոր ե յերեք տակ քրտներ: Յեվ դուք ուզում եք, վոր յես 24 ըրպեյում... Թե՛հ, 24 ըրպեյում (Բռնում ե գլուխը, հանում ե վերադն յեվ հեմալով սրբում ե հակասք քաշկիմակով) Դե, այդ արդեն ծաղր ե, այդ ճնշում ե ինտելիգենտ մարդու վրա:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. (Վորս կռացած յեվ այսք բռնած գնում ե. սեղանի մոտ, այժմ շուտ ե գալիս, մոռանալով ասածի ցավն իր հերթին բարկացած) Ա՛, ճնշում ե ինտելիգենտ մարդու վրա: Դաս իստ յուրերմեսսիդ: Ո՛, յես շատ ուզենայի, վոր ձեզ վրա իսկապես ճնշեյին—ձեզ, ոռւս ինտելիգենտի և ստիպեյին ձեզ վերջապես աշխատել: Աշխատել և չերազել լավագույն կյանքի մասին ու մատը մատին չխփել դրան նվաճելու, հասնելու համար:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Սուտ ե: Մեղքը մերը չե, վոր մեզ չեն թողնում աշխատելու: Յեվ վճարեղ աշխատենք: Զեմատվոյում, պետական դոմայում:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. Չեզ չեն թողնում: Դուք ինքներդ եք ծուլեր ու լողիր—դուք ոռւս ինտելիգենտ: Դուք ընդունակ եք տասը տարի սպասել, այնտեղ, վորտեղ բավական են ըրպենք: Այ,

հենց հիմա, դուք խնայեք հիվանդ մարթուն, 24 թույն,—ձեր կյանքի անողուտ թույները: Դուք ասի՛ք, վոր 24 թույն բաժանան չե ձեր զգվելի սնդուկը բաց անելու համար: Իսկ դուք գիտե՛ք, թե ինչ ե ժամանակը: Ո՛ր, յես յերկար եմ ուսումնասիրել ժամանակի պրորլեմը և վորոշ բան հասկացել կյանքում: Դուք յերբևիցե լսել եք խոսցած ժամանակի որենքի մասին, լիքը, ինչպես բաժակով շուրը:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Բռնում ե գլուխը) Խոսցած ժամանակի որենք... Բայց միթե ժամանակը կարող ե խիտ լինել: Այդ բուսականութուն չե, վոր խիտ կամ ընդարձակ լինի:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵՆԼ. Դուք այդ ևս չգիտեք: Դուք տասը տարի յերազել եք աշակերտ մի անմիտ բանի մասին, ինչպիսին ե արտասահման սեկները, և այդ ձեզ համար մի ամբողջ դիպված ե: Իսկ չգիտեք, թե ինչքան դիպվածներ կարող են տեղավորվել մի կես ժամի մեջ, յեթե դրանք ցանկանան խոսնալ, սեղմվել: Չգիտեք: Դեհ, իհարկե, չե վոր ձեզ համար ամբողջ տարիներ են հարկավոր մի դիպվածի հանդիպելու համար: Յեթե դուք մի նամակ եք ստացել կամ գրչեբել եք ուրիշի կնոջ հետ, դուք արդեն կարծել եք, վոր այդ մեծագույն դիպվածն ե, վորը կբազմականանա չորս տարի...

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Սա դժանոց ե: Մնաք բարով, յես ժամանակ չունեմ ձեր մտացածին ստերը լսելու:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵՆԼ. Դուք ժամանակ չունե՛ք: Միթե: (Դալսնից նայում ե ժամացույցը յիվ սկսում ե լալել, վորից ժամացույցն սկսում ե մեխողիկ եհրալով նվազել) Իսկ ձեր 24 թույնն, վորը խնայեցիք ինձ համար, Չգուշացե՛ք, հա հա,՞ վոր դրանց մեջ կամաց-կամաց ներս չսողան աշակերտի դեպքեր, վորոնցից դուք աշակես փութաջան թագնվում եք: Դուք դեռ չգիտեք, թե ինչքան դիպվածներ կարող են պատահել 24 թույնում: Այդ ժամանակի ընթացքում կարելի յե բախտ գտնել, կարելի յե կորցնել բախտը, կարելի յե սիրել ամբողջ կյանքում: Այո, այո, նույնիսկ մեռնել կամ վորեն մեկին սպանել—և այդ ամենը հենց նույն 24 թույնի ընթացքում: Իսկ ինչ ե մի անդուկ բաց անելը: Հա-հա: Դե, դե, կհաջողվի՞ ձեզ, ձեզ համար պահել այն 24 թույնն, վորը դուք խնայեցիք ինձ համար: (Կամաց ծիծաղելով դուրս ե գնում):

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Շեմած բնկնում ե արողին) Բախտը գտնել, բախտը կորցնել... Սիրել ամբողջ կյանքում... Վորեն մեկին սպա-

ներ (վեր երջում) Դե՛վ: Սա ինչ վոր մղձավանջ ե—ավելի լավ ե դուրս դամ կառամատույց: (Հագնում ե վերադուռն յեմ ուժով փառում իր սնդուկը դեպի դուռը) Շո՛ւտ, դեպի թարմ ոդ:

Դուռը բացվում ե, ներս ե մտնում ՍՈՖԻԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱՆ, 30 տարեկան կին, քսա-
կեր, սեվ մանուկ հագած յեմ յերեսին ֆող, վորն անհամբեր շարժումով դնե ե գցում:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Վախեցած) Սոֆիա Պետրովնա: Դո՛ւք: Դո՛ւք:

ՍՈՖԻԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ. (Բարեկարգունը զապելով) Ձե՛րք սպա-
սում: Այնպես չե՛:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Յես... Յես շատ ուրախ եմ... Յես չգիտեյի, թե
դուք վերադարձել եք գյուղից... Բարե՛, թանկագինս:

ՍՈՖԻԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ. (Զրնդունվելով նրա մեղմած ձեռքը) Այո,
դուք չգիտեյիք: Դուք կարծում եյիք, վոր յես գյուղումն եմ ե
վոչինչ չեմ իմանա, ե դուք կկարողանաք հանգիստ մեկնել: Միք
շտապի, ժամանակ կունենաք մեկնելու ձեր... սիրունու հետ,
այն Մարուսյայի, կամ յես ինչ գիտեմ ում հետ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Դեհ, աստված սիրեք, ինչ եք ասում: Ի՞նչ Մա-
րուսյա: Յես մենակ եմ մեկնում, բոլորովին մենակ:

ՍՈՖԻԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ. Յե՛վ ահա յես իմացա, ի՛նչպիսի անհա-
ջողություն: Լավ, ասենք թե դուք դադարեցիք ինձ սիրելուց,
ասենք թե յերբեք չեք սիրել—յես պատրաստ եմ ներելու ձեզ,
պատրաստ եմ: Բայց դուք մտածել եք արդյոք իմ ինքնասիրու-
թյան մասին, մտածել եք արդյոք այն սոսկալի...

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Բայց յես հավատացնում եմ ձեզ, Սոֆիա Պե-
տրովնա: Սոնիա...

ՍՈՖԻԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ. Ինչե՛ր եմ քաշել յես այդ բուպեններն:
Ամբողջ քաղաքը ձեր մասին եր խոսում, բոլոր անկյուններում
բղավում եյին ձեր մեկնելու մասին, իսկ յես, միայն յես վոչինչ
չգիտեի, (Վառացում ե ձեռքերը) Ինչպիսի խայտառակություն:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Հուսահատված) Բայց յես իսկապես մեկնում եմ
Փարիզ ցուցահանդեսի—մի՛թե այդ հանցանք ե: Սա ինչ-վոր
մղձավանջ ե, ուղղակի ատամնացավ ե:

ՍՈՖԻԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ. Իսկ ձեր այն Մարուսյան, վորը մեկնում
ե ձեզ հետ, ո՞յդ ել ե մղձավանջ: Ա՞յդ ել ե ատամի ցավ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Բայց յերգվում եմ բոլոր սրբերով...

ՍՈՖԻԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ. Միք սաի, Մարիա Իվանովնան ինձ ամեն
բան, (Նստում ե, քաօկինազով յերեսը ծածկում ու լաց ե լինում)
ամեն բան պատմեց: Հեռացե՛ք:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Բայց այդ ճիշտ չէ: Սոնյա, հանգստացի՛ր, խընդ-
րում եմ քեզ: Տեր աստված, իսկապես, ավելի լավ կլինեիր յերեք
անդուկ բաց անելը, չորս, քսան անդուկ...

ՍՈՖԻԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ. (Վեր ե կենում) Փախչել թագուն, փախչել
ինձանից, վորը դրան տվել ե այն ամենը, ինչը կարող եր տալ կիրնը:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Սոնյա, Աղաչում եմ քեզ: (Նայում ե օւրջը)
Խայտառակություն, գնացքը հիմա կգա:

ՍՈՖԻԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ. Սերը, հոգին, պատիվը: Իսկ ժյժ, յերբ
ամենքը խոսում են իմ խայտառակության մասին... Ա՛... մարդ
ե գալիս: (Քողը ցած ե քողմում) Փախչել ուրիշ աղջկա հետ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Հուսահատված) Դեհ, աստված վկա, այդ ճիշտ
չէ: Յես մենակ եմ գնում, միթե դու ինձ չես հավատում:

ՍՈՖԻԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ. Մարդ ե գալիս այստեղ: Մնաք բարով,
կարող եք մեկնել, կարող եք փախչել մենակ կամ յերկուսով,
ինձ համար միևնույն ե: Յերբ յես տեսա, թե ինչպես վախեցաք
դուք, զգվանքս յեկավ: Իսկ յես, տեսեք հա, յեթե յերկուսիդ
միասին բռնեցի (Հանում ե փոքրիկ աքնանակը), ինձ թվում ե,
յես: (Յուրկեմիչը սառսափած յես ե փախում) Մնաք բարով:

Շտապ դուրս ե գնում, շեմքում կայելով կոմս ԼՈՒՆԴԻՇԵՎԻՆ, վորն շտապում ե
ճեքս գալ. ՅՈՒՐԿԵՎԻԶԸ շշմած նստում ե իր սնդուկին:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Այո, սրանից հետո... ատամի ցավը հաճույք ե
միայն:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. (Առույգ ծերունի, պնդամոլ վերաբույսով լեզվ
հարք գլխադիվ—Յուրաժկա) Գրողը տանի, քիչ ֆնաց վայր գցեր:
Կին չեր, այլ մորթիկ, փոթորիկ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Ուժասպառ) Իսկապես մորթիկ... Ատամնացավ...

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. (Նկատում ե Յուրկեմիչին) Փառք աստծո, դեռ
այստեղ ե: Պարոն, յեթե չեմ սխալվում, դուք պարոն Յուրկե-
վիչն եք:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Վեր ե կենում) Յես եմ Յուրկեմիչը—ձեր խո-
նարհ ծառան:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Շատ ուրախ եմ: Կոմս Լունդիշև, վաղուց եյի
առիթ փնտռում, վորոշ չափով ձեր յերկրպագուն եմ, լսել եմ ձեր
դասախոսությունն այս ձմեռ մեր ակումբում, միատիկական անար-
խիզմի, թե անարխիստական միատիցիզմի մասին, լավ չեմ հիշում,
շատ լավ եր, շատ լավ: Բայց բանը դրանում չէ: Սարսափելի
շտապում եյի, փառք աստուծո, դուք դեռ չեք մեկնել, ֆո՛ւ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Դուք... ուզում եյիք ինձ տեսնել:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. (Նստում ե) Ծխում եք, Խնդրեմ, Իհարկե, գյուղից 20 վերստ սլացա: Ահա թե ինչու՞նք ե քանի, Յերեկ ինձ մոտ ճաշում եր Անդրեյ Իվանովիչը, ձեր դիրեկտորը, ի միջի այլոց պատմեց, վոր իր ուսուցիչներին մեկը, այսինքն՝ դուք, հասկանում եք, մեկնում եք Փարիզ. ցուցահանդեսի: Յես ուզողակի վեր թաա: Յերբ: Դե, ասում ե վաղը, յեթե արդեն չի մեկնել: Կա՞ք եմ նստում և սլանում կայարան:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Ուզում եք ինձ վորեւե քան հանձնարարել:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Իսկ և իսկ: Փոքր, բայց չափազանց հետաքրքիր հանձնարարություն: Անչափ յերախտապարտ կլինեմ ձեզ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Խնդրեմ, շատ ուրախ եմ:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Թանկագինս, դուք պետք ե Փարիզից ինձ համար բերեք դիւտուհի Հազարան-Բլուլին:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Դժ-դժխոյի Բլուլին (Չռում ե աչերը):

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. (Ծիծաղում ե) Հա-հա-հա: Հանգստացեք, այդ այնքան ել դժվար չեւ Այդ դիւտուհին վոչ այլ ինչ ե, յեթե վոչ չքնաղ... Է... հմայիչ... Է... հիասքանչ հավ եւ Հավ ե, հասկանում եք:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Հա-համ վ ե:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Դե, այո, հավ ե: Պեաք ե ձեզ ասեմ, վոր յես մոլի հավաքույժ եմ: Լուսդիշկա կալվածքում մի ամբողջ հավային քաղաք ունեմ, մի աննկարագրելի բան եւ Հասկանում եք, մի այնպիսի պարտեզ, ցանկապատեր, տնակներ, ջուր և դոյուլթյուն ունեցող բոլոր ցեղերի հավեր—մալայան, ճապոնական, բրաբանյան, չինական, բենտամներ, պլիմուտ-ուոկներ, լանգշաններ, դեղին, կարմիր, կապույտ, սպիտակ մանրիկ ու խոշոր հավեր, մի խոսքով, մի ամբողջ հավային թաղավորություն: Իսկ թե ինչպիսի աքաղաղներ ունեմ: Ո՛ւ: Յեթե տեսնեյիք իմ դուքս դե Դիդին: Հասկանում եք, ամբողջովին սե, կարծես թավիշ լինի-իսկ ինչպիսի վեհություն ունի, քո Շալյապինիցն ել բարձր, թեկուզ հենց բեմ դուրս բերես:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Ի՛նչ եք ասում: Ուղղակի զարմանալի յե:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Այո, հիմա դանք մեր դիւտուհու մասին: Դուք իհարկե, հասկանում եք, վոր յես հետևում եմ բոլոր ցուցահանդեսներին, հավաքուծության վերաբերյալ ամապրերին և այլն, ինքս եմ հավեր ուղարկում ցուցահանդեսներին, ունեմ շատ շքանշան-

ներ, դիպլոմներ, և այլն և այլն: Յեւ վաճառ մի շաբաթ առաջ Փա-
քիզից ստանում եմ վերջին ամսագիրը և լինչ: Իմանում եմ, վոր
ցուցահանդեսում, ի թիվս այլ հրաշալիքների, ցուցադրվել և հիաս-
քանչ, ապշեցուցիչ, անորինակ մի հավ: Հնդկական ցեղին պատ-
կանող՝ դշտուհի Հազարան-Բլուլը, չտեսնված հազվագյուտ, Յեւ-
րոպայում միակ երգեմուշարը—վոչ Ռոտշիլդն ունի դրա նմանը,
վոչ լորդ Դուրլանդ: Կարող եք յերևակայել, թե ինչպես հուզվեցի:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Ինչո՞ւ և նա առանձնապես նշանավոր: Ներքեք,
չե վոր յես ազեա եմ զրանում:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Ինչպէս թե ինչո՞ւ և նշանավոր: Այդ հավը հընդ-
կական ցեղին և պատկանում, Հինդուարիայից ե: Նույնիսկ Հընդ-
կաստանում ել հազվագյուտ ե: Իսկ լինչ գեղեցիկութուն: Ինչ-
պիսի կուրծք, վոտքեր, գլուխ: Իսկ փետուրները: Իսկական վոս-
կու գույնի: Դա մի պոեմս յե և վոչ թե հավ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Ծիծաղելով) Այո, իհարկե, յեթե պոեմս յե...

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Հապա անհէնը: Դշտուհի Հազարան-Բլուլ—գի-
տեք, արաբական հեքյաթներից ե: Այո, այդպէս, հենց վոր
կարդացի այդ հրաշալիքի մասին, իսկույն հեռագրեցի, վոր
գնում եմ նրան, իսկ մի հեռագիր ել տվի յեղորս, Փարիզ, կոմս
Իվանին, վորպեսզի նա վճարի դրա արժեքը: Բայց հասկանում
եք, թե ինչպիսի անախորժութուն: Կոմս Իվանը, յեղբայրս
մեկնել և Բիարից. յես հուսահատվեցի, փողն ուզում եմ ուղար-
կել, բայց հասկանում եք, հայտնի չե, թե ո՞ւմ: Յեւ հանկարծ
իմանում եմ ձեր մեկնելու մասին: Աղատեցեք, թանկագինս,
փողը ձեզ հետ տարեք, բերեք ինձ այդ դժխուհին:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Տառանվելով) Ճիշտն ասած, չգիտեմ:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. (Հանում ե ծրար) Պիտք ե ասել, վոր բավա-
նին պատկանելի գումար ե՝ 50000 ֆրանկ, մեր փողով 18500
ռուբլի: Դեհ, արկղը, ճանապարհածախսը, այս ու այն մանր
ծախսերը, ընդամենը 19000 ռուբլի, դեհ, համենայն դեպս կոր
հաշվի համար 20 հազար ռուբլի, կարող ե մաքս լինել, կուրսի
փոփոխութուն և այլն: Քսան հազար ռուբլի:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Քսան հազար ռուբլի մի հավի համար: Մի հավի
համար:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Դե, իհարկե, հավի համար և վոչ թե փղի: Չեմ
հասկանում, ինչ կա զրանում զարմանալու: Գիտեք, վոր դշտուհի
Հազարան-Բլուլին բռնելու և Յեւրոպա բերելու համար հարկա-

վոր եր մի ամբողջ արշավախումբ կազմել: Հարկավոր է, հասկանում եք, գնալ հարավային Հինդուստան, մագլցել Սատապուրի լեռները, լողալ Չամբազ գետով, մտնել ջուհլերը, ագատվել վագրերից, և այլն, և այլն—յես ձեզ ասում եմ, վոր իսկական «Հազար ու մի գիշեր»-ի հեքյաթ է այդ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Այո, իհարկե, իհարկե: Ներեցեք իմ ազիտության համար: Բայց և այնպես, 20000 ռուբլի մի հավի համար:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Մի հավի, այո, մի հավի համար: Դուք այն ասացեք, համաձայն եք գնալ-բերելու, թե վոչ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Ներեցեք, բայց չե՞ վոր յես գնում եմ բավականություն ստանալու, զվարճանալու համար և պետք է ստիպված վերադառնամ ու այն ել հավով... Ինքներդ դատեցեք:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Դատարկ բան է, դատարկ բան, մի շաբաթում կգնաք, կդաք, ու նորից կարող եք Փարիզ վերադառնալ: Յես գետնեմ, յերիտասարդ եք, հարուստ չեք, ճանապարհածախսի և կոմիսիայի համար առաջարկում եմ 3000 ռուբլի: Համաձայն եք:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Յերեք հազար: Ի՞նչ: Չե՞ վոր այդ մի ամբողջ հարստությունն է:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. (Միծաղում է) Ա՛յ, տեսնում եք — ուրեմն համաձայն եք: Սրտանց շնորհակալ եմ, թանկագինս: Ուրեմն, ահա, վերցրեք այս ծրարը, դրա մեջ ճիշտ 23.000 ռուբլի յե: Այդտեղ ցույց և տրված և հասցեն, և միացած բոլոր բաները (ալիս է ծրար): Շատ ուրախ եմ, շատ ուրախ: (Սեղմում է ձեռքը):

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Բայց ճիշտն ասած, յես նույնիսկ ամաչում եմ: Սա իսկ վոր արաբական հեքյաթ է:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Դշխունի Հագարան-Բլուդ: Հա-հա-հա. Վոչինչ, վոչինչ, միք շփոթվի: Դլխավորն է, բերեք ինձ այդ հրաշք թրուշունը, իսկ դուք գիտեք, վոր այդ արժանի յե պարգևի: Դեհ, ուրեմն, աղեյո, բարի ճանապարհ: Հա, ներողություն, քիչ մնաց վոր մոռանայի: Դուք, հարազատս, իհարկե, հավաքածության մեջ տգետ եք: Ա՛յ, դրա համար ել մի քանի հրահանգներ եմ գրել ձեզ համար: Խնդրում եմ, հոգ տարեք հավի վրա, վոր աստված մի արասցե, ճանապարհին չհիվանդանա:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Դեհ, իհարկե, իհարկե: Ամեն միջոց ձեռք կառնեմ:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Հա, իհարկե, ամենից առաջ վանդակը: Վանդակը հարկավոր է որական առնվազն յերկու անգամ մաքրել:

Հարկավոր ե փոել մանր ավագ, սոճու փշատերևներ և մոխիր: Հա. իսկ հետո՝ ճաշը — մենյուուն Նրան կտաք ընդդեմներ, սա-
լաթ, դունավոր կաղամբ, կոտլետ, իսկ ավելի լավ կլինի, ցորենի
հատիկներ ել կտցի: Դուք, սիրելիս, այսպես կանեք, ճաշին նրան
կտաք կոտլետ և մի քիչ արինճի շիլա, հետո ել սալաթ: Նախա-
ճաշին և ընթերքին թող ցորենի կամ կորեկի հատիկներ կտցի:
Նա, իհարկե, խմում ե ջուր և կաթ: Հա, կտաք նաև մի քիչ կիւր
կամ ձվի մանրած կճնպ: Բայց զլխավորը միջանցիկ քամին ե,
մոն շեր, պաշտպանեցեք նրան միջանցիկ քամիներէց: Վերցրեք ա-
ռաջին կարգի առաջին կուպե:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Իհարկե, իհարկե: Միամիտ յեղեք: Ամեն ինչ
կանեմ:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Դեհ, առայժմա աղեյո: Որեվուար: Յես դեռ
պեաք ե կայարանապետի մոտ ել գնամ, նորից կանցնեմ ձեզ
մոտ: Հա, ի դեպ, լավ կլինի, վոր այս ամենը՝ մեր մեջ մնա —
գիտեք, կսկսեն ախ ու վաթերը, այ, ինչպես դուք, վա, մի հա-
վին 20 հազար: Ախ, ախ: Յես կնոջս ել չեմ ասել: Հա, այդպես
լավ կլինի: (Գնում ե դպի դուր), Բոն շահա:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Հաջողութուն:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. (Վերադառնալով) Հա, քիչ մնաց, վոր մոռա-
նայի — լվերը: Այդ արդեն վոչ վորպես ծառայութիւն, այլ բա-
րեկամութիւն կլինի, նրա վրա վորոնեցեք լվերին, յեթե այդ
վարչելիներն առաջ յեկած լինեն, բայց զլխավորը — միջանցուկ
քամին ե: Յեթե փորութիւնութիւն ունեցալ, մի քիչ կարմիր գի-
նի կտաք: Դեհ, յես գնացի: (Բռնում ե Յուրկեվիչի ձեռքն ու սեղ-
մում: Այդ բոպելին դուր կամացուկ բացվում ե յեվ Սոֆիա Պետ-
րովնան ներս ե նայում, լսում ե նետագա խոսակցութիւնը): Տեսեք,
հա, հարազատս, լավ կպահեք իմ դշխուհուն, իմ անդին գանձին:
Ձեզ եմ հանձնում իմ շիկամազ գեղեցիկուհուն:

ՍՈՖԻԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ Ա, ուրեմն ճիշտ ե: Դշխուհի: Շիկահեր —
այդպես ել գիտեյի:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Անպայման, անպայման, աչքիս լույսի պես
կպահեմ:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Չմոռանաք, նրա համար առաջին կարգի առան-
ձին կուպե կվերցնեք: Յեթե ցանկացալ լողանալ, թող լողանա:
Դեհ, դուք ինքներդ ել յերբեմն տրորեցեք նրա կուրծքն ու սո-
տիկները:

ՍՈՑԻԱԼ ԳԵՏՐՈՎՆԱ. Ինչպիսի անամոթութիւն:
ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Հա, ի դեպ, սիրելիս, վերոնցեք նրա վրա
վերին:

ՍՈՑԻԱԼ ԳԵՏՐՈՎՆԱ. Վոչ, այդ արդեն չափից անցավ: Դեհ,
դու սպասիր, անամոթ (Հեռանում է):

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Դե, յես թոա: Աղիյո (Գնում է):

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Մեմալ): Ինչպիսի բախտավորութիւն: Ինչ-
պիսի կախարդական բախտավորութիւն: 3000 ոտւրլի, աղատու-
թիւն, ուրախութիւն, կյանք: Չե վոր աշխի կաբիլի յե գրողին
տալ գիմնադիւն, յերկու տարի ճանապարհորդել, գնալ Իտալիա,
գիրքս տալ տպագրութիւն: Աստված իմ, ինչպիսի բախտավորու-
թիւն է: Ո՛ր, իմ սիրելի հովիկ, իմ դշխուհի Բլաու: (Հեռվից լս-
վում է ռեգեկառֆի ծանր ու ձիգ սուլուցք): Ինչպիսի յերջանկու-
թիւն է առանց մի հոգսի լսել շոգեկառքի այդ հեռու հրապու-
րիչ սուլոցը: Խաղաղ յերեկո, փափուկ բազմոց, բաց պատուհա-
նից դուրս մարում է վերջալույսը, նշմարվում ու անցնում կապույ-
տին տվող դաշտերը և թռչում են վոսկյա կայծերը, և այնպես
արբեցուցիչ բուրում է թղկենու բուրավետ ծուխը, — իսկ շոգե-
կառքը սուլում է շարունակ, սուլում է ու զիլ ձայնով կանչում,
արթնացնում հեռվում արձագանքին, իսկ անիմները բախում են
ու բախում, ու այնպես քաղցրութեամբ ներհում է սիրտը... Իսկ
ապագայում կախարդական աշխարհ... Լույսերով վողողված Փա-
րիզը... Պալատներ, կառքեր, կանայք, գեղարվեստի շողողուն
տոնը: Իսկ հետո — Իտալիա, Վենետիկ, հանդարտ ջրանցքներ,
սև գոնդոլներ, ծով: Վոչ, վոչ մի հեքյաթ է սա: Շոտ, շոտ, քանի
դեռ չեմ զարթնել:

Բռնում է սնդակից ու քաշ տալիս դեպի դուռը: Այդ բույեյին լսվում է զանգի զիլ
ձայնը յեղ յերկում է, քե ինչպե՞ս կառամատույց է հասնում գնացքը, վարն անցնում
է պատուհանի մոտով, լուսավորելով, փնջոցով ու աղմկելով: Դուռը բացվում է յեղ
ներս եմ մտնում կապոցներով ու ֆամբուլներով 2—3 ֆամբուլներ: Իսկույն ներս
է վազում դարձյալ մի ֆամբուր յեղ բզակում. «Շոտ յեկեք, մյուս ուղեգծի վրա
յե, իսկ յես ձեզ իյի վորսնում», վորից հետո բոլորն էլ շտապով դուրս եմ գնում:
Ապա ներս եմ մտնում յերկու կիմ, վորոց հետեվից բռնակիրք բերում է լեռան
չափ իրեր, Կանայք անցնում են կանանց սեմյակը:

ԲԵՆՆԱԿԻՐ. (Անցնելիս) Իսկույն, պաշտոն, հիմա ձեր իրերն էլ
կտանեմ: Միք անհանգստանա, ձեր գնացքը մի քիչ կուշանա:
(Գնում է):

Մտնում եւ Լի֊ԴԱՆ, շատ յերիտասարդ, գեղեցիկ աղջիկ եւ, շեկ-վռսկեզույն մագերով, Մոտեմում եւ սեղանին յեկ հայելու առաջ ուղղում եւ մագերը, վարից հետո գնում եւ դեպի կամանց սենյակը։ Դեպի այդ սենյակն եւ շտապում ՅՈՒՐԿԵՎԻՉԸ։

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉԸ. Ի՞նչ եմ տեսնում։ Լիզոչկան... Լիզա Պազլովնա։ Լի֊ԴԱ. (Շուռ եւ գալիս) Ա՛խ, Ալեքսեյ... Սեմյոնովիչ...

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉԸ. (Բռնում եւ նրա յերկու ձեռքը) Աստված իմ... Դու... դու... (Համբուրում եւ ձեռքը) Դուք այստեղ։ Այդ վճիռ բախտիցն եւ։ Լիզա։

Լի֊ԴԱ. Միթե հիշում եք դուք ինձ։

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉԸ. Դուք զարմանում եք իմ համարձակության, իմ քնքշանքի վրա — յի՞րբ մտածում եք, վոր յես իրոք, ձեզ քիչ եմ ճանաչում։ (Բռնում եւ ձեռքից ու նսեցնում) Դուք հիշում եք այն ժամանակ, Կուրսկում։ Մտածել, վոր իմ Լյանքում միայն չորս ամիս իմ ճանաչել ձեզ, նույնիսկ դրանից ել պակաս եւ այն ել այնքան վաղուց — այն որվանից յիրկու տարի յե անցել, վոր չեմ տեսել ձեզ։ Յեկ միայն հիշել եմ այն ամեն րոպեն, ամեն մի րոպեն, վորն ապրել եմ ձեզ հետ, ձեզ մոտ, այնպես մոտ, բայց իրապես այնքան հեռու։

Լի֊ԴԱ. Դուք... դուք ինքներդ չուզեցիք։

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉԸ. Իսկ յի՞րբ ինձ տեղափոխեցին Կուրսկից եւ յես հրաժեշտ էյի տալիս ձերոնց, եւ այնքան բան ունեյի ձեզ ասելու... դուք ձեր գլուխը շուռ տվիք ու լուռ մեկնեցիք ինձ ձեր ձեռքը. յես հեռացա... հեռացա ընդմիշտ։ Ու հանկարծ սկսեցինք իրար նամակ գրել, ուշացած քնքշանքները բռնկվեցին այնպիսի անզուսպ բոցով։ Իսկ հետո նամակներն ել դադարեցին...

Լի֊ԴԱ. Յես Պետերբուրգումն էյի... Կուրսերում։ (Լալում եւ յերուրդ զանգը, պատուհանի ցակ կանգ առած գնացք մեկնում ե)։

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉԸ. Յեթե իմանայիք, թե վճիռն եմ յերազել ձեզ հանդիպել — եւ այսօր, հանկարծ... Դեհ, ասացիք, ասացեք, ինչո՞ւ վոչինչ չի կարելի կարգալ ձեր աչքերում։ Միթե այն ժամանակ չեյիք նկատում, վոր խելագարի պես սիրում էյի ձեզ։ Միթե...

Լի֊ԴԱ. Բայց եւ այնպես հեռացաք ընդմիշտ։

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉԸ. Հեռացա, հեռացա։ Իսկ ինչո՞ւ չասացիք, վոր մնամ։

Լի֊ԴԱ. Ա՛խ, Ալեքսեյ Սեմյոնովիչ, անցածն անցել եւ, ել յետ չի դառնա։ Յեկ յես ել հիմա առաջվանը չեմ։ Այս տարիները... Պետերբուրգը, Կուրսերն ինձ շատ բան սովորեցրին, աչքերս շատ բաց արին։

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Սպասեցեք, բայց ինչպես ընկաք այստեղ: Դուք գիտեցիք, վոր սա իմ քաղաքն է:

ԼԻԴԱ. Ազգականներս այստեղ են ապրում:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Այո, հիշում եմ, հիշում եմ, բայց կարծեմ, ինչ վոր գյուղումն են ապրում:

ԼԻԴԱ. Այո, տասը վերստի վրա — Պոլինովկում:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Իսկ ինչո՞ւ յեք մենակ:

ԼԻԴԱ. Մենակ չեմ, մայրս ու հատյան ել են այստեղ: Իսկ դուք մեկնե՞լ եք:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Յերևակայեցեք, ինչ անհամ բան: Յերկու տարի յերազել եմ ձեզ հանդիպել, իսկ այժմ, յերբ հասավ այդ ուրախադիր ժամը, տասը ընկալից հետո պետք է մեկնեմ: Յե՛վ մեկնեմ այնպե՞ս հեռու:

ԼԻԴԱ. (Տխուր) Այնտեղ ուրիշ ուրախություն կգտնեք, սրտնից ավելի լավը:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Խոր հուզմունքով) Ուրիշ ուրախություն: Լիդա, Լիդա, ձեր գալուց մի հինգ ընկալ առաջ մի խելահեղ ուրախություն եր համակել ինձ: Բախտն ինձ ժպտաց: Մի հարուստ պարոն ինձ մի... մի հանձնարարություն տվեց, և յերևակայեցեք, մի չնչին կոմիսիայի համար 3000 ռուբլի վճարեց, 3000 ռուբլի, վորպեսզի Փարիզից նրա համար բերեմ մի... մի բան: Հիշե՞մ եք, ինչպես եյի յերազում արտասահման գնալու մասին — և հանկարծ 3000 ռուբլի: Բայց հիմա, Լիդա, հիմա այդ ամենը նսեմացավ ձեր առաջ: Լիդա, յերկա՞ր ժամանակով եք յեկել այստեղ, այժպե՞ս չե: Յես դեռ ձեզ այստեղ կգտնեմ, այո՛:

ԼԻԴԱ. Այո... Շատ յերկար: Յես ամուսնանում եմ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Վերե կենում) Ամուսնանում: Աստված իմ, յերբ, հում հետ: Լիդա:

ԼԻԴԱ. Այստեղացի, Պոլինովկյի մի ղեմստվոյականի հետ: Պետերբուրգում ծանոթացանք: Կոտելնիկովի հետ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Կոտելնիկովի: Այդ ղեմագողի՞ հետ: Յե՛վ դուք սիրե՞լ եք նրան:

ԼԻԴԱ. Մեզ կապողը սերը չե, այլ համոզմունքները: Յես ձեզ սասցի, վոր Պետերբուրգում յես շատ բան սովորեցի: Իսկ ամենից առաջ սովորեցի հարգել այն մարդկանց, վորոնք կովել են արդարության համար:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Դե՛: իհարկե, ինչպես կարող եմ յես հավասար-
վել այդ մարտիկին: Ձե վոր նրան հալածել են, չե վոր նա աք-
սորուհի ե յեղել, չե վոր բանտ ե նստել: Հիշում եմ, դուք շարու-
նակ հեղափոխության և նման բաների մասին եյիք յերազում:

ԼԻԴԱ. (Ուզում ե գնալ) Ներեցեք ինձ: Ալեքսեյ Սեմյոնովիչ,
յես գնալու յեմ: Մնաք բարով:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Վոչ, սա մղձավանջ ե: Իսկ յե՛րբ ե ձեր հար-
սանիքը:

ԼԻԴԱ. Չորեքշաբթի:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Ինչպե՛ս: Այս չորեքշաբթի՛: Հինգ որից հետո՛:

ԼԻԴԱ. Ձե վոր չի կարելի ուշացնել — մեծ պատը կսկսվի:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Վոչ, սա ինչ վոր անմտություն ե: Յես հինգ
րոպեյից պետք ե մեկնեմ, իսկ դուք հինգ որից հետո ամուսնա-
նում եք: Յեմ այս ամենը յերկու տարվա անջատումից հետո,
յերկու տարի շարունակ ձեր մասին յերազելուց հետո: Յեմ դուք
այնպես անվրդով եք խոսում այդ մասին: Դուք նրան հարցում
եք: Իսկ սերը: Իսկ սերը, Լիդա, Միթե դուք յերբեք այդ մասին
չեք լսել, Լիդա, թեկուզ հենց ձեր լրագրերից:

ԼԻԴԱ. (Հուզված վեր ե կենում) Սեր... սեր... Դա չափազանց
մեծ շքեղություն ե, Ալեքսեյ Սեմյոնովիչ: Հաղարավոր մարդիկ
վոչ միայն սեր, այլև ուտելու հաց չունեն:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Բայց և այնպես սիրում են: Ինչպես չեք ամա-
չում, հրաժարվել սիրուց, դուք, վոր այնպես յերիտասարդ եք,
այնպես գեղեցիկ: Յեմ միթե դուք վոչ վոքե՛ չեք սիրել, թեկուզ
այն ժամանակ — Կուրսկում:

ԼԻԴԱ. Ինչո՞ւ յեք այդ ինձ ասում, Ալեքսեյ Սեմյոնովիչ: Յե-
թե դուք ինքներդ չնկատեյիք, միթե յես, միթե յես կարող եյի
այդ հայտնել: Ա՛խ, ինչ կարիք կա հիշելու: Ձե վոր յես այնպես
անսիրտ եմ: Ձե վոր լուում եմ միայն և չեմ կարողանում ապրել
այնպես բանաստեղծորեն, այնպես յերաժշտորեն: Յեմ յեթե
դուք այն ժամանակ չգուշակեցիք... (Հառաչում ե ու շուռ գալիս):

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ (Հուզված) Բայց միթե այդ հնարավոր ե Լիդա,
իմ Լիդա: (Բռնում ե նրա ձեռքերից) Միթե դուք ինձ սիրում եյիք,
միթե սիրում եք հիմա: Վոչ, վոչ, այդ կլինե՛ր... Լիդա, իմ Լիդա:
Ձե վոր յես սիրում եմ ձեզ, սիրում եմ անսահման, սիրում եմ
խելագարի պես:

ԼԻԴԱ. (Վեր ե կենում) Մնաք բարով:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Լիդա, յեթե յես այն ժամանակ հիմար եմ յեղի, հիմա անմիա չլինենք: Մի տասը ռուպեյից հետո յես մեկնելու յեմ հեռու Փարիզ, վորն այնպես հմայքով ժպտում եր ինձ... քայց յես չեմ գնա: Ասացեք մի խոսք, և յես կմնամ ձեզ մօտ: Յեղեք իմ կինը, Լիդա, յես ձեզ կտամ այն ամենը, ինչ վոր ունեմ: Ասացեք ինձ այդ խոսքը:

ԼԻԴԱ. (Բուռն քափով փարվում ե նրան) Միշելիս... Միշելիս...

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Լիդա... Լիդա... (Համբույրներ) Ի՛նչ կախաղիչ յերջանկություն ե: Հենց հիմա գնանք քեզ մօտ, գնանք մայրիկիդ մօտ, լավ:

ԼԻԴԱ. Այո, այո, իսկ հետո՝ քեզ մօտ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Ինձ մօտ, ինձ մօտ, իմ ուրախություն: Ի՛նչպիսի յերջանկություն: Մի տասը ռուպե առաջ կարող եյի արդյոք մտածել, վոր այսպես շուտ կտեսնեմ քո չքնաղ աչքերը, վորոնք այնպես հաճախ յերևում եյին ինձ իմ յերազներում:

ԼԻԴԱ. Իսկ դու չե՞ս ամոսոսում... Փարիզը:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Դու, դու յես իմ յերջանկությունը: Դու յես իմ յլշուռհի Հազարան-Բլրուրը, իմ հավիկը: (Միծաղում ե) Ա՛խ, յեթե պատմելու լինեմ քեզ: Ախր չե վոր այդ դու յես, դու յես Հինդաուարի վոսկյա թռչունը, այդ յես քեզ դուա Սատպուրի լեռներում, Չամբադի գետի մօտ, քիզ իմ Հազարան-Բլրուրին, Բայց ասա, լվերը քեզ չե՞ս կծոտում:

ԼԻԴԱ. (Միամսաբար) Ա՛խ, գիտես, սոսկալի կերպով: Վագոնում այնքան շատ լվեր կան, անհաշիվ. — Թե՛հ, չե՞ս ամաչում, անպիտան:

ԲԵՌՆԱԿԻՐ. (Ներս ե գալիս) Դո՛ւք եք Պոլինովկից յեկած օրիորդը: Ձեզ համար կառք են ուղարկել:

ԼԻԴԱ. Այո, այո, իսկույն, յես իսկույն կվերադառնամ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Գնանք: Հա, իսկ իմ իրերը: Իրերս վճարեղ են:

ԲԵՌՆԱԿԻՐ. Ձեր գնացքն այս ռուպեյիս կգա, պարոն: Յես հիմա կոմսի համար նարդան կքերեմ և իսկույն ձեր իրերը կտանեմ: (Գնում ե):

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Ա՛խ, հա, կոմսը, նա դեռ այնտեղ ե: Լավ լավ — յես պետք՝ ե նրան...

ԼԻԴԱ. Դեհ, գնանք, սիրելիս:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Դու վաղիր, ջանիկս, յես այս ռուպեյիս, մի յերկու խոսք ունեմ ասելու այդ... կոմսին:

ՀԻՅԱ. Դեհ, լալ: Յես այս բողոքին (Գնում ե):

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Մենակ բռնում ե գլուխը) Գնացքը... գնացքը: Բայց ե այնպես սա ինչ-վոր մի անհեթեթությունն ե... Հավը... դշխունհի Հաղարան-Բլբու... յերեք հաղար... Լիդոչկան... Հինգ բողոքից հետո գնացքը... իմ գնացքը: (Հեռվից լսվում ե շաղկապ) Պատուհան, բազմոց, վոսկյա կայծեր... հեռավոր հնչուն, շշուկ... Յեղ գնալով մոտենում ու մոտենում ե կախարդական պատրանքը: Բայց, չե վոր չեմ մեկնելու: Չեմ մեկնելու: Նշանակում ե կորալ այդ ամենը: (Սեղմում ե գլուխը) Բայց դուցե, գուցե գեռ կարելի կլինի մեկնելու: Վոչ, վոչ, միթե այդ հնարավոր ե, նրա հարսանիքի որը նշանակված ե: Ա, թող կորչեն այդ մաքերը, յերջանկությունն այստեղ ե, ինձ հետ, դա իմ Լիդան ե ե յես նրան չեմ տա վոչ վոքի: (Շրջում, ե սեղնալու) Այո, նշանակում ե, պետք ե այս փողերը վերադարձնել կոմսին: Այո, (Հանում ե գրպանից ծրար) Հարկավոր ե... Քսան յերեք հաղար ուրբի Քսան յերեք հաղար — ե նրա ինչին ե պետք այդ... Սրիկան դարձյալ պետք ե շարտի այս գումարը վերհե... Իսկապես, լինչ անարդարությունն ե, յես յերագում ել այդքան փող չեմ տեսել, իսկ այդ նրա համար քմահաճույք ե, մի չնչին բան ե, մի հավի գինն ե: Քսան յերեք հաղար... Մի ամբողջ հարստությունն ե այդ, աղատություն, յերջանկություն, ոտար յերկիր, ծով, իսկ նրա համար — մի հիմար հավ ե: Յեթե նրան կաթված պատահեր, վորը վաղուց ե նրան սպասում, այս փողերն ինձ կմնան: Չե վոր նա վոչ վոքի չե ասել, վոր այդ փողերն ինձ ե տվել, կնոջն անդամ չե ասել: (Հուզված մահ ե գալիս) Այն ով եր կաթվածի ժապին խոսողը: (Շփում ե նակասը) Ա, իսկ, այդ այն ատամնացալով տարորինակ խորհրդականն եր:

ԲԵՌՆԱԿԻՐ. (Գալիս ե յեղ մատուցարանով բերում մի շիտ ճարգանի ջուր յեղ բաժակ ու դնում ե սեղանին) Շուտով արդեն ձեր գնացքը կլինի:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Յես միտքս փոխեցի, այսօր չեմ գնում: Ահա, վերցրեք: (Փող ե տալիս):

ԲԵՌՆԱԿԻՐ. Խորհն շնորհակալություն: Կուր կհրամայեք:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Այո... Վոչ, Հարկավոր չե: Ո՞ւմ համար ե այդ նարգանը:

ԲԵՌՆԱԿԻՐ. (Սեղանի մոտ հանում ե ռեի խցանը) Կոմսը պատվիրեց, Պարոն Լուսիդիլը: Պատվիրեց այստեղ մատուցանել:

(Յուրկեմիչը մտն է գալիս սենյակում): Պարոն, պարոն, այս ձեք
պիլյուլը չէ՞:

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉ. Ինչ պիլյուլ: (Շատ) Վճրաեղ ե:

ԲԵՌՆԱԿԻՐ. (Բարձրացնում է ձեռքն ու ցույց է ցալիս պիլյուլը)
Ա՛յ, այստեղ է, յերևի սեղանի վրա յե զլորվել:

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉ. (Սասիկ նուզված) Այդ... այդ նրանն է: Ատամ
նացալով խորհրդականի տասներկույերորդ պիլյուլն է:

ԲԵՌՆԱԿԻՐ. Ի՞նչ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉ. Այո, այո, իմ պիլյուլն է: (Խլում է բեռնակրի
ձեռքից պիլյուլը) Յես եմ կորցրել: Կնացե՛ք: (Բեռնակրի գնում
է: Յուրկեմիչը կանգնած է նախաբեմում, պիլյուլը ձեռքին) Մենք
սրան հատակին էյինք վորոնում, իսկ նա զցել եր սեղանին և
չեր նկատել: Տասներկույերորդ պիլյուլը: Ի՛նչ զարհուրելի գայ-
թակողություն է այս, կարելի չե կարծել, վոր այդ դիտմամբ ե
արված... (Մոտենում է սեղանին) Շի՛շը բացված է... Այն խն-
թուկն ասաց, վոր կաթված, անդամալուծություն և վոչ մի բժիշկ
չի կարող հայտնաբերել թույնը... այն ժամանակ... այն ժամա-
նակ 23 հազարն իմը կլինի. հարուստ, ազատ և Լիդան: Ո՛ր, ինչ
խայտառակություն է, միթե յես կարող եմ այդքան ստորանալ:
Կարծես մարդ է գալիս: Դե՛, չե վոր այդ զարշելի ծերուկի համար
միևնույն է մի տարի յիլ չի ապրելու: Ա՛յ, մարդ է գալիս: Անիծ-
ված լինես: (Մոտենում է սեղանին յիլ պիլյուլը գցում է շոք մեջ,
շոքը փակում է յիլ տարուցակ չորս կողմը նայելով բափ է ցալիս
շոքը: Դուռը բացվում է, Յուրկեմիչը հետ է ցատկում սեղանի մո-
տից: Մտնում է Լուդիլեմը):

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. (Ուրախ) Դե՛, հիմա ձեք գնացքը կլինի: Ամեն
բան հիանալի յե դնում: (Նստում է սեղանի մոտ) Ուրեմն, հույսս
ձեզ վրա յե, թանկապի՛ս: Տեսե՛ք, վորքան կարելի յե շուտ վերա-
դարձե՛ք և նորից բարի ճանապարհ: (Վերցնում է շոքը):

Մտնում է ՈՒՅԱ ՉԵՐԿԱՆ, յերիտաթուղ, սիրունատես կլին է, կոկ, բայց ագիտիկ
հագնված, գլխիմ քաշկիմակ, անհամարձակ ֆայլերով մոտենում է ԼՈՒՆԴԻՇԵՎԻՆ:

ՈՒՅԱ. Վալերիան Սերգեևիչ, կարելի՞ յե:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. (Շոքը ցած է դնում յիլ շուռ է գալիս) Ա՛յ, ի՞նչ:
Ա, այդ դե՛ս յես, Ույա: (Չոր) Ի՞նչ ես ուզում:

ՈՒՅԱ. (Անվստահությամբ) Ինձ վոչինչ... իսկ ա՛յ, յերեխաներս
են մեղք: Ոգնեցե՛ք մեզ, Վալերիան Սերգեևիչ:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Քեզ: Ոգնեմ: (Թաւալի) Իսկ ամուսինդ, քո այն հաշկաւոր գործադուլաւորն ինչ եւ անում:

ՈՒՅԱ. Դուք արդեն գիտեք, Վալերիան Սերգեւիչ, նրան ձերբաւալեցին եւ ահա յերկու ամիս ե, ինչ մնացել ենք առանց կողակի:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Ըհ: Ասում ես, ձերբաւալեցին, ա՛յ թե ինչ:

ՈՒՅԱ. Յերեխաներս քաղցած են, տանը վոչինչ չունենք, ամեն ինչ ծախել ենք: Ոգնեցեք մեզ, Վալերիան Սերգեւիչ: Ձե վոր յես փող չեմ խնդրում: Ձեր զաւոդից մի դուլդ հալ տվեք, գոնե տանը ձու կունենանք յերեխաներիս համար: Ձե վոր դուք շատ ունեք:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Ա: Ահա թե ինչ: Դեհ, ուրեմն իմացեք, սիրելիս, (Յեռանդով) Ումն ասես կտամ, առաջին պատահած մուրացկանին կտամ, իսկ քեզ, յերեք: Ասում ես, յերեխաներդ քաղցած են: Իսկ ինչո՞ւ ամուսնացար այդ խռովարարի հետ: Մեզ մոտ վամս եյիր ապրում, վամս եր: Յես քեզ հավատամ, վոր վաղը ամուսինդ իմ կալվածքում կարմիր աքաղաղ բաց թողնի, հա: Վոչ. աղա՞մեյակս, ինքդ ես ընտրել, դեհ, հիմա յիլ ինքդ պատիժդ կրիր: Հեռացիր: Յես, յեղբայր, հեղափոխականների ու խռովարարների հետ խոսել անգամ չեմ ցանկանում: Գնաս բարով: (Ուլան հռապելով դուռն ե գնում):

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Տեսնեք, կնոջս սանուհին ե: Մեզ մոտ եր ապրում, վոնց վոր դրախտում: Ա՛յ, խռովարարի հետ կապվեց: Ինչ վոր տեղացի մի մեքենավարի հետ: Հա: Իսկ հիմա թոչնակին բռնել են իր լավ լավ գործերի համար: Յո՛ւհ, բարկությունիցս քրտնեցի: Ե՛հ, ուրեմն այդպես, աստված ձեզ հետ, թանկագինս, գնացեք, հաջողություն եմ ցանկանում: (Նտրից վերցնում ե շեք) Յո՛ւհ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Այ թե անասուն եք յեղել, հա, ինչպես տեսա հիմա: Ներողություն, կոմս, ներեցեք: Աստված իմ, սա հիմա կխմի: Մի գուցե դուք ինձ թույլ կտաք այնպես... այսօր չգնալ, այլ մի չորս օրից հետո:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. (Շեքը ցած ե դնում յեվ վեր ե բռնում) Ի՞նչ ե, ծիծաղում եք ինձ վրա, պարոնս: Խելադարվեցի՞ք, ինչ ե: Յո՛ւհ, յես վախենում եմ, վար հիմա յիլ արդեն ուշացած կլինեմ, գուցե արդեն ուրիշներն են գնել նրան, Լորդ Դուրլինը, Ուեկսի պրինցը: Այստեղ ամեն մի ըողեն թանգ ե, իսկ սա: Դե, այդ դեպքում պարզն ասացեք, յես իմ դատաւարակին կուղարկեմ: (Նստում ե):

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Վախեցած) Վոչ, վոչ: Վոչինչ, վոչինչ—յես կա-
քող եմ և այսոր գնալ: Կարող եմ: Յես այդ հենց այնպես: Դեհ,
այդ դեպքում խմիր անասուն, ու գնա գրողի ծոցը:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Ե՛, յեթե կարող եք, ել կարիք չկա գլուխ ցա-
վացնելու: (Կռաճում և շփ վրա):

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Սպասեցեք, մի խմեք: Կարծես բաժակում ճանճ
կա:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. (Յած և դնում շիշը) Ծանձ: Ո՛ւր եւ Հա, ի դեպ,
սիրելիս, դուք նրան յերեւոյս մի քիչ միջատներ ել տվեք, դե,
այնպես, մոեղները բռնեցեք, բզեղներ, վորդեր: Հավերը դրանք
շատ են սիրում:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ բարձրացնում և սեղմած բռնուցքը յեղ մի քայլ և անում դեպի աղանդ:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Ե՛, կարծեմ ամեն ինչ ասացի: Յանկանում եմ,
վոր Փարիզում ձեզ համար ել մի հավիկ ճանկեք, հե, հե, հե, հե:
(Լցնում և ջուրը յեղ բաժակը մտնեցնում և շրջակներէն) Ձեր և
իմ հավիկի կենացը:

Մտնում և Լիդան:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Զի նկատում Լիդային, վորը ներս և յեկել ու
կանգնել շուրջում) Գրողը տանի ձեզ ել, ձեր հավին ել, գրողը
տանի ձեր դշխուհի Բլուլին: Գրողը տանի ձեր փողերը: (Մանր
ծրար սպրտում և Լուսնի շիշի վրա յեղ ձեռքից խլում և բաժակը,
տուռ և թալիս շիշը: Կոմսը սարսափած վեր և բռնում): Խեղդվե-
ցեք դուք ձեր հաղարներով, վորի համար քիչ մնաց վոր սպա-
նեյի ձեզ, նզոված կապիկ: Ա՛: Գրողը տանի ձեր Փարիզը, վորին
յես չեմ տեսնելու: Ա՛:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. (Սրբվելով ու դողալով) Դուք... դուք խելագար
եք: Դուք խելագարվեցիք: Յես վաղն իսկ կասեմ Անդրեյ Իվա-
նովիչին, վոր ձեզ վաղի պաշտոնից... Յես... Յես կգրեմ հոգա-
բարձույին... (Յուրեղովիչը բարձրացած բռնակցիկով նախաձեռնում և
նրա վրա: Կոմսը սարսափած դուրս և փախչում):

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Կատաղած նայում և տուրջը յեղ տեսնում և Լի-
դային, վորը կանգնած և զարմացած ու վախեցած) Լիդա, Լիդա:
(Վազում և դեպի նա յեղ բռնում նրա ձեռքերը) Լիդա, յես սար-
սափում եմ: Փրկի՛ր ինձ, իմ աղջիկս: Լիդա, յեթե իմանաս, յեթե
իմանաս, թե այս բոլորին ինչ եյի վճռել անելու: (Կպչում և
նրան ամբողջովին դողալով ու հեկեկալով):

ԼԻԴԱ. Ալեքսեյ Սեմյոնովիչ, սիրելիս, հանգստացե՛ք: Յեստեսնում եմ, թե ինչն է ձեզ վերդվեցնում, մոռացե՛ք այն մասին, ինչ վոր խոսեցինք: Յես լսեցի, թե ինչպես բարկացաք, վոր Փաբլոկ չեք գնում: Դա լոկ մի բոպե յեր... Հրապուրել մի բոպե: Մնաք բարով:

Այս անգամին ալ կողմից շոնդալի պանում է գնացն ու անցնում փայլելով ու շոնդալով պատուհանների մոտից, Զանգեր յեվ իրարանցում:

ԼԻԴԱ. Տեսե՛ք, այդ ձեր պնացքն է: Գնացե՛ք, շուտով: Գնացե՛ք:

ՅՈՒԻԿԵՎԻԶ. (Բղավելով) Լիդա, դու յեւ, դու յեւ ես ինձ վորն-դում:

Դուռը բացվում է յեվ Յերս է մտնում ՍՈՖԻԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ: Լսում է:

ՅՈՒԻԿԵՎԻԶ. Լիդա, հարապատս, մի հեռանա, ինձ մի թողնի՛, դու յես իմ վերջին յերջանկությունը:

ՍՈՖԻԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ. (Առագ առաջ է գալիս ու յես է գցում քողը) Ա՛, ահա թե վորտեղ է ձեր աղափայակը, ձեր դշխուհին, ձեր սիրուհին, վորին դուք այնպես թագցնում եյիք: Դեռ առանց ամաչելու ասացիք, վոր մենակ եք գնում, չա՛մաչեցի՛ք փախչել ինձանից հենց առաջին պատահած, ներկված փողոցային հավերժահարսի հետ:

ԼԻԴԱ. Ա՛խ: (Վազում է դեպի դուռը) Ի՛նչ խայտառակություն, ի՛նչ սարսափ:

ՅՈՒԻԿԵՎԻԶ. (Զեռք բարձրացրած հարձակվում է Սոֆիա Պետրովնայի վրա) Ստոր արարած: Լուր, յեթե վոչ յես քեզ... կըսպանեմ:

ՍՈՖԻԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ. (Ահամառնանով) Դու ինձ կսպանե՞ս: Լի դա՛ն փախչում է դուրս) Այս բոպեյիս տուն գնացե՛ք:

Լսվում է յերթորդ զանգը, շչակը: Գնացը մեկնում է:

ՅՈՒԻԿԵՎԻԶ. (Զեռով սեղումս է գլուխը) Գնացքը, դշխուհի Բլադուլը: Դասն յերեք հազարը... քսանյերեք հազար... Վենետիկ, Փարիզ... Կախարդական պատրանք: Յերջանկություն, ազատություն, փառք... կորցնել յերջանկությունը, սիրել ամբողջ կյանքում... 24 բոպե: Իսկ անիմլերը շառաչում են, շոգեկառքը թռչում է: Դնացքը, իմ գնացքը, Հեռացի՛ր, իմ գնացքը: (Մի կողմ է հրում օփորված Սոֆիա Պետրովնային յեվ վազում դեպի դուռը, բայց իսկույն սառսալիած յես է փափում, ճեսնելով դռան

ւնջ ժամացույցը ձեռքին կանգնած Կարճաւնկելիճ, վորը ժամացույցը բանալիով լարում է ու կամաց ծիծաղում):

ԿԱՐՑՈՒՆԿԵԼ. Չալբաղերէ՛յ: Ձեր գնացքն արդեն գնաց: Հուսով եմ, վոր այս 24 բողեյի ընթացքում չձանձրացաք, յերիտասարդ: Ձեր ժամացույցը ճիշտ է: Ձի՛ շտապել: Իսկ իմ ատամիցա՞ն արդեն անցավ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉ. (Բղավում է) Դե՛վ: (Ուշաքափվում է):

ԿԱՐՑՈՒՆԿԵԼ. Չալբաղերէ՛յ: Դատարկ շատախոսություն: Հեշտ է ամեն ինչում գեներին մեղադրելը:

ՎԱՐԱԳՈՒՅՐ

ՅԵՐԿՐՈՐԴ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

Նույն կայարանը, 1919 թվին:

Ներսե ևն մտնում պորուշիկը յեղ կայարանապետը:

ՊՐՈՐՈՒԶԻԿ. Ասացեք, դեպի խարկով գնացքը շո՛ւտ կլինի:
ԿԱՅԱՐ-ՊԵՏ. Ինչպես միշտ, 5.40:

ՊՐՈՐՈՒԶԻԿ. Իսկ դեպի Շեպետովկա:

ԿԱՅԱՐ-ՊԵՏ. 4.20: Միայն թե կուշանա: Կես ժամով:

ՊՐՈՐՈՒԶԻԿ. Շարունակ ուշանում ե: Յերևի բոլոր շոգեկառքերի վրա ընկերներ են ու կոմիտեներ: Բոլշևիկներին են սպասում: Դե, լավ, կտեսնենք: Գնանք հերթապահի սենյակը, Յես պետք է կայարանն ընդունեմ: (Դուրս եմ գնում):

Մտնում է ՅՈՒՐԿԵՎԻՉԸ: Հիմա 32—33 տարեկան է: Հուզված է, Գրայնից նամակ է հանում, Կարդում է, Պահում է: Զղայնորեն շրջում է սեմյակում: Մխում է,

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉ. Միթե սա հնարավոր է: Նա, Լիդան, իմ վսուկե Հազարան Բլբուլը, իմ սիրեցյալ յերազանքը, վորին 7 տարի առաջ կորցրի այս կայարանում, այնպես հիմար կերպով: Նա ինձ հիշում է, գուցե և սիրում է... Ի՞նչ յերջանկություն է այսքան տարիների անջատումից հետո նորից գտնել նրան... և այն ել ինչպիսի տարիներից...

Մտնում է ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼԸ, առաջվա նման եղգանտ հագնված, բայց արդեն ուրիշ վերափոխով, առաջվա պես ձեռքին նամապուկ, Նայում է ժամացույցին: Տեսնում է, որ քամբ փնփնջում է:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. Հը՛մ: Դեք տառազենդ: Դի ուհր գետցու շալատ: (Ժամացույցը մտեցնում է ալանջին, գլուխը շարժում է) Ժամացույցը յետ է մնում: (Հանում է գրպանից ուրիշ ժամացույց) Աբեր

նեյն: Զի գետ բեխստ: Ե՛, պարզոն, դուք չգիտե՞ք գնացքը յերբ
գնա Վարշավա:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Անուտադիր) Ճիշտը չգիտեմ: Կարծեմ 35 ըոպե
ուշանալու յե:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. Վաս: Դաս իստ ունե՞րգերտ: Յես չեմ համա-
ձայն: Յես պետք ե վաղը չե մյուս որ տանը լինեմ, Հայդելբեր-
գում: Անպալման: Ո՛, ֆերֆյուլստի Հայդենլերմ, ո՛, անմիթ յեր-
կիր, վոր յերբեք ժամանակը չի գնահատել: Յես չեմ կարող
ուշանամ:

Հանկարծ լսում ե մեղդիկ քիկքիկոց, վոր կարծես նվագարկոց լսվելիս լինի:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Զարմացած նայում ե տուրջը) Այս ի՞նչ ե: Վո՞ր-
տեղից ե այդ նվագը: Կարծես ժամացույցի նվագ լինի... (Շփում
ե նախաք) Վո՞րտեղ եմ լսել ելի այդպիսի նվագ:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. (Գրպանից մի ժամացույց ել ե հանում—քիկքիկո-
կոցն ավելի բարձր ե լսվում) Ալլե՛ տաուզենդ: Յես չեմ կարող
ուշանամ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Զարմացած յես ե քաշվում) Աստված իմ: Ուրեմն
այդ դձևը եք, Դարձյալ իմ ճանապարհի վրա:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. Վաս: Վաս վոլլեն գի: (Լառում ե ժամացույցը):

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Դեհ, իհարկե, դուք եք: Ժամացույցներով ու
ատամի ցավով մեխանիկը, վորը... վորը...

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. (Սչի ցակով նայում ե Յուրկեվիչին) Վորը էյոթ
տարի առաջ ձեզ մի փոքրիկ դաս տվեց չշտապել և սովորեցրեց
ձեզ գնահատել կյանքի ամեն մի ըոպեն:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Սատանան տանի ձեր դասերը: Դրանք ինձ
վրա շատ թանգ նստեցին: Յես մինչև հիմա յել դեռ դողում եմ,
յերբ հիշում եմ այն յերեկոն:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. Արեք, յես ինչ մեղավոր եմ դրանում: Յես
միայն մի համեստ գիտնական եմ և մեխանիկ ժամադրո՞ւմ: Յես
ձեզ այն ժամանակ ասացի, վոր յես բավական հասկանա՞մ կյան-
քից ու նրա որենքներից: Նու, զարմանալի չե, վոր յես իմանամ
շունին դուրս հանել վառարանի հետևից. դեն հուշող առևս դեմ
ոֆենս լյոկեն:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Այո, բայց դուք վո՞րտեղից գիտեյիք, այդ ըո-
ւրը՝ վո՞րտեղից գիտեյիք:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. Գիտեյի՞ք: Ի՞նչ գիտեյի յես:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Վճրտեղից դիտելիք, վոր ինձ հետ այդքան զարմանալի ու վողբերգական արկածներ պետք ե պատահելին: **ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ.** Դեհ, դա մաթեմատիկա չե, պարզ հաշիվ ե, որենք ե: Անցքերը կամ շատ սակավ են պատահում, կամ ընդհակառակը, գալիս են ամբողջ խմբերով: Կյանքը դա խաղաթղթերի կապուկ ե, վորտեղ կողերները գալիս են մեկը մյուսի յետևից, կամ դրանք բոլորովին չի լինում և միայն վեցանոցներ ու յերկուսանոցներ են դուրս գալիս: Ժամանակը լինի կամ դատարկ. ամբողջ տարին առանց դեպքերի, կամ խտացած զանազան արկածներից, վորոնք թուշում են մեկ մյուսի վրա և ձյան պես թափվում մարդու գլխին:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Մտախոհ) Այո, այդ այդպես ե, և պետք ե վոր շատ պարզ լինի, բայց և այնպես դուք վճրտեղից իմացաք, վոր հենց այն ժամանակ, հենց այն դիշերն ինձ վրա այդքան դեպքեր պիտի տեղային:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. Ե՛, այդ արդեն այնքան ել զժվար չե: Դուք ինքներդ ասացիք այն ժամանակ, վոր տարիների շարունակ ապրել եք շատ անդուշն և ձանձրալի կերպով: Յեվ հանկարծ գնում եք արտասահման: Ե՛հ, ուշադիր մտքի համար այդ արդեն շատ շատ ե: Յես իսկույն հասկանամ, վոր ձեզ համար սկսվելու չե խտացած ժամանակ, յերբ դեպքեր վազեն իրար յետևից ու լողան սլլողիկաների յերաձևների նման, վորոնք գնան ձու դնելու:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Ծիծաղելով) Այո, կարծես թե դուք իրավացի յեք... Բայց այն ժամանակ այնպես դուրս յեկավ, վոր կարծես դուք բաց թողիք ինձ վրա այդ բոլոր արկածները, վորպեսզի հասուցեք ինձ ձեր ատամի ցավին անտարբեր գտնվելու համար: Հա, ի դեպ, ինչպես ե հիմա ձեր ատամը: Հիմա ինձ մոտ կան այն կաթիլները—ուզում եք:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. Չալբադերե՛յ: Կաթիլը կարող եք ձեր լեզվին կաթեցնել: Հիմա՛ր շատախոսություն: Հիմա ինձ կաթիլներ չեն հարկավոր, այլ գնացեք:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Ծիծաղում ե) Չիշտ այնպես, ինչպես այն ժամանակ ինձ համար: Մեր դերերը փոխվել են, մայն հերր: Հիմա յես կարող եմ ձեզ խորհուրդ տալ չշտապել և շատ ել հույս չդնել ժամանակի վրա: Այժմ ժամանակը մեզ մոտ շատ ե խտացած, հեղափոխություն ե, պատերազմ:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. (Բարկացած) Զալբադերենյ: Միթե կարելի չէ համեմատել: Ի՞նչ բին դեր մայտեր դեր ցայտ: Յես ինքս եմ մայտեր իմ ժամանակի: Յես նրան բռնել իմ ձեռքում և շար-
ժել իմ ժամացույցները իմ ուղածի պես:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Զգուշացե՛ք, մայն հերր: Ձեզանից ավելի ուժեղ վարպետ կա:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. Զալբադերենյ: Զալբադերենյ: Դատարկ շատա-
խոսություն: Ձկա ինձանից ուժեղ վարպետ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Կա, մայն հերր, և դա հեղափոխությունն է: Նա կանգնեցրել է բոլոր առանձին մարդկանց ժամացույցները և ստիպել է նրանց իր մեծ ժամացույցի համաձայն ապրել ու մեռ-
նել, առանց հարցնելու, այդ նրանց դուրեկան է, թե վոչ: Հեղա-
փոխությունը, ընդմիջող վերջ տվեց հանգիստ ու ծուլ կյանքին,
վորի մեջ տառապում էյինք մինչև այժմ: Ո՛ր, այժմ մենք
այլևս չենք ձանձրանում: Ինչքան դեպքեր ու արկածներ տեղաց
նա մեզ վրա, վորոնց առաջ, թե ձեր ատամի ցավը և թե այն
յերեկոյան իմ գլխին յեկած պատահարները յերեխայական խա-
ղեր են միայն: Հիմա մենք առանց ձեզ ել գիտենք, թե ինչ է
խառցած ժամանակը, խառցած, չափազանց խառցած որերը:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. Զալբադերենյ: Հեղափոխությունը հարկավոր է ձեզ
համար, փառած ողես ինտելիգենտի համար, վոր ձեր միջից դուրս
հանի ծուլությունը և անգործությունը: Նա դեռ ձեզ քիչ է ծե-
ծել, իսկ ինձ համար նա սոսկալի չէ, և հարկավոր չէ, ալլե՛ տառ-
զենդ: (Բարկացած դուրս է գնում):

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Դուք չեկա՞վ: Սպասի՛ր, լիբեր հերր, դու մի ժա-
մանակ իմ սրտի վրա պղպեղ ես ցանել, տես, վոր հերթը քեզ
էլ չհասնի:

Մտնում է կոմս ԼՈՒՆԴԻՇԵՎԸ լեռնակրի ուղեկցությամբ, վորը նրա յետևից ներս է
բաշ տալիս մի կույտ իրեր: Կամը համեմատաբար քիչ է փախվել:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Մեկ, յերկու, յերեք, չորս, կարծեմ բոլորն են:
Այս յերկուս քաշ տուր բազա՛ծ: Յեվ շուտ վերադարձի՛ր: Ահա
տոմսի համար, շո՛ւտ:

ԲԵՌՆԱԿԻՐ. Մի՛ք անհանգստանա—կհասցնենք: (Գնում է):

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Քեզ համար, իհարկե, անհանգստանալու բան
չկա: Յերեկ ինքդ ել անհամբեր բռնիկներին ես սպասում: Յո՛ւն:
(Տեսնում է Յուրկեֆիչին) Բա՛: Ո՛ւմն եմ տեսնում: Այդ դու՛ք եք,
մոսյո Յուրկեֆիչ: Ինչպիսի՞ հանդիպում:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Սառք) Ներողություն... բայց ինձ թվում ե, վոր այն ամենից հետո, ինչ վոր այն ժամանակ... ինչ վոր այն ժամանակ տեղի ունեցավ...

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Ե՛հ, ինչ կարիք կա հիշելու... Այն որվանից այնքան ապրումներ ենք ունեցել, վոր այդպիսի փոքրիկ թյուրիմացությունը...

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Ասենք, այդ հիշտ ե... Մարդ չի կարող հավատալ, թե ինչքան դեպքեր անցան մեր գլխով...

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Այն ել ինչպիսի դեպքեր—պատերազմ, հեղափոխություն: (Հառաչում ե) Յես ձեզ այն որվանից չեմ տեսել: Յերևի ուղղաճակատումն եյիք:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Դեհ, իհարկե... իսկ դուք յերևի գնում եք:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Այո, բոլորովին—Փարիզ եմ գնում: Յեղբորս՝ Իվանի մոտ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Ինչպե՛ս: Իսկ ձեր կալվածքը: Իսկ ձեր հոշակավոր հավանոցը: Միթե այդ բոլորը թողնում եք:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Այո, բայց այդ ամենը կորավ: Կալվածքս հրդեհեցին: Հավային քաղաքը քարուքանդ աղին: Յեթե իմանաք, թե ինչե՛ր գործեցին այնտեղ այդ գարշելի մոլեխիկները: Մի շաբաթ ամբողջ գյուղն իմ հավերն եյին յեփում ու տապալելու: Մուրացկանները, չլտները, վորոնք տասնյակ տարիներով միս չեյին տեսել, ճարպակալվեցին իմ վիանդուրներով ու ալյանդներով: Կաթսաներում յեփում եյին իմ թանգարժեք բենտամներին և չինական հավերին, հատը յերկու հարյուր ուռլի արժեցող ցեղային աքաղաղներին: Վեց մարդ ազահաբար ուտելուց մեռան: Վոչ, այդ ել բավական ե ինձ համար: Ամեն ինչ վաճառեցի, հավաքեցի բոլոր թանգարժեք իրերս, և գնում եմ Փարիզ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Նորից կսարքեք ձեր հավանոցը:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Դեհ, հասկանալի չե: Իվան յեղբորս կալվածքում: Բայց գիտե՛ք, Փարիզում նորից ե յերեացել այն հավը, դշխուհի Հազարան-Բլբուլը: Հապա, ինքս կարդացի լրագրում, Ե՛, այս անգամ ձեռքիցս բաց չեմ թողնի:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Հաջողություն եմ ցանկանում:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Շնորհակալ եմ Հա, իսկ դուք ի՞նչ արիք—միթե հենց այնպե՛ս ել չգառք ձեր հավիկին: Ձեր վոսկեզանգուր փախըստականին: Յեվ հետո վոչ մի տեղ չհանդիպեցի՞ք նրան:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Հուզված) Վոչ: Յոթը տարի ապարդյուն վորո-
նեցի նրան վողջ Ռուսաստանում: Ասում են, վոր նա յեղել է
պատերազմի դաշտում, իսկ հեղափոխությունից հետո արդեն, ինչ
վոր մեկը տեսել է նրան Մոսկվայում: Իբր թե նա նույնիսկ կո-
մունիստկա յե:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Ե՛, ի՞նչ էք ասում: Իսկ արտաքինով համեստ
աղջիկ եր յերևում:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Յերեակայեցեք ինչպիսի դեպք: Այսոր, բոլո-
րովին անապասելի կերպով նամակ եմ ստանում նրանից: Խաբ-
կովից:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Ի՞նչ էք ասում:

Հանկարծ լավում ե ինչ-վոր հետգետտե ամբողջ խռովահույզ տագնապի ձայներ:
Լավում եմ տագնապի զամբաստանություններ, ինչ վոր մի տեղ հուզված շաչում ե
հեռախոսը: Դուր ջրիկայով բացվում ե, Սենյակով շտապ ու մտադրաղ անցնում եմ
մի քանի յերկարադալին ծառայողներ յեկ սպաներ:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. (Վրդովված վեք ե բռնում) Ի՞նչ է պատահել: Ինչ
վոր տաղնապ ե... Գուցե, աստված մի արասցե, Ֆրոնտովն ե:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Ե՛, առանձին բան չկա, հանգստացեք:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Հեշտ ե ասել «հանգստացեք»: Ասում են, մեր
դործերն աշխարհ ել լավ չեն: Հավատում եք, բոլորներ եմ հաշ-
վում, թե յերբ պետք ե վերջապես ազատվեմ այս անիծված Ռու-
սաստանից: Հա, պարդոն, յես ձեզ ընդհատեցի: Ե՛, իսկ հետո
ի՞նչ յեղավ, նրանից նամակ ստացաք:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ.. Այո, հենց նոր: Գրում ե, վոր այսոր Խաբկովի
գնացքով աշատեղ կլինի: Նշանակում ե, կես ժամից հետո: Կարող
եք յերեւակայել, թե ինչպես եմ հուզվել: Յոթը տարի լսելուց ե
ապարդյուն վորոնումներից հետո, բախտն այսոր հանկարծ դուրս
ե բերում նրան իմ դեմ:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Հրմ: Բախտը... բախտի պարզեաներին յես շատ
չեմ հավատում, յերիտասարդ բարեկամս: Գիտեք, այդ նման ե ինչ
վոր յերեխայական խաղալիքների, հենց վոր բաց ես անում մի
լավ տուփ, կարծելով թե կոնֆետներ կան, աշատեղից մեկ ել
հոպ, յեղվուրավոր սատանա յե դուրս թռչում:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Ե՛, ինչ էք ասում, կոմս: Ամոթ չե՞ ձեզ համար:

ԼՈՒՆԴԻՇԻՎ. Այո, բարեկամս, այո: Չե վոր դուք յոթը տարի
յե, ինչ նրան չեք տեսել: Ի՞նչ գիտեք, թե նա ինչ ե դարձել
այժմ: Դեռ կոմունիստկա յե, տեր, դու փրկես: Այ, դուք կարծում

եք, վոր նա հնազանդ հավիկ է, ջսւ-ջսւ-ջսւ կանես, իսկ նա՝ հափ
և առաջներով գլուխդ կպոկի, հե-հե-հե:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Թող այդպես լինի: Նրա համար մեռնելն ինձ
քաղցր է:

Նորից մերս ե գալիս մույն պօրւշիկը: Նայում ե շուրջը, մտնում ե ԼՈՒՆԴԻՇԵՎԻՆ:

ՊՈՐՈՒՉԻԿ. Ա՛, ձեռքդ պայծառափայլություն: Այդ ուր եք
պատրաստվում գնալու:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. հեռանում ե յնվ մտում սեղանի մոտ: Սպասվաքը նրա համար
մի շիշ գարեջուր ե բերում:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Ա՛յ, ուզում եմ տեսնել Փարիզում յեղած յեղ-
բորս՝ Իվանին: Իսկ դուք ինչպես եք, պորուշիկ:

ՊՈՐՈՒՉԻԿ. Եհ, վոչինչ, կոմս, չենք վհատվում: Ամեն ինչ կար-
գին ե: Զարկերակները գեռ խփում են:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Ե՛հ, ձեզ համար միայն թե աղջիկներ լինեն:
Իսկ Ֆրանսում, այ ասում են, թե այն չե: (Յաճճ ձայնով) Ճիշտ
ե, վոր մի տեղ շղթան ճեղքել են: Գիտեք, յես այնպես եմ հուզ-
վում, վոր...

ՊՈՐՈՒՉԻԿ. Բոլորովին այդպիսի բան չկա: Ի՞նչ ճեղքվածք,
ինչ բան:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Իբրև թե բուշեիկները նորից հուպ են տալիս:
Ասում են, իբրև նորից գրավել են Որյուլ:

ՊՈՐՈՒՉԻԿ. Այդպիսի հիմար բաների մի հավատա, ձերդ պայ-
ծառափայլություն: Մենք նրանց ծարիցինի տակ այնպես մի ծեծ
տվինք, վոր գեռ յերկար չեն մոռանա: Մանավաղ բարոն Վրան-
գելի տանկերը: Այդ տանկերից կարմիրներն բոլոր, դարկերակները
սառեցին: Սրիկաներ: Իրենք են ներս խցկվում:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Ի՞նչ եք ասում: Տա ասոված: Հապա ի՞նչու յեն
ասում, վոր Կասինն-Չերնովսկու տակ մեր հեծելազորի ամբողջ
կորպուսին ջարդել են:

ՊՈՐՈՒՉԻԿ. Իսկ ովքեր են ասողները: Հենց նրանց ընդհա-
տակյա ագիտատորները: Կարծում եք, քիչ են դրանք: Ամեն տեղ
խլրտում են: Հենց դրանով ել զործը տանում են, թշնամու թիկունքն
են քայքայում: Ա՛յ, թեկուզ հենց այսօր (Նայում ե շուրջը յնվ
ձայնը ցածրացնելով) գաղտնի տեղեկություն ե ստացվել, վոր
Խարկովի գնացքով գալիս ե նրանց ընդհատակյա-լրտեսուհին:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Ի՞նչ եք ասում: Նշանակում ե, դուք նրան եք
հետևում: Վորսում եք:

ՊՈՐՈՒՉԻԿ. Իհարկե: Ընտիր դադան ե:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Իսկ ի՞նչպես եք ճանաչելու նրան: Ձե վոր հա-
վանորեն ծպտված կլինի:

ՊՈՐՈՒՉԻԿ. Ահա, յես ել հրահանդի յեմ սպասում: (Նայում է
ժամացույցին) Առայժմ միայն հայտնի յե նրա ազգանունը:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Ե՛հ, դրանից ավելին ել ի՞նչ եք ուզում:

ՊՈՐՈՒՉԻԿ. Բայց այդ դեռ շատ քիչ ե: Ի՞նչ, կարծում եք
նա հենց սիայն մեկ անցադիր կունենա:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Անշուշտ հրեուհի՞ կլինի:

ՊՈՐՈՒՉԻԿ. Վոչ, յերեակայեցեք, վոր ռուս ե: Ի՞նչ վոր Ձվան-
ցելա:

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉԸ, վոր տկամը եր դնում, վայսից բաժակը ցած ե գցում: Ջանգ: Մտա-
պով մերս ե գալիս ԿԱՐՑՈՒՆԿԵԼԸ, նրա յետևից՝ Բեռնակիրը, Պարուլիկը
չբռնում ե սենյակում

ԲԵՌՆԱԿԻՐ. (Լուսնդիտովին) Պատրաստ ե, ձերդ պայծառափայ-
լություն: Հանձնեցի:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. (Վեր ե քուլում) Հը, լավ արիք, լավ:

ԲԵՌՆԱԿԻՐ. Միք անհանգստանա, գնացքք 35 բուպե կուշա-
նա: 20 բուպեյից հետո յես կգամ: (Գնում ե):

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉԸ. (Հուզված վեր ե կենում) Ի՞նչ սոսկալի բան ե:
Լիդան ե... Լիդան: Ի՞նչպես նախապուշտացնեմ նրան այս վտան-
գի մասին...

ԿԱՐՑՈՒՆԿԵԼ. (Յուրեկովիին) 35 բուպե: Յես չեմ կարող ձեր
խռովությունների պատճառով կես ժամ կորցնեմ: Այդ խայտա-
ռակություն ե, չլսված հիմարություն:

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉԸ. (Չլսելով) Գնացքն ուշանում ե: 35 բուպե... նշա-
նակում ե... նշանակում ե, դեռ ժամանակ կա: Բայց ի՞նչ հնարք
պտենեմ, ի՞նչ անեմ:

ԿԱՐՑՈՒՆԿԵԼ. 35 բուպե: Յես կբողոքեմ: Ջալբադերեյ: Յես բա-
ցատրություն պահանջեմ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉԸ. Ե՛հ, ի՞նչ եք կպել ինձ: Յես խոմ կայարանա-
պետ չեմ: Ձեդ նման մի ճանապարհորդ ել յես եմ:

Նորից հեռախոսը խալոտ ձայնով տալանալով զանգահարում ե:

ԿԱՐՑՈՒՆԿԵԼ. Վո՛ղ: Այնպիսին չեմ: Յես պետք ե, ինչ զուլ — յես
պետք ե 13-ին լինեմ Հայդելբերգում: Ջալբադերեյ:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Լսեցեք, լսեցեք, նորից են զանգահարում: Դե՛հ,
մի հարցրեք դրանց, պորուլչիկ, թե բանն ի՞նչու՞նն ե:

ՊՈՐՈՒՉԻԿ. Դեհ, բավական է, կոմս, ամաչեցեք: Ինքներդ եք խուճապ առաջացնում: (Շապ դուրս է գնում):

ԼՈՒՆԴԻՇՆՎ. Հա, քեզ համար խուճապն ինչ է վոր: Դեհ համար միայն զարկերակներն լինեն: Սպասեցեք, պորուչիկ: (Վազում է նրա յետևից):

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. Ձեռն համարձակվի ինձ ուշացնել: Յես հեռադրեմ դեսպանին: 35 րոպե: Հա: Յես չեմ կարող կես ժամ կորցնել: Յես այդ կես ժամի համար 100, 500 դոլար կտամ, վոր գնացք ճիշտ ժամանակին դա: (Գնում է):

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉ. Իսկ յես ամեն ինչ կտայի, վոր գնացքը բոլորովին չգար: Ի՞նչ անեմ, ի՞նչ անեմ: Ի՞նչպես փրկեմ նրան: Հեռադրեմ նրան: Բայց ո՞ր, ո՞ւմ վրա: Ի՞նչ ստակալի տանջանք է այս: Ներս է գալիս շոֆեր ՏԱՐԱՏՈՒՏԱՆ ձեռին մի շիշ աւ բաժակ, Հագել է կաշվե գզետ, ակնոցներով յով կաշվե գլխարկով: Շիշը դնում է սեղանին յով նստում:

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱ. Ե՛ր, ախոս, փողս կոնյակի հերիք չաբաւ: Ստիպված ես զկոաջուրը խմել: (Տեսնում է ՅԱՐԿԵՎԻՉԻՆ յով վեր է քոչում սեղից) Այս ո՞ւմն եմ տեսնում: Ընկեր Յուրկեվիչ: Ձերդ մեծապատվություն: Ահա թե վորտեղ պիտի հանդիպեյինք:

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉ. Տարատուտա. Վերտեղից լույս ընկար: Մի՞թե հիմա ֆրոնտում չես:

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱ. Բա, հիշեցիք: Կես տարի կլինի, վոր ազատ կազակ եմ: Հա, հա: Շոֆեր եմ, հավաջարդ, և փողը դես տուր: Ապրում եմ, վոնց վոր պետքն է: Կուշտ եմ, հարբած և քիթս ել ծխախոտի մեջ: Ամեն որ ապրանք եմ փոխանակում, վաճառում եմ նավթ, գնում եմ յուղ, շներին, հավերին, բադերին, աշխարհումս յեղած չեղածին զցում եմ ա՛նիվի տակ ու ճխլում: Ինձ հենց այդպես են անվանում՝ հավերի հոգեառ Տարատուտա: Հա, հա, հա: Այսոր այստեղ եմ, իսկ կես ժամից հետո—փնտռիք քամուն դաշտում: Ամեն որ նոր աղջիկ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉ. Սպասիր, սպասիր, լավ միտք ծագեց: Լսիր, Տարատուտա—կարո՞ղ ես ինձ ոգնել:

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱ. Ձեզ: Յուղ, ճարպ, աղջիկ, հավ, աշխարհումս յեղած չեղածը: Մի՞թե մոռացել եմ, թե ինչպես խրամտաներում աղատեցիք դուք ինձ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉ. Դեպի Խարկով հետեյալ կայարանը վճրն է:

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱՆ. Դեպի Խարկո՞վ: Չաբանին:

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉ. Քանի վերստ կլինի:

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱՆ. Քսան յերեք:

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉ. Քսան յերեք: Փրկված ես Լսիր, Տարատուտա: Տեսնում ես այս վոսկե ժամացույցը: Սա արժե հարյուր հիսուն ռուբլի: Յես այս ժամացույցը քեզ կտամ, յեթե 20 ըոպեյում ինձ հասցնես Չաբանի մինչև Խարկովի գնացքի այնտեղ հասնելը: Համաձայն ես:

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱՆ. Դեհ, իհարկե: Բայց ի՞նչ ունեք այնտեղ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉ. Ա՛խ, շուտ արա, Տարատուտա: Մահու և կյանքի խնդիր ես, հասկանում ես: Մարդկային կյանքի: Յես պետք ե այդ գնացքում հանդիպեմ իմ մի ծանոթ կնոջ և զգուշացնեմ նրան մոր չգալ այնտեղ: (Բռնում ե նրա ձեռքի յեկ նայում ե ռուբլը): Ժան-Պարմենը հետևում են, ուզում են վորսալ նրան: Հասկանում ես, նրան կձերբակալեն, հենց վրբ նա...

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱՆ. (Հրապուրված) Գնացի՛նք: 15 ըոպեյում կհասնեմ: Բայց ի՞նչ եմ անում ձեր ժամացույցը: Միևնույն և կծ ախե ու գինու կտամ և աշխարհում յեղած-չեղածի հետ կխմեմ: Ինձ համար մեկ ե, յես ժամանակի կարիք չունեմ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉ. Շո՛ւտ, Տարատուտա, շտապի՛ր:

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱՆ. Մի շիշ կոնյակ կտաք ու կպրծնենք: Իսկ ժամանակը— յես այդ վաղուց եմ կորցրել աշխարհում յեղած-չեղածի հետ: Դեռ այնտեղ, ֆրոնտում:

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉ. Դեհ, շտապիր, Տարատուտա, ճանապարհ ընկնենք:

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱՆ. (Տեղից վեր բռնելով) Ես ըոպեյիս: Պոկրիշկան փոխեմ ու ճանապարհ ընկնենք: Այստեղ սպասեցեք ինձ:

Այդ ըոպեյին դրսից լսվում ե աղմուկի ձայներ յեկ ներս եմ վազում սենյակ չորս կիլ: Յերեքի ձեռքին նիսված, ատկած հավեր, իսկ չորրորդի ձեռքին նիստած կառու: Տեսնելով ՏԱՐԱՏՈՒՏԱՆԻ մեկից ստեղծված աղմուկ եմ բարձրացնում:

ԱՌԱՋԻՆ ԿԻՆ. Ա՛յ, թե վորտեղ ե անիծված հոգին, հավա-ջարդը, հավերի հոգեհառը:

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉ. (Վախեցած) Ի՞նչ ե: Ի՞նչ են ուզում սրանք:

ՅԵՐԿՐՈՐԴ ԿԻՆ. Ճիշդ՛ է ու սկի պետքն ել չի: Ի՞նչ ե, դու ամեն որ պիտի մեր հավերին ճիշես, հա՛, անհավատ:

ՉՈՐՐՈՐԴ ԿԻՆ. Տո՛ւ, հոգեհառ, ի՞նչու ճիշեցիր իմ կատվին:

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉ. Դեհ, շտապիր գնա, Տարատուտա, ուշա-նում ես:

ԱՌԱՋԻՆ ԿԻՆ. Յեզ եւ ինչ ճիւղերը, անիծված, քյանքու-
լով, սիրունիկ հավիս, ամեն ուր ձու յեր անուս, բոլոր մեջ եր
անուս: Յերեսիդ սկի աբուս չունես, նորված Հուդա:

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱ. Դեհ, փրստ հա, գոլրս կորեք, ունդ յեղեք:

ՅԵՐԿՐՐՈՐԴ ԿԻՆ. Իսկ հիմա—ուղ յեղեք, հա: Չե, սխալ ես,
ջանիկս, լավ բռնվեցիր:

ՅԵՐՐՈՐԴ ԿԻՆ. Մենք քեզ հեշտ բաց չենք թողնի, անխիղճ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Տարատուտա, ի սեր աստծո, շտապիր, ամեն
մի բոպեն թանդ ե:

ՅԵՐԿՐՐՈՐԴ ԿԻՆ. Յես իմ քյանքուլսովորիս համար հաղար
մանեթ եւ տան, չեմ վերցնի: Յես քեզ դատարանները քարշ կտամ,
բոլորիկ, հավաջարդ, անաստված:

ՅԵՐՐՈՐԴ ԿԻՆ. Յես իմ աքլորի փոխարեն վիզդ կկտրեմ:

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱ. Դեհ, դուրս կորեք, անդգամներ: Յես ձեզ եւ
կճխլեմ, թրջված պոչեր: Բոլորիդ եւ ջարդ ու բուրդ կանես, հավի
ծնունդ կնանիքանցդ:

ԲՈՂՈՐ ԿԱՆԱՅՔ. Հա, հլա դեռ հաշում եւ ե: Բռնեցիք դրան կնա-
նիք, կողքերիցը, քարշ տվեք ժանդարմի մոտ:

Ազմույ, Հարձակվում եմ ՏԱՐԱՏՈՒՏԱՅԻ վրա:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Շտապիր, Տարատուտա, շտապիր: Ամեն ինչ
կորավ:

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱ. Դեհ, փրստ, անիծվածներ: (Հես ե գնում դեպի
դուռը) Դրանց մի հատ կերենկա տվեք, ձերդ մեծապատվու-
թյուն, յես փող չունեմ:

Կամանց յես ե երում յեզ ամեայտանում ե: Սրանք հարձակվում եմ ՅՈՒՐԿԵՎԻԶԻ վրա:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Հանում ե քաղիք) Դե առեք, առեք ու դուրս
կորեք:

ԱՌԱՋԻՆ ԿԻՆ. Ի՞նչ, քյանքուլսովորիս համար մեկ կերենկա
Ախր չե վոր, յես հենց միայն ձվերը...

ՅԵՐԿՐՐՈՐԴ ԿԻՆ. Յես իմ փուսիկովիկի համար հաղարի յեզ
հոժար չեմ:

ՅԵՐՐՈՐԴ ԿԻՆ. Յես եւ իմ աքլորի համար...

ՉՈՐՐՈՐԴ ԿԻՆ. Ախր Եսպես կատու սող քաղաքում չեր ճարվի,
խեղճի խոսելն եր պակաս...

Բզակելով խոսվում եմ ՅՈՒՐԿԵՎԻԶԻ շուրջը:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Հուսահատությամբ կերհնկաներ և օպրում աջ ու ձախ) Առեք, ելի՛ր առեք, առեք ու դժւար կորեք:

Կամայք վերցնում եմ փողերը, բայց շարունակում եմ բղավելով հարձակվել Որս վրա:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Առեք, ահա, այս ել առեք ու դժւար կորեք:

Կռիվ, աղաղակ: Կամայք հայեցելով հեռանում եմ.

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Մեմեկ կանգնած, ծածր շնչում, զզգգլած յեվ տրտիլած) Այս ի՞նչ որ է: Լիդան, նամակը, ժանդարմները, Տարատուտան, ձխլված հավեր, կատուներ: Յեվ յերբ ամեն մի բոպին թանկ է, յերբ հարկավոր է առանց շունչ քաշելու սլանալ, փրկել իմ Լիդային, դարձյալ սատանան հավեր է գցում իմանի՞վ տակ: Պարուչիքը վերադառնում է մի այլ սղայի յիվ գնդապետի հետ, նրանց յետիկց ԼՈՒՆԻՆՇԵՎՆ ու ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼԸ. Գնդապետը կասկածամեղով նայում է շուրջը:

ԼՈՒՆԻՆՇԵՎ. Վերջապես մենք ամեն բան կիմանանք: Միքելիդ իմ գնդապետ, փարատեցիք մեր կասկածները: Բանն ինչո՞ւնն է: Ի՞նչ է նշանակում այս տագնապը: Այսօր դեպի Շեպետովկա գնացք կլինի՞:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Նայում է ժամացույցին) Հինգ բոպե ևս: Ո՞ւր կորավ այդ անպիտանը:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. Յեա, յեա — նախ Շեպետովկա: Յես չեմ կարող սպասեմ: (Գրպանից սի ուրիշ ժամացույց էլ է հանում յեվ լարում) Զալբադերեյ:

ԳՆԻՍՊԵՏ. Ներեցեք, կոմս, յեա հնարավորություն չունեմ ձեզ լսելու: Հիմա այնպիսի ժամանակ չէ: (Պարուչիկն տանում է նախաբեմը) Շատ վատ նորություններ: Դիմիտրովսկու տակ մերոնք ջարդվել են: Բլոգոբոգկայի տակ շղթան ձեղքել է: Բայց բանը դրանում չէ: (Նայում է Յուրկեվիչին) Հիմա այն բուլշևիչկան կգա: Հարկավոր է նրան անմիջապես լիկվիդացիայի յենթարկել:

ՊՈՐՈՒՋԻԿ. Լսում եմ, պարոն գնդապետ:

ԳՆԻՍՊԵՏ. Նրա մոտ կարևոր տեղեկություններ կան թե մեր դերքերի և թե բուլշևիկների պլանների մասին:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Զղայնացած օջում է սենյակում յեվ նայում է ժամացույցին) Ո՞ւր կորավ նա: Արդեն յոթը բոպե անցավ: Ի՞նչ անել: Թե գնամ այնտեղ — կկորչեմ: Գնացքը հիմա կգա:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. (Նայում է ժամացույցին) Միայն յոթը բոպե յե անցել: Յե՛րբ է գալու գնացքը: Ի՞նչ անել: Զալբադերեյ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Մոտենում ե Կաթաւնիկիւրն յեվ բոնում ե ձնոք)
Ձե վոր դուք ժամանակի վարպետ եք, դուք գիտեք նրա որենք-
ները: Միթե վոչ մի միջոց չկա թեկուզ մի քսան բալետով, գոնե
տասը բալետով կանգնեցնել նրա ընթացքը, վորպեսդի չգա գնացքը,
վորը տանջանք ու մահ ե բերում ինձ:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. Ձալբադերէյ: Ի՞նչ բան ե ժամանակ: Ձեզ
համար նա շատ արագ ե գնում, իսկ ինձ համար, ընդհակառակը
շատ դանդաղ: Սյրպիսի ժամանակը միայն մեր զգացողությունն
ե, իսկ ընդհանրապես նա չկա:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Բայց միթե ուրիշ ժամանակ ել կա:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. Այո, կա և յես գիտեմ այդ: Իսկական, ճիշտ
ժամանակը, վորին ժարդիկ չեն նկատում, վորովհետեւ չգիտեն, թե
ինչպես պետք ե չափեն նրան, միայն յես գիտեմ, յես Տորիաս
Կարֆուէլիս, յես, վոր իմ ժամացույցներն եմ շինում և դրանք
ցույց են տալիս վոչ այն ժամանակը, վորը թվում ե մեզ, այլ
այն, վորն իսկապես գոյութիւն ունի: Հո՛ւ: Դի ուհր դեր վարդաֆ-
տիգեր ցայտ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Դուք խելավոր եք: Մարդ ձեր զառացանքնե-
րից կարող ե խելագարվել:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. Խելագարվել: Ձալբադերէյ: Մայստերի համար
հարկավոր չե ձեր խելքը — նա լսում ե միայն իր հանճարին:

ՊՈՐՈՒՉԻԿ. Բայց ի՞նչպես ճանաչել նրան, պ. գնդապետ:

ԳՆԴԱՊԵՏ. Բանն ել հենց դրանումն ե: Տեսնում եք մոխրա-
գուլն գլխարկով այն քաղաքացուն: Նրա ազգանունը Յուրկիվիչ
ե: Յես տեղեկութիւն ունեմ, վոր սա նրանից նամակ ե ստացել:
Պետք ե դրան խուզարկել և ստիպել: Հասկանում եք:

ՊՈՐՈՒՉԻԿ. Ահ, հասկանում եմ: Վորսալ կենդանի խայծի
միջոցով, այո՛:

ԳՆԴԱՊԵՏ. Հենց այդպես:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Վոչ, այդ անկարելի յի: Լավ ե ինքս գնամ
այնտեղ: (Գնում ե դեպի դուռը):

ԳՆԴԱՊԵՏ. Կտրում ե նրա նախապիւր:

ԳՆԴԱՊԵՏ. Ներողութիւն, մի բալետ: Ձեր ազգանունը Յուր-
կիվիչ ե:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Զարմացած) Այո...

ԳՆԴԱՊԵՏ. Բարեհաճեցեք ցույց տալ ձեր այսորվա ստացած
նամակը:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Գրգռվելով) Բայց ներեցեք, ի՞նչ իրավունքով:
ԳՆԴԱՊԵՏ. Ինչ իրավունքով: (Բարձր) Պորուչիկ, հեռացրեք
ալիևորդ մարդկանց: Պարոնայք, խնդրում եմ բոլորիդ, վեր դուրս
գնաք:

ՊՈՐՈՒՉԻԿ. Խնդրում եմ, պարոնայք: (Դուրս ե տանում լուսն-
գիտեմքն ու Կարճունկելին):

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Բայց ներեցեք, ի՞նչ հիմք կա...

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. Դաս խտ ունեցե՞րտ: Ի՞նչպես եք համարձակ-
վում: (Պորուչիկը դուրս ե հրում լեղիուսին ել):

ԳՆԴԱՊԵՏ. (Յուրեղով) Դուք լսեցի՞ք: Յուրյց տվե՞ք նա-
մակը:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Ի՞նչ նաժակ: Յես ըողոքում եմ:

ԳՆԴԱՊԵՏ. Ի՞նչ, յերեսա յեք, թե... ապուշ: Ինձ միք ստիպի
գիտելու... (Հանում ե ասեմաճակը):

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Սա բռնությո՞ւն ե: Յես կգանգատվեմ: (Հանում
ե նամակը յեղ տալիս ե գնդապետին):

ԳՆԴԱՊԵՏ. (Վերցնում ե յեղ տապ կարգում) Սատանան տանի:
Մեքենայով ե գրված: Խորամանկ անդգամ: Նշանակում ե, դուք
նրա հետ նամակագրությո՞ւն ունեք: Իսկ գիտե՞ք, թե սրանից
ի՞նչ հոտ ե փչում: Դուք ձեռքակալված եք: Պորուչիկ,

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Բայց ներողությո՞ւն: Յես նրան յոթը տարի յե
չեմ տեսել:

ԳՆԴԱՊԵՏ. Դուք մեղ չեք խաբի: Ձեր մեղքը քաղելու միակ
միջոցն ե ոգնել մեղ նրան ձեռքակալելու համար:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Ի՞նչ: Դուք խելագարվել եք, ի՞նչ ե:

ԳՆԴԱՊԵՏ. Յեթե չեք ուզում, վոր ձեզ անմիջապես գնդա-
կահաբեն, դուք պետք ե անցնեք կառամատույց ե դիմաժորեք
նրան: Հասկացա՞ք:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Ա՛, նշանակում ե դուք նրան անձամբ չե՞ք ճա-
նաչում: Ուրեմն հավատացած յեղեք, վոր յես նրան ձեզ չեմ մատնի:
Յես հենց հիմա կգնամ տուն:

Հնչապառ հերս ե վազում ՏԱՐԱՏՈՒՏԱՆ. Յերկու տպաներն տարեանակներն ուղղում
եմ ՅՈՒՐԿԵՎԻԶԻ վրա:

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱՆ. Ըսկե՞ր Յուրկեվիչ, Պատրաստ ե: Գնանք:

ԳՆԴԱՊԵՏ. Դուք այս ըողեյիս կգնդակահարվե՞ք:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Կարող եք: Բայց յես նրան չեմ մատնի: Դահիճ
նեք:

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱՆ. Այդպէս ել յեղալ: Ուշացա: Յե՛վ այս ամէնք
անիծված հալերի պատճառով: Ներողութիւնն եմ խնդրում, ձերդ
մեծապատուութիւնն, քաղաքացի Յուրկելիչի հետ գործ ունեմ:
ԳՆԴԱՊԵՏ. (Շուռ ե գալիս սպառնալի) Ա՛, չորձ ունեա: Պորու-
չի՛կ, բռնե՛լ դրան:

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱՆ ամիջապէս անհայտանում ե: Այդ բոլորին դարձյալ մի սպա յեւ
յերկու զինվոր մարտ են բերում ԼԻԿԱՅԻՆ: Այժմ սա ելեզման հագնված ե յեւ շատ գեղեցիկ
25 — 26 տարեկան աղջիկ ե:

ԳՆԴԱՊԵՏ. (Յուրկելիչին) Վերջին անգամ եմ առաջարկում,
ձեզ, գնալ կառավարուէց ե դիմավորել այն կնոջը: Լսեցի՞ք:
Հինգ բոլորից հետո արդեն ուշ կլինի:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԺ. Յերբեք:

ԳՆԴԱՊԵՏ. Դուք այս բոլորիս կգնդակահարվեք: Լսում եք
ՅՈՒՐԿԵՎԻԺ. (Տեսնում ե Լիդային, ցնցվում ե) Թող լինի:
Բայց ե այնպէս...

ԳՆԴԱՊԵՏ. (Բղավում ե) Յես ձեզ իմ ձեռքով շանսատակ կա-
նեմ: Լռել:

ՊՈՐՈՒՋԻԿ. Պարոն գնդապետ, այստեղ կողմնակի մարդիկ կան:

ԳՆԴԱՊԵՏ. Լռել:

ՄՅՈՒՍ ՍՊԱՆ. Պարոն գնդապետ...

ԳՆԴԱՊԵՏ. (Շուռ ե գալիս) Հ՞ր: Ի՞նչ կա: Ի՞նչ եք ուզում:
ՍՊԱ. Թույլ տվեք զեկուցելու: Մենք հենց նոր բռնեցինք
այս կնոջը: Ավտոմոբիլով եր գալիս: Չաբանովի կողմից:

ԳՆԴԱՊԵՏ. (Ուռաղիւր ե դառնում) Ա՛... Իսկ հետո ի՞նչ...

ՍՊԱ. Չափազանց կասկածելի անձ ե: (Կամաց ինչ վոր բան
ե հայտնում գնդապետին) Ահա նրա փաստաթղթերը: (Տալիս ե
գնդապետին): Հավանական ե, պարոն գնդապետ, վոր սա հենց
նա յե... Բարեհաճեցեք ուշադրութիւն դարձնելու... (Մտնով
ցույց ե տալիս քրքեքից մեկը):

ԳՆԴԱՊԵՏ. Ա՛: Հիանալի յե հիանալի, Հըմ: (Ձմնում ե փաս-
տաթղթերը) Թվանշաններ, բառեր, նշաններ... անկասկած շի՛՞ք ե:
(Արագ, հայացքն օւղղում ե Լիդայի վրա) Ի՞նչպէս ե ձեր ազգա-
նունը:

ԼԻԿԱ. Յելինա Ժդանովա:

ԳՆԴԱՊԵՏ. (Արագ) Լիդա Ձվանցեվա չե՞:

ԼԻԿԱ. (Անվրդով օտրժում ե ուտերը) Ձեր հարցը չեմ հասկա-
նում, գնդապետ:

ԳՆԴԱՊԵՏ. Ա՛հ էք հասկանում: Իսկ այս ի՞նչ շփոթային գրություններ են ձեր տետրում: Հիերոգլիֆներ են:

ԼԻԴԱ. Այդ իմ սղագրություններն են: Վարժություններ:

ԳՆԴԱՊԵՏ. Հրմ: Տարրինակ վարժություններ են: Իսկ ի՞նչ էյիք անում Ձաքանում:

ԼԻԴԱ. Այնտեղ խուտորում հյուր էյի գնացել: Գրոջս մտա:

ԳՆԴԱՊԵՏ. Խուտորում հյուր էյիք, բայց մտաորով եք ճանաչարհորդում: Ե՛հ, վոչինչ, մենք ամեն ինչ կայարգենք: (Արագ) Հա, ի դեպ: Այս յերիտասարդն այսօր մեզ մի նամակ բերեց ինչ վոր Լիդա Զվանցիվից: (Չո՛ւք սանում ե գրպանը) Արդյոք պատահմամբ, ձեզ ծանոթ չի՞ այս ձեռագիրը: (Իիսմամբ դանդաղում ե ցամախ բաց անելու):

ԼԻԴԱ. (Ժպտալով) Հաղիվ թե, յեթե նամակը գրամեքենայով ե գրված:

ԳՆԴԱՊԵՏ. (Հաղթական) Ա՛յ բռնվեցի՛ք: Բռնվեցի՛ք: Նշանակում ե, դուք եք գրել՝ յեթե գիտեք, վոր գրամեքենայով ե տպված:

ԼԻԴԱ. (Ուրախ ծիծաղում ե) Դեհ, հանգստացեք, գնդապետ: Չե՛ վոր տեսնում եմ, վոր ծրարի վրա հասցեն տպագիր տառերով ե: ԳՆԴԱՊԵՏ. Թհհ: (Պահում ե ցամախը):

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Անհամբերությամբ) Ներողություն, պարոն գնդապետ, այս ամենը շատ հետաքրքիր ե, բայց յես թե՛ գործ ունեմ դրանում:

ԳՆԴԱՊԵՏ. (Փռձոդ հալացում ցայում ե Յուրկեվիչին յիվ տպա Լիդային) Ուրեմն, դուք չե՛ք ճանաչում այս, հրմ... տիկնոջը:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Դժբախտաբար վոչ:

ԳՆԴԱՊԵՏ. Ա՛հ, դժբախտաբար:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Այո, վորովհետե նա շատ պեղեցիկ ե:

ԳՆԴԱՊԵՏ. (Եփոքված) Սատանան գիտե, թե սա ի՞նչ բան ե: Թվում ե, Պորուչիկ, վոր դուք նորից եք շփոթել:

Մտնում եմ ԼՈՒՆԴԻՇԵՎՆ ու ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼԸ: Յերկուսն էլ մոքից դիմում եմ դեպի գնդապետը:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. (Սիրալիք կերպով գլուխ ե ցալիս Լիդային) Մա-գնուռադել: Ներեցեք, գնդապետ, բայց այսպես չի կարելի:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. Դաս իստ ուներ գերտ: Կայաբանապետը չկա վոչ մի տեղ: Գնացքը չկա: Յես չեմ կարող այլևս սպասեմ:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Յես սկսում եմ անհագստանալ: Վերջի վերջո մեր գնացքը լինելով յե, թե վոչ...

ԳՆԴԱՊԵՏ. Պայտնայք, յես ձեզ արդեն ասացի:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. (Յուրկեմիքին) Իսկ դուք դեռ այստեղ եք, բարեկամս: (Նայում է Լիդային) Բա՛, ի՞նչ եմ տեսնում: Դեհ, իհարկե: Ահա թե ինչու նայում եմ և զարմանալի ծանոթ դեմք ե թվում ինձ: Ուրեմն դուք եք:

ՅՈՒԲԿԵՎԻԶ. (Վախեցած մի քայլ առաջ է գալիս յեվ բռնում է Լուսիգիսեմի քեմիք) Ներողություն, կոմս, յես ուզում եյի ձեզ մի բան հարցնել:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Հաճությամբ, հաճությամբ: Հա, ուրեմն դուք արդեն հանդիպեցիք նրան, ձեր սիրելի հավիկին: Պարզոն, մահեմուլազել, ներեցեք ձերուկիս: Նախանձում եմ բախտավորին, հե՛հե՛, բայց ի՞նչ գեղեցիկն է նա հիմա: Ա՛յ, Դեհ, թեև այդպես միք սեղմի:

ԳՆԴԱՊԵՏ. Ներողություն, կոմս, միթե դուք ճանաչում եք այս արկնոջը:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. (ձյում է) Ա՛յ, Ի՞նչ եք կոչում: (Շիւում է՝ ձեռք) Դեհ, իհարկե: Դա հենց մեր ճանապարհորդուհին և, վորն այսօր գրել եր մոսյո Յուրկեմիքին: Յես դրան շատ լավ...

ԳՆԴԱՊԵՏ. (Արագ) Լիդա Չվանցեման ե:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. (Հիացած) Այո, այս: Հենց ինքն ե: Լիդան և, սիրելի հավիկը, վորին...

ԳՆԴԱՊԵՏ. Դեհ, կոմս, դուք մեզ կարևոր ծառայություն ցույց տվեք:

ՅՈՒԲԿԵՎԻԶ. (Չգուցելով իրան հարձակվում է Լուսիգիսեմի վրա յեվ բռնում է կոկորդից) Սրիկան, ապուշ: Դու յերկրորդ անգամն ես խլում դրան ինձանից, դրան, իմ ուրախությանը:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Ի՞նչ: Կարաճու. Կ... Կ...

Ոգտվելով իրաբանցումից Լիդան վերցնում է ատրճառակն ու վազում է դեպի դուռ:

ԳՆԴԱՊԵՏ. Բռնեցեք դրան: Բռնեցեք:

Իբարանցում: Լիդան արողը նետում է ապանքի վտփի տակ յեվ դուրս փախչում: ՊՈՐՈՒԶԻԿԸ վայր է ընկնում: ԼՈՒՆԴԻՇԵՎՆ ազատվում է ՅՈՒԲԿԵՎԻԶԻ ձեռքից յեվ բղավելով վազում է դեպի դուռը:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Կարաճու: Սա խելագարվեց: (Դուրս է փախչում):

ԳՆԴԱՊԵՏ. Դռները կողպել: Ա՛: Ահա թե ի՞նչ եր: Չերբախել, բանտարկել, զնգալահարել: (Յույց է տալիս զինվորներին Յուրկեմիքի վրա, սրանք բռնում են նրա քեմիքից):

Դրանում կրակոց, ճորից:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Բղավում է) Հեռո՛ւ: Նրանք սպանեցին Լիդային.
սրիկաներ:

Հենց այդ րոպեյին վերադառնում եմ յերկու սպաները յով բերում եմ ԼԻԴԱՅԻՆ, վորն
առդեմ ել չի փորձում ազատվ' յ դրանց ձեռքերից:

ՊՈՐՈՒԶԻԿ. Այստեղ ե, պարոն գնդապետ: Բռնեցինք: (Թառ-
կիմաքս ստղմում է այսին) Հանցավորը կրակում եր:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Վազում է դեպի Լիդան) Լիդա: Հարազատ
աղջիկս:

ԳՆԴԱՊԵՏ. Ա՛: Ահա թե ի՞նչ սղազբուծյուններ են այստեղ:
Շատ լավ: Կես ժամից յերկուսդ ել կգնդակահարվեք: Պորուչիկ,
կարգադրիր:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼԸ, վորը շարունակ ուշադրությամբ հետևում էր այս ամենին, առաջ
է գալիս:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. Իհր զայդ տո՛ւ: Դուք խելքը կորցրե՛լ եք: Յես
բողոքում եմ: Խնդրեմ հիմարություններ չանել, այլ ճանապարհ-
գցել մեր գնացքը: Յես հեռագրեմ գերմանական ղեսպանին:

ԳՆԴԱՊԵՏ. Ի՞նչ: Դուք ցնորվել եք, ի՞նչ է: Յես ձեզ ել 24 բո-
պեյից կգնդակահարեմ, 24 բոպեյից:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. Ի՞նչ, 24 բոպեյից: Զալբադեբեյ: Ի՞նչ:

ԳՆԴԱՊԵՏ. Ի՞նչ եք ասում: Բռնե՛լ դրան:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. 24 բոպեյից: Իսկ դուք գիտե՛ք, թե 24 բոպե-
յից հետո ի՞նչ է պատահելու ձեզ: Հա՛, Խորհուրդ տամ ձեզ, ավելի
լավ կլինի կարգադրե՛ք ձեր ժամանակը: Ա՛յլի տառազներդ, Հա-
զար գեվե՛ր: (Զայրացած վրա յե գնում գնդապետին, նրա քթի ցակ
ծարժելով ժամացույցը) 24 բոպե: Լաֆ ե ասեք, ո՛ւր տարել եք իմ
գնացքը: Տվեք ինձ իմ կես ժամը, լսում եք, կես ժամը, վորն յես
կորցրի ձեր իրարանցումի պատճառով:

ԳՆԴԱՊԵՏ. (Տօրակուսված յես է ֆաւվում) Դե՛, սա խելագար
է: Բռնեցե՛ք դրան:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. Վոչ, խելագար չե: (Թնդանոթի կրակոց) Ըհ՛:
Դուք լսե՛ք, ինչպես խփեն ալդ ժամացույցեր: Դի շառնդե հատ
գեշլյադեն: Ձեր ժամը խփեց: Դուք ձեր բոպեների մասին մտա-
ծեցե՛ք:

ԳՆԴԱՊԵՏ. (Վառազամ) Լուե՛լ: Պորուչիկ, Բռնե՛լ:

Ներս է վազում սպան, նրա յետևից ել յերկու գեմվոր յով մի սպա յելս:

ՍՊԱ. Պարոն գնդապետ: Տազնապ է: Ճեղքել են: Զրահակիր-
ներից կրակում են կայարանին:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. ՈՒՆ: Յես ասացի: (Հանգիստ լառում ե ժամացույցը):
**ԳՆԴԱՊԵՏ. Վերանդից: Վերտեղ: Դուք խելագարվել եք: Այս-
 տեղ ֆրոնտ չկա:**

**ՍՊԱ. Ճիշտ ե: Կարմիրները Տարնովկայից, հյուսիսից են հար-
 ձակվում, իսկ սրանք յերևի պարտիզաններն են: Ինչ վոր կատաղած
 զրահակիր անցել ե մեր թիկունքը:**

Թնդանքի կրակոց: Զանգահարություն: Հեռախոս:

**ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. (Հանգիստ) Շտապեցեք, հերը գնդապետ: Ձեր
 24 բոլորն շուտ անցավ:**

**ԳՆԴԱՊԵՏ. (Կասաղած) Իսկ յես, համենայն դեպս կգնդակա-
 հարեմ ձեզ: Տվեք ավտոմոբիլը: Յես գնում եմ քաղաք: Պորուչիկ,
 դուք կմնաք կայարանի պարետ: Պահակներ դրեք ձերբակալված-
 ների մոտ: Կարգադրեցեք կայարաններին: Նվազեցրե՛ք յեն-
 թարկեցեք ինչ վոր կարելի յե: Իսկ 20 բոլորից այդ բոլորին:
**ՊՈՐՈՒՉԻԿ. Ի՛նչպես, պարոն գնդապետ, գերժանացե՛ն ել:
 Համարձակվում եմ հայտնել:****

**ԳՆԴԱՊԵՏ. Դե՛հ, լավ: Գերժանացուն առայժմ տեղափոխեցեք:
 Այս յերկուսին: Գնանք:**

ՊՈՐՈՒՉԻԿ. Լսում եմ, պարոն գնդապետ:

Թնդապետն ու յերկու սպաները գնում են:

**ՊՈՐՈՒՉԻԿ. (Զինվորներին) Հսկել ձերբակալվածներին: Մեկը
 դուան մոտ: Մյուսը պատուհանի տակ:**

Դուք ե գնում: Զինվորները կաղում են դուռը յով դուք եմ գնում:

**ՅՈՒՐԿԵՎԻՉ. (Վազում ե պատուհանի մոտ) Ժամապահ: (Փոր-
 ձում ե դուռը) Գողգե՛լ են: Լիդա՛, թանգագին Լիդա: (Բռնում ե
 նրա ձեռքերը) Միթե նորից եմ տեսնում քեզ, քո սիրելի, իմ հա-
 րազատ տալիս, վորոնց մասին այնպես կարոտով եյի յերազում
 մեր այս անշատման յերկար տարիներում:**

**ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. (Վարք մինչ այդ նստել ե սեղանին լեվ տախիմ
 խոսքացույց դրած գնում ե ժամացույցը) Զալրադիրե՛յ... Դատարկ
 շատախոսություն:**

ԼԻԴԱ. Սիրելիս, ե դու չմատնեցիր ինձ — քեզ տանջեցին:

**ՅՈՒՐԿԵՎԻՉ. Յե՛վ այժմ, յոթը տարուց հետո դանել քեզ, վոր
 նորից... վոր նորից կորցնեմ: Վոչ, վոչ այդ անհարին ե: Ժա-
 մանակը կանգ ե աւել: Ժամանակը մերն ե, Լիդա, մերն ե:**

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. Զալրադերե՛յ: Այն նատ. Ո՛ր, մեկ հիմար, ի՞նչ գիտե նա ժամանակի ժասին:

ԼԻԴԱ. Այո, այո:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Կյանքի և սիրո 20 բույե, ո՛ր, չե վոր սա մի ամբողջ հավիտենականություն ե:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. Իմ դասը չի մոռացել: Հը՛մ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Խելահեղներն են միայն ժամանակը տալիներով: Յե՛վ չափում, մենք այդ կշափենք մեր սրտի բարախումներով: Յե՛վ ամեն մի բախումը, ամեն մի թրթիռը կնվիրենք մեր սիրույն:

ԼԻԴԱ. Այո, մեր սիրույն, այո: Ո՛ր, ինչպես եմ սիրում հիմա քեզ, իմ անգինս, իմ միակս... (Թնդանքի կրակոց):

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Լիզա, իմ տենչանք Լիզա: Ի՞նչ յերջանկություն ե հա՛վել քս շրթունքներին... մեռնելը... հավիտյան քեզ հետ լինելը... Մի՛նչե տակ քամել մեր կյանքի այս վերջին բույեները:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. (Շաբուսեղում ե աշխատել ժամացույցի վրա) Ո՛ր, զալրադերե՛յ: Ո՛ր, դատարկ շատախոսություն: Ի՞նչ վերջին բույեներ: Ձեր վերջին բույեն 30 տարուց հետո կզա: Միասին մեռնել: Մի՛նչե ձեր մեռնելը նա, այդ աղջիկը դե՛ռ պիտի թողնի, հեռանա ձեզանից:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Շուռ ե գալիս) Դուք ստո՛ւմ եք:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. (Հանգիստ) Ե՛հ, ուրեմն դուք կթողնեք նրան: Ունդ դամիտ պուռկառում:

Փշրվող ապակու գրկոց: Գնդակը խլում ե ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼԻ ձեռքից ժամացույցը:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Աստված իմ: Այստեղ են կրակում:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. (Կատաղած) Ո՛ր, ֆերֆլյուխտե հեյդենլարմ: Անիծված իրարանցում: Ամենալավ ժամացույցս ջարդեցին: Սրիկաներ: Դարչիկներ (Վոսոմում ե յե՛վ հավաքում հասակից մեխանիզմը):

Տաղմապ: Հրացամագուրքյուն:

ԼԻԴԱ. Կանց: Լսում ես: Այդ մերոնք են: Նրանք մոտ են: Նրանք թույլ չեն տա, վոր մեզ սպանեն: (Վազում ե դեպի պատուհանը) Այո: Այո: Ամենուրեք խուճապ ե տիրում: Զինվորները փախչում են, թողնում են զնդացիրները: Ահա, պատի ծեփը: Քնդակները կպչում են ցցաթմբին: Սպան վա՛յր ընկավ:

Դուռը բաղխում են ուժգին:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. Զալրադերե՛յ: Այն նատ. Ո՛ր, մեկ հիմար, ի՞նչ գիտե նա ժամանակի ժասին:

ԼԻԴԱ. Այո, այո:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Կյանքի և սիրո 20 բույս, ո՛ր, չե վոր սա մի ամբողջ հավիտենականություն ե:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. Իմ դասը չի մոռացել: Հը՛մ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Խելահեղներն են միայն ժամանակը տալիներով: Յե՛վ չափում, մենք այդ կշափենք մեր սրտի բարախումներով: Յե՛վ ամեն մի բախումը, ամեն մի թրթիռը կնվիրենք մեր սիրույն:

ԼԻԴԱ. Այո, մեր սիրույն, այո: Ո՛ր, ինչպես եմ սիրում հիմա քեզ, իմ անգինս, իմ միակս... (Թնդանքի կրակոց):

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Լիզա, իմ տենչանք Լիզա: Ի՞նչ յերջանկություն ե հա՛վել քս շրթունքներին... մեռնելը... հավիտյան քեզ հետ լինելը... Մի՛նչե տակ քամել մեր կյանքի այս վերջին բույները:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. (Շաբուսեղում ե աշխատել ժամացույցի վրա) Ո՛ր, զալրադերե՛յ: Ո՛ր, դատարկ շատախոսություն: Ի՞նչ վերջին բույներ: Ձեր վերջին բույնն 30 տարուց հետո կզա: Միասին մեռնել: Մի՛նչե ձեր մեռնելը նա, այդ աղջիկը դե՛ռ պիտի թողնի, հեռանա ձեզանից:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Շուռ ե գալիս) Դուք ստո՛ւմ եք:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. (Հանգիստ) Ե՛հ, ուրեմն դուք կթողնեք նրան: Ունդ դամիտ պուճկառում:

Փշրվող ապակու գրկոց: Գնդակը խլում ե ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼԻ ձեռքից ժամացույցը:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Աստված իմ: Այստեղ են կրակում:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. (Կատաղած) Ո՛ր, ֆերֆլյուխտե հեյդենլարմ: Անիծված իրարանցում: Ամենալավ ժամացույցս ջարդեցին: Սրիկաներ: Դարչիկներ (Վոդոնում ե յե՛վ հավաքում հասակից մեխա-հիզմը):

Տաղմապ: Հրացամաճալքյուն:

ԼԻԴԱ. Կանց: Լսում ես: Այդ մերոնք են: Նրանք մոտ են: Նրանք թույլ չեն տա, վոր մեզ սպանեն: (Վազում ե դեպի պաշտահանը) Այո: Այո: Ամենուրեք խուճապ ե տիրում: Զինվորները փախչում են, թողնում են գնդացիները: Ահա, պատի ծեփը: Քնդակները կպչում են ցցաթմբին: Սպան վա՛յր ընկավ:

Դուռը բաղխում են ուժգին:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Դուռը ջարդում են: Հարկավոր ե վորեւս լանով
ամբաստնել: Նրանք հեռանալուց առաջ կարող են մեզ սպանել:
(Կահույքը փառս ե սալիս դռան դեմ):

ԼԻԴԱ. Մոտոս մի ատրճանակ ել ունեմ: Մենք կաշառադան-
վենք:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Այո, այո: Ապրել, ապրել: Շնչել կուրծքով,
ապրել քեզ հետ միասին: Քեզ հետ, իմ Լիդա:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵՆԼ. (Շարունակելով հասակից անիվներ հավաքելը)
Ջալըսդերեյ: Սա արդեն թողեց մեռնելու մասին մտածելը:

Դռան մոտ կրակոց: Կովի աղմուկ:

ՉԱՅՆ ԴՌԱՆ ՅԵՏԵՎԻՑ. Բաց արե՛ք: Մերոնք են: Ընկե՛ք
Յուրկեվիչ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Հիացմունքով) Տարատուտան ե: Փրկվեցինք:

Դուռը բացվում ե: Ներս ե մտնում կարմիր բանակայինները ջոկատը:
Առջնից՝ ՏԱՐԱՏՈՒՏԱ:

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱ. Ընկե՛ր Յուրկեվիչ: Որիորդ, մաղամոչկա: Ուռա՛:
Կենդանի՛ յին, չե՛մ ուշացել:

ԼԻԴԱ. (Վազում ե դեպի կարմիր բանակայինները) Ընկերներ:
Հարազատներս: Շնորհակալ եմ: (Սեղմում ե նրանց ձեռները) Վեր-
ջնդիցն եք:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Բռնում ե Տարատուտայի ձեռքը) Տարատուտա,
սիրելի բարեկամս: Այդ դու փրկեցիր մեզ:

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱ. Հա. եղպես դուրս յեկավ: Շնորհակալ եմ ծա-
նոթ աղբրտիք դուրս յեկան: Համաձայնվեցին մի զբաղակիր բաց
թողնել թիկունքն անցնելու: Քեզ համար, բարեկամս, վերցրինք
կայարանն ու աշխարհում յեղած-չեղածը:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Բայց այդ յերբ կարողացար անել, անախտան
(Ծիծաղում ե յերջանկությունից):

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱ. Միթե յես հաշվում եմ ժամանակը:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Ճիշտ ե: Տարատուտա, ճիշտ ե, ժամանակը չի
կարելի հաշվել, ժամանակը չի հափվում:

Ներս ե գալիս նայել մի ջոկատ, հրամամատարի հետ: Ներս են բերում մի ֆանի
ձեքակալված մարդկանց, վորոնց քվում նայել ԼՈՒՆԴԻՆՇՎԻՆ:

ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐ. Դրավել բոլոր մուտքերը: Յեֆիմով, զբաղիր
հեռադաշտները: Ջերբակավածներին առայժմս փակել այստեղ:
Իսկ սրանք լինչ քաղաքացիներ են:

ԼԻԴԱ. (Մագերի միջից հանում ե վերցած բարակ քույր յեյ
տալիս ե հրամանատարին) Յես 18-րդ դիվիզիայի քաղաշխատակ-
ցուհին եմ: Մեզ գնդակահարութեան դատապարտեցին, ինձ ե այս
ընկերին: Սա հրաժարվում եր ինձ սպիտակներին մատնելու:

ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐ. Լիդա Ձվենցեվա: Ուրախ եմ, վոր տեսնում եմ
ձեզ, ընկեր:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. Հերը հրամանատար: Հրամայեցեք տալ ինձ իմ
գնացքը: Յես չեմ կարող այլևս ժամանակ կորցնեմ ձեր պատե-
րազօի պատճառով:

ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐ. Իսկ սա ի՞նչ դերմանացի յե:

ԼԻԴԱ. Նրան ել մեզ հետ ձերբակալեցին, վորովհետեւ բողոքեց
գնդակահարման դեմ:

ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐ. Շնորհակալ եմ ձեզանից, ընկեր. դուք
աղատ եք:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. Աղատ եք, աղատ եք, ինձ հարկավոր ե գնացք
ե վոր թե ձեր ազատություն:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Սա խայտառակությունն ե, Յես տոմս ու պլաց-
քարտ ունեմ: Ասացեք, վոր վերադարձնեն ինձ իմ իրերը: Սա
ուղղակի թալան ե:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. Յես չեմ կարող կորցնեմ ժամանակ: Յես ամեն
մի բռնի հաշվել եմ:

ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐ. Հանդարտ, հանդարտ: Մեզ համար հետաքրք-
րական չեն ձեր հաշիվները: Հեղափոխությունն իր ժամերն
ունի, Դրանք միշտ առաջ են ընկնում ե յերբ դրանք խփում
են—նոր ժամանակ ե առաջ գալիս:

Թնդանքի կրակոց:

ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐ. Լսեցի՞ք:

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉ. Յես ձեզ չասացի, մայն հերբ, վոր ձեզանից
ավելի հզոր վարպետ կա—հեղափոխությունը: Ձեր ժամացույցը
ժխտվեց:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. Ձալբադերեյ:

ՅԵՐՐՈՐԴ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

Նույն կայարանը: 1920 թիվ: Ձմեռ և: Սենյակն անխնամ և թողած, զազուց և, զոր չի մաքրված, ամեն կողմ կեղտ, ծխախոտի թերատներ, անպետք իրեր: Մի քանի կանայք նստաբաններին սեղմվում են իրար, հերթով տաքանում անհունի վառարանի մոտ, զորը զրված և սենյակի անկյունում:

Ներս ևն գալիս կաշվե զգեստով յեվ ուտերին նամբորդակամ ձեռնափայտեր դրած յերկու յերկաքուղայիններ:

I ՅԵՐԿԱԹՈՒՂԱՅԻՆ. (Կանանց) Բարև ձեզ: Ապրանքատարը գեռ չի՞ յեկել:

I ԿԻՆ. Չի յեկել: Յերևի շուտով գա:

III ԿԻՆ. Նդ ուր եղպես, Սեմյոն Տարանտիյեվիչ: Չի՞նի թե գյուղ եք գնում, կամ քաղաք, մեր մարդու պես:

I ՅԵՐԿԱԹՈՒՂԱՅԻՆ. (Մռայլ) Ե՛հ, բաս ինչ, սովից խոմ չե՞նք սառեկելու:

II ԿԻՆ. Ճիշտ և, ամենքն ել կգնան:

II ՅԵՐԿԱԹՈՒՂԱՅԻՆ. Թող սատանան նրանց գնացքները տանի:

I ԿԻՆ. Մեկել են Ձերեվկո-Տրոֆիմիչը: Նա եդ պառավ շունը խորհրդային սատանային և ծախվել:

Մոռում և Ձերեվկոն: Լուռ հանդիմանող հայացով նայում և յերկաքուղայիններին Սրամբ դուրս են գալիս:

ՉԵՐԵՎԿՈ. Այդ ուր եք պատրաստվում, Տերենտիչ: Լռված ես: Ամաչում ես աչքերիս նայել: Յերբ բանվորական բանակը ֆրոնտ և գնում, դու լքում ես շոգեկառքը: Ե՛լս:

I ԿԻՆ. (Բախկանալով) Ե՛հ, քո ինչ գործն և, լավ և տնում, գնում և: Դու պիտի նրա յերեխեքանցը կերակրես:

ՉԵՐԵՎԿՈ. Իսկ դու ուզում ես, վոր նրանց սպիտակները կերտ-
վրեն: Գնդակներով ու մտրակներով: Կարծում ես, իմ յերեխաները
սոված չեն: Իսկ ինչո՞ւ յես շոգեկառքը չեմ լքում և չեմ ել լքելու:
I ՅԵՐԿԱԹՈՒՂԱՅԻՆ. Ե՛հ, ի՛նչ ես ինձ կպել: Յես քեզ չեմ
խանգարում, ուզում ես կոմիսար դառնալ, եդ քո գործն ե: Իսկ
ինձ համար իմ յերեխաներն են թանկ:

ՉԵՐԵՎԿՈ. Հիժար ես, Տերենտիչ, հիժար ես: Քեզ հեա չարժե-
անդամ խոսել: Իսկ, ա՛յ, քեզանից, Վասիլիյ Իվանովիչ, ճիշտն
ասած, չեյի սպասում: 1905-ին միասին ենք գործադուլ արել,
գերժանացիներից շոգեկառքերը միասին փրկեցինք, իսկ հիժա,
այսպիսի բռնություն լքում ես քո պրոլետարական դիրքերը: Ամոթ ե,
Վասիլիյ Իվանովիչ, չեյի սպասում:

II ՅԵՐԿԱԹՈՒՂԱՅԻՆ. (Վեր ե կենում) Դե՛հ, լավ, հերիք ե,
շատ մի յերկարացնի—առանց քեզ ել ծանր ե: Չգնանք, դաբդից
մի մի հատ ծխենք:

ՉԵՐԵՎԿՈ. (Ուրախացած) Ուրեմն չե՛ս գնա:

II ՅԵՐԿԱԹՈՒՂԱՅԻՆ. Դե՛հ, գնանք, ասում եմ: Ե՛հ, դու յել:
ՉԵՐԵՎԿՈ. Ա՛յ, շնորհակալ եմ, Վասյա: Չդավաճանեցիր:

Մտնում ե ՉԵՐԵՎԿՈՅԻ կինը՝ ՈՒՅԱՆ: Մերացել ե, քառամիլ, բայց առաջվա պես
գրավում ե իր հեգհամբույր ժպիտով, սիրունատես ու բնույշ դեմքով:

ՈՒՅԱ. Անդրեյ Տրոֆիմովիչ, տո՛ւն ես գնում:

ՉԵՐԵՎԿՈ. (Անճամբերուքյալբ) Սպասիր, Ույա, ժամանակ չու-
նեմ, հետո:

ՈՒՅԱ. Սկրյոթան, կարծես տաքություն ունի: Դու գնա բժշկի
յետեից:

ՉԵՐԵՎԿՈ. Հիժա, հիժա: Յես շուտով կգամ: Գնանք, Վասիլիյ
Իվանովիչ:

Դնում են: ՈՒՅԱՆ տխուր գնում ե նրանց յետովից, նորից յետ ե գալիս:

II ԿԻՆ. Տեսա՞ք եդ պատուհասին: Բալշևիկներին ե ծախվել
անհավատը: Ուրիշներին ել ճամբից հանում ե: Ծառախո՞ս: Իսկ
իր յերեխաներն ել ուռուցվորում հն, լսեցի՞ք, տղան հիվան-
դացել ե:

I ԿԻՆ. Կոմիսարության ե խցի՞լում: Կուսակցական ե:

III ԿԻՆ. Խեղճ Ույային ե մեղքս տալիս: Տեսա՞ք, ի՛նչ ե
դարձել:

I ԿԻՆ. Գնացքը:

Բոլորն էլ վազում են կառամատույց, բացի ՈՒՅԱՅԻՅ, վարը տխուր ու զուլըր կանգած նստում և նստաբանին: Մտնում և ԼՈՒՆԴԻՇԵՎԸ: Ծնրացել և կաացել, քուլացել, դժվարությամբ և ման գալիս ձեռնափայտին հեմկելով:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Վոչ մի պարկավոր չկա: Գոնն գիրքըր յուղի հետ փոխելի:

ՈՒՅԱ. (ձանաչելով Լուսնի քելին) Բարե՛վ, Վալերիան Սերգեյեվիչ:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Հը՞: Ո՞վ ե: Մ՛, դուք եք... Ուլյա: (Չոր) Բարե՛վ:

ՈՒՅԱ. Վազուց և ձեզ չեմ տեսել, Վալերիան Սերգեյեվիչ: Ի՞նչպես և ձեր առողջությունը

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Այդ արդեն քո բոլորիկ ամուսնուն ու նրա նման կոմիսարներին հարցրու:

ՈՒՅԱ. Ե՛հ, աստված ձեզ հետ, կոմս, Անդրեյ Տրոֆիմովիչը վճռակեր կոմիսարն է:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. (Ձեռնափայտով բախում և հասակին) Հապա ի՞նչ ե: Ո՞վ և նա: Ինչպե՞ս յե: Մոռացել ես, վոր դեռ 1912 թվին բանտ և նստել: 1905 թվից գործադուլավոր ե: Իսկ այդ նրանց համար արժանիքներ են, ինչպես տարիների ծառայություն: Բայց չն վոր հիմա յեղ իշխանություն ե: Կոմիսար ե:

ՈՒՅԱ. Ե՛, նա բոլորովին իշխանություն չե: Ինչպես վոր մեքենավար եր, այնպես ել մեքենավար և մնացել: Ինքներս ել ենք քաղցած մնացել:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. (Չսելով նրան) Կոմիսար: Բոլորիկ: Յե՛վ ինչ բռնեք են հնարել, կուս-կոմ, կոմ-բոդ, սոց-ապ, չեկա, շրջաբան-կոմ, Թհո, Թալանատեղեր, ավազակներ, բանդիտներ: Հողերս խլեցին, կարվածներս գրավեցին: Տունս խլեցին: Իրերս, հագուստներս, վոսկի, արծաթ, ձեռնալ, գնալ ել չի կարելի: Նստիք անդդ, ստուկիր սովից: Յերկու որ ե, չեմ ճաշել: Թե՛յ խմելու անգամ բան չկա:

ՈՒՅԱ. (Կարեկցելով). Խեղճ Վալերիան Սերգեյեվիչ... (Շփոթվելով) Դուցի կընդունեք, յես մի քիչ հաց... ու սխես ունեմ: (Նստում և պարկին) Կամ դնանք տուն, յես ձեզ ձու և հով կտամ, դեռ յիրեք մատղաշ հավ ել ունեմ: Ձեզ համար սուպ կեփեք:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. (Ապշած յես և փաշվում) Դ՞հա: Դու ինձ հավ ես առաջարկում: Դ՞հա: Ինչպե՛ս և լեզուդ դառնում:

ՈԼՅԱ, (Վախեցած) Ե՛հ, ինչու յեք բարկանում, Վալերիան Սերգեյեվիչ... Ձե վոր յես ժաքուր սրտով ասացի:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Կմեռեմ, կսատկեմ, փողոցում կմուրամ, բայց քեզանից բան չեմ վերցնի:

ՈԼՅԱ. Բայց ինչո՞ւ, Վալերիան Սերգեյեվիչ:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Յերևի հիշողությունդ կարճ է: Հեռացիր: Մի զրգո՞ր ինձ: Քեզ հետ հաշիւերս ժաքել ենք: Քո փոխարեն քո կոմիտարներն ստացան... Հեռացիր: (Ոլյան հառաչելով դուրս ե գնում):

Մտնում է ՅՈՒՐԿԵՎԻՉԸ, նույնպես հյուսված, հիվանդ: Տեսնելով ԼՈՒՆԴԻՇԵՎԻՆ շուտ ե գալիս յեվ ուզում ե հեռանալ:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. (Պանում ե նրան) Մասիյո Յուրկեվիչ: Մոսյո Յուրկեվիչ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉԸ. (Նուռ ե գալիս) Ի՞նչ եք ուզում ինձանից:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. (Իսառնալով) Խուսափում եք: Յերևի վախե-
նում եք, վոր ձեզանից բան խնդրեմ: Ե՛խ...

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉԸ. (Զայրանալով) Մի՞թե չեք հասկանում, վոր ինձ համար ուղղակի անհաճելի յե ձեզ տեսնելը: Կարծեմ, պետք ե իմանաք, թե ինչ նստեց ինձ վրա ձեզ հետ յերկու անգամ հան-
դիպելը: Մանավանդ վերջինը, յերբ դուք ինձ մատնեցիք ժան-
դարմներին:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. (Իր հերթին բարկանալով) Դո՞նե դուք չպետք ե
այդ ասեք, յերիտասարդ: Դուք, յերևի, մոռացել եք, թե ինչ-
պես յերկու անգամ հարձակվեցիք ինձ վրա ե կոկորդիցս բռնե-
լով խեղդում եյիք ինձ: Մինչև հիմա յեղ դեռ վիզս ցավում ե:

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉԸ. Ուրեմ, ես ատավել ուրեմն, նշանակում ե
խոսելու բան չունենք: Այդպիսի դեպքերը չեն մոռացվում:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Ձեմ մոռացվում կարծում եմ: Յեթե յես այն
ժամանակ առանց վորեւ հետին մտքերի բերանիցս բաց թողի, վոր
ճանաչում եմ ձեք կնոջը, ուղղակի անողորմություն եր: Իսկ ի՞նչ
արեմ ինձ ձեր կնոջ նման կոմիտարները: Զգիտե՛ք: Ամեն ինչ խե-
ցին, փող, տուն, իրեր, վոսկի, արծաթ, ամեն ինչ: Միայն մի մա-
տանի յե մնացել, այդ ել, անա, ուզում եմ յուղի հետ փոխել: Ե՛խ...

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉԸ. (Նայում ե մասնամութ) Ո՛հ: Զրուխտ ե: Յեվ
ինչ մեծն ե:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Իհարկե: Տ կարատանոց: Տոմարկան ե: Պա-
պիցս ե մնացել: Մի ժամանակ կոմսուհի Պլեցկայան համարյա

ծնկաչոք խնդրում եր, վոր ծախեմ, չորս հազար նր տուլիս, հետո
հինգ տվեց, չտվեցի: Նույնիսկ դրա պատճառով խոտվեցիք:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Բայց սա մի ամբողջ կապիտալ է: (Հրնվում է
fարսով) Դուք այս ակի գնով կարող եք 2 տարի ապրել:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Բայց գիտե՞ք, ինչ են տալիս դրան այստեղի
տխմարները: 20 հազար: Իսկ մի քոսոտ հավը շուկայում 25 հա-
զար արժե:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶԸ ժպտում է:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Ժպտում եք: Յես գիտեմ, թե ինչու յեք ծի-
ծաղում:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Ե՛հ, ինչ եք ասում... յես այդ հենց այնպես...
հիշեցի:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Հիշեցեք, թե ինչպես մի ժամանակ 20 հազար եյի
տալիս փարիզյան մի հավի համար: Վասկով: Իսկ հիմա սովորա-
կան հավ էլ չուենմ... Այո, ժամանակը փոխվեց:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Թե ժամանակը և թե արժեքները: Ինչ կուզեք,
ասացեք, բայց մենք այժմ միայն սովորեցինք դնահատել իրերն
իրանց իսկական արժեքներով: Առաջ ձեր զմրուխտն արժեք մի
քանի հազար ռուբլի, մի քանի փութ հաց, բայց իրոք ի՞նչ է
այդ: Մի պտղուց կավ և գալախազ, հողի անպետք փոշի...

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Բայց հազվագյուտ է, գեղեցիկ է:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Այո, բայց վոչ վոքի պետք չի: Իսկ վերջերեք
դուք հացը, Հացը, վորը կերակրում եր բոլորին, վորը գյուղացին
այնպիսի ծանր աշխատանքով եր ստանում՝ արժեք յերկու կոպեկ:
Հին անմիտ սխտեմն այնպես եր անարժեքացել նրան, վոր
մուրացիկներն անդամ չեյին վերցնում և հայհոյում եյին, յերեք
պղնձյա մի դրամի փութարեն, մի կտոր հաց եյին տալիս նրանց:
Իսկ յեթե հիմա տան մեզ այդ հացի կտորը, կկռնանք ու գետ-
նից կվերցնենք: Ահա թե ինչ է նշանակում իրերի իսկական և
վոչ թե պայմանական արժեքները:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Ե՛հ, ձեզ հետ դժվար է վիճելը: Բայց դուք ել, յիդ-
բայրս, կոմունիզմից չեք ճարպոտվել, Ի՞նչու յեք այդպես մաշվել:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Բժավոր տիֆով հիվանդացա, նոր եմ վեր կացել:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Ի դեպ՝ վճրահղ է ձեր կինը:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Այ, ցերեկվա գնացքով պետք է գա: Սպասում եմ:

Մտնում է ԿԱՐՅՈՒՆԿԵՆԸ, նույնպես խոնացած, ճիարած, բայց առջվա պես համա-
ռ քաթկացկոտ, ձեռքին նամարակ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Ա՛յ, այդ դուք յեք, հերը Կարֆոռնիկը: Բա՛նե ձեզ: Առաջվա պես գնացքի՛ յեք սպասում:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ (Բարկացած) Զալբադերեն: Հիմար հարց կայա-
րանում: Այսոր ի՞նչ գնացքներ կան:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Ե՛հ, հիմա ո՞վ ե կարող իմանալ այդ...

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Պարկավոր եքսպրեսը, արագընթաց՝ տյուրուշ-
կան, ճեպընթաց Շրժավոր — են աշխարհը: Առանց նստափոխ-
ման: Քնելու տեղերը՝ կտուրի վրա:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. Պարկավոր... են աշխարհ: Զալբադերեն: Վո՞նչ:
Ինձ այդպիսի գնացք հարկավոր չե:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Ա՛յ, իսկ ինձ հարկավոր ե: Գնամ պարկավորների
գտնեմ, գուցե կարողանամ հավի հետ փոխանակել... (Գնում է):

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Իսկ դուք զե՞ռ ձեր հույսը չե՞ք կորել: Ամեն ոք
գալիս եք այստեղ գնացքների մասին տեղեկանալու:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ (Բարկացած) Յես ասացի, վոր վաղը չե մյուս
որը պետք ե լինեմ տանը, Հեյդելբերգում: Յես այնտեղ պետք ե
շինեմ իմ ժամացույցը, իմ հանճարեղ ժամացույցը, իսկական
ճիշտ ժամանակը: Ո՛ր, միայն այն ժամանակ մարդիկ կիմանան,
թե ի՞նչ ե ժամանակը: Ինչ ե զեր առաքենքիկը — ակնթարթը, վորը
հիմա չեն նկատում:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Բայց մի՞թե ձեր այդ ժամացույցը չի կարելի
այստեղ շինել, Մոսկվայում, վերջապես Պետրոգրադում:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. Զալբադերեն: Աշխարհում միայն յերկու մարթ
կա, վոր կարող են այդպիսի ժամացույց շինեն: Յես, Թոբիաս
Կարֆոռնիկը, վորն հնարել ե այդ ե մայստեր Թոբիաս Ռամին-
գերը, վորը կարող ե շինել Թոբիաս Ռամինգերը, Հեյդելբերգի
մեծ ժամագործը: Հա՛: Ահա թե ինչու յես պետք ե գնամ: Ահա
թե ինչու յես սպասեմ կայարանում իմ գնացքին:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Տասն ե մեկ ամիս սպասում եք:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. Տասն ե մեկ ամիս, տասն ե մեկ տարի, տասն
ե մեկ բուրձ: Դուք առաջվա պես ֆոչինչ չհասկանաք ժամանա-
կի մասին: Ո՛ր, հիմար աշակերտ, վոր մոռացել ե իմ բոլոր դա-
սերը: Մի՞թե 8 տարի առաջ 24 բուրձն ամբողջ տարի չթված
ձեզ: Իսկ յերբ ուղում եյին ձեզ գնդակահարել, այն ժամանակ
ի՞նչպես եյիք հաշվում ժամանակը, ի՞նչ ժամերով:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Այո, այդ ճիշտ ե... Բայց այն ժամանակ բուրձներ
եյին — իսկ դուք, մայն հերը, ամբողջ մի տարի յե սպասում եք:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. Բողեններ, աղնթարթներ, տարիներ: Հերտեղ
և կշեռքը, վիրտեղ են այդ հաշիվների չափերը: Միայն իմ ապա-
գա ժամացույցով կարելի չե այդ իմանալ: Միայն այն ժամանակ
մենք կիմանանք, թե վորն և իսկական չափն այս կամ այն
աղնթարթի համար, այս կամ այն կես ժամվա, այս կամ այն
տասը տարվա համար: Այդ ժամացույցը ցույց կտա, վոր լինում
և կես ժամ, վորն ամիսի շատ տեղ և բռնում, քան մի տարին:
Վոր տասը տարին ել ընդհանրապես ֆոլինչ չարժե, վոչ մի տեղ
չի բռնի իսկական ժամանակի հաշվի մեջ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Գլուխը բռնում ե) Խնկադարություն և այդ,
ձեզ լսելիս գլուխս ցավում ե:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. Ուրեմն հիմար գլուխ ե: Յեվ յերբ ձեր հեղա-
փոխությունն անցյալ տարի խից իմ կես ժամը, վորի պատճա-
ռով ուշացա իմ գնացքից, այդ կես ժամը տասը տարի չե իսկա-
կան ժամանակի հաշվի մեջ: Իսկ յեթե այդպես ե, յես պետք ե
սպասել: Յես պետք ե սպասել տասը բոլե, տասը տարի — միև-
նույն ե: Յեվ քանի վոր չունեմ իմ իսկական ժամացույցը, կանգ-
նեցրել եմ բոլոր մյուսները: Յես սա այնտեղ կլարեմ (Յույց ե տա-
լիս ժամացույցը), Հեյդելբերգում: Յես ինքս եմ իմ ժամանակի
մայստերը: Յես սպասում եմ իմ գնացքին, իսկ այն ամենն, ինչ
վոր կատարվում ե այստեղ, չորս կողմում, ինձ չի վերաբերում:
Իմ ժամանակն այնտեղ ե — ապագայում:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Բայց չե՞ վոր այդ շուտ չի լինելու: Իսկ մինչ
այդ, այսոր հարկավոր ե վորեւե կերպ ապրել:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. Այսօր: Զալբադերնյ: Յես այսոր չունեմ, միայն
վաղ ունեմ: Այնտեղ, Հեյդելբերգում, վորտեղ իմ աշխատանքն ե,
վորտեղ իմ ժամացույցն ե, վորտեղ կան իսկական մարդիկ, վորոնց
համար եմ յես աշխատելու:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Ո՛հ, ահա թե ինչ: Իսկական մարդիկ, այսինքն,
գերմանացի բանկիրներն ու բյուրգերները: Իհարկե, բանվորների
համար չեք շինի ձեր ժամացույցը: Յեվ վոչ ել հեղափոխության
համար:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. Զալբադերնյ: Յերբ յես իմ ժամացույցը շինեմ,
հեղափոխություն այլևս հարկավոր չի լինի, վորովհետեւ այդ
դեպքում մենք այնպես կվերակառուցենք վողջ ժամանակը, վոր...

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Բարձր ծիծաղելով)... վոր բանվորներն առանց
նեւտելու, թե ինչպես են անցնում տարիները, աշխատեն, իսկ

բուրժուաները յուրաքանչյուր ժամից տասնյակ տարիներէ հա-
ճույքներ վայելեն: Պայմանավորվել էք:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵՆԼ. Բուրժուաներ, բուրժուաներ: Դուք եք հենց այն
նարը, մեկ հիմար, վորը իր կյանքի տասը տարում ել չի կարողա-
ցել տասը լավ ըոպեններ գտնել: Զալբադերնյ, Մնաք բարով:
(Բարկացած դուրս ե գնում):

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Անիծված գերմանացի, մարդու սիրտը դադելու
համար առիթ բաց չի թողնում...

Ներսէ գալիս առաջիկա պես ազմկող **ՏԱՐԱՏՈՒՏԱՆ:**

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱՆ. Ա՛հ, էնկեր Յուրկեվիչ: Ձերդ մեծապատվութիւնը
Խնչովի՛սի հաճախում... (Սեղմում ե նրա ձեռքը) Վա՛, ինչո՛ւ յես
այդպես թթվել, խեղճ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Հինց այնպես... Գործերս լավ չեն, յեղբայր
Տարատուտա: Հիվանդ եմ, թուլացել եմ: Ա՛յ, կնոջս եմ սպասում,
այսոր գալիս ե:

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱՆ. Ե՛հ, յեղբայր, նրա համար ես տանջվում, վոր
կնկա հետ ես կապվել: Իսկ յես, ա՛յ, քշում գնում եմ ճանապարհ
ներով, քամի յեմ վորսում դաշտերում ե դարդ ասած բանն ել
չգիտեմ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Ժպտում ե) Առաջիկա պես հավեր ես ճիւղում:

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱՆ. Ձե, յեղբայր, հիմա այնքան ել չե: Նախ վոր,
հիմա վոչ մի ծեղ այլևս հով չկա, կերել, վերջացրել են, իսկ
յերկրորդն ել, վոր ձեռնտու չե: Հանաք բան ե ասելը, մի հավը
քսան հազար արժե: Ա՛յ, եղպես, ընկեր Յուրկեվիչ, թող քո եգ
դարգերը, գնանք ինձ հետ, իսկույն կբժշկեմ քեդ: Վերցրու, յեղ-
բայր, կեր շոկոլադը, անգլիական լավ շոկոլադ ե: Ոգտակար ե:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Շնորհակալ եմ, Տարատուտա, հերիք ե, ի՛նչ
անեմ այդքան:

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱՆ. Վերցրու, վերցրու, յես ինձ համար կճարեմ: Մի
քիչ ել կոնյակ խմենք: (Լցնում ե բաժակը) Խմիր, աղբեր ջան:
Լավ կոնյակ ե, — ֆրանսական: Ոգտակար ե:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Խմում ե) Ժամանակն ել քեզ չի հաղթում, Տա-
րատուտա:

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱՆ. Ժամանակը: Իսկ ի՛նչ բան ե այդ ժամանակ
ասածդ: Դու նրան տեսել ես: Այդ դուք զարգացածներդ եք հնա-
բել ժամանակը, իսկ յես նրա վրա վաղուց եմ թքել: Իմ յե-

տնիցը վոչ մի ժամանակ չի հասնի, աստված վկա: Յես միայն մի հաշիվ ունեմ՝ միշտ այսոր:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Իմաստուն ես, Տարատուտա: Դու քո պինը չգիտես:

Գնացիք Վառնուս ե: ՅՈՒՐԿԵՎԻԶԸ գնում ե դեպի դուռը, Ներս ե մտնում ԼԻԳԱՆ կաշվե զգեստով յով ատրիանակով:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Լիդա: Վերջապես յեկեմ: Թե իմանաս ինչպես եյի կտրոտել քեզ, հարազատս: (Բռնում ե ձեռքը) Կարծում եյի, թե այլևս չեմ տեսնելու... Յես բոլորովին հիվանդ եմ, հազիվ եմ ման գալիս:

ԼԻԴԱ. (Համբուրում ե) Իմ խեղճ տղաս, ճիշտ, ինչպես ինչդ հացիկ ես դու... Ինչ մոտի նման գունատ ականջներ ունես: Սպասի՛ր, ի՞ժի՛շի այլոց, քեզ համար հով եմ բերել, կուտես:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Շնորհակալ եմ, Լիդա, հիմա 'հեշտ կլինի, քեզ հետ շուտ կկադդուրվեմ: Թե չե, համարյա բոլորովին չեմ ճաշել: Միայն թեյով եմ ապրել:

ԼԻԴԱ. Բայց յես պետք ե նորից գնամ և յերկար ժամանակով:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Ի՞նչպես թե գնալ: Ո՞ւր:

ԼԻԴԱ. Ֆրոնտ: Սպիտակները գրավել են Դոնրասը: Պետք ե կռվել Վրանգելի դեմ: Կռվել Դոնապրի համար, քարածուխի համար, Դոնի ցորենի համար, մեր ազատության համար: Պատերազմը դեռ չի վերջացել, սիրելիս:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Բայց չե վոք դու կին ես, Լիդա: Մի՞թե Ֆրոնտում զինվորներ չկան:

ԼԻԴԱ. Յես կոմունիստ եմ, Ալեքսեյ, նշանակում ե և զինվոր եմ: Կուսակցությունը կանչում ե, պարտավոր եմ գնալու: Այս պարզ ե և մահվան նման անխուսափելի:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Կուսակցություն, կուսակցություն... Կուսակցությունը, վորը կլանում ե քո անհատականությունը, քո կամքը, քո սերը: Այդ դեպքում դա բռնություն ե, և վոչ թե ազատություն:

ԼԻԴԱ. Դու առարկիստ ես, Ալեքսեյ: Բայց մի՞թե ձեր անարխիզմը, ձեր միստիկան ձեզ վաղուց փակուղու մեջ չի գրել: Չե վոք մի ժամանակ ինքդ ես գրել, վոր անհատականությունը պետք ե վերածնվի հասարակայնության մեջ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Այդ դիալեկտիկա յե, Լիդա, իսկ մեր մեջ միայն մի դատավոր կա և դա սիրտն ե: Յեմ յեթե նա լուռ ե...

ԼԻԴԱ. (Քուռն քալիսլ բռնում ե ձեռք) Յեվ դու, դու կարող
ես այդ ինձ ասել: Ձե վոր յեթե յես լուռ եմ, յեթե լուռ եմ
ինչպես միշտ իմ սիրո մասին, հապա միթե... Դին, այո, այդ մա-
սին յես չեմ կարողանում: Ձե վոր յես կին եմ: Ձե վոր յես ել
եմ ունենում թուլության բոլորներ: Միթե հեշտ ե ինձ համար,
մեր այս դաժան որեբուս, աղամարդկանց հետ համաքայլ գնալը,
և այն ել ինչպիսի աղամարդկանց հետ: Ձե վոր յես ել կցանկա-
նայի յերբեմն հանգստանալ, դին գցել այս կաշվե դգեստը, այն
կեղտերը, վոր կպել են վրաս աղալուղկաներում: Դեզ համար մեր
սերը միայն միջադեպ ե, եպիդոդ, իսկ ինձ համար մեծ բերկրանք
ե: Յեվ յես ինքս, յես ինքս պետք ե հրաժարվեմ դրանից, գնամ
դեպի զրկանքը, գուցե և դեպի մահը, թողնեմ քեզ յերկար ժա-
մանակով, գուցե և ընդմիշտ: Յեվ յերբ իմ սիրտը արնաքամ ե
լինում, դու միայն քո մասին ես մտածում:

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉ. Լիդա, իմ թանկագին Լիդա:

ԼԻԴԱ. Վոչինչ... Յես իսկույն: Արդեն անցավ: Գնա, սիրելիս:
Յես իսկույն: Տուր ինձ թաշկինակդ, յես թաշկինակ չունեմ:

Ներս են գալիս մի քանի յերկարուղային ծառայողներ. սրանց մեջ են՝ Ձեմեվիսն՝
կուսքիջի քարտուղարը յեվ ուրիշները, յերեմ—որս կիմ՝ յերկարուղայիների կանոյ՝
են, սրանց մեջ ե նայել ՈՒՅԱՆ, Մալլված նստում են նստաբաներին:

II ԿԻՆ. Հաց չկա, իսկ ամեն որ ժողով: Աղա-տու-թյո՛ւն ե:

I ԿԻՆ. Ել միք ասի: Աչքով աչք չունեմ տեսնելու:

II ԿԻՆ. Ելի պիտի համոզեն:

II ԿԻՆ. Թհո՛ւ:

ԲԶԻԶԻ ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ. Հանդարտ, ընկերներ: այսոք մենք
չառ կարևոր խնդիր ունենք: Հրաման ե ստացվել:

II ԿԻՆ. Ամեն որ հրամաններ, իսկ հաց չկա ու չկա:

I ՅԵՐԿԱԹՈՒՂԱՅԻՆ. Լավ կլինի են ասես, թե ինչո՞ւ ոռճիկ-
ները դադարեցրին:

III ՅԵՐԿԱԹՈՒՂԱՅԻՆ. Ճիշտ ե: Ախր եդ ի՞նչ կարգ ե ոռճիկ
չառալ՝

I ԿԻՆ. Ասել ե, սովից պիտի սատկենք: Կարտոֆիլը հինգ հա-
դար ե դարձել: Յերեխեքը սովից ուռուցվորում են: (Աղմուկ):

ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ. Դին, հանդարտ, ընկերներ: Թողեք վոր խոսեմ:
Լուրջ գործ ե: Ռոճիկները ժամանակավոր են դադարեցրել, իսկ
հաց մոտ որբերս կլինի: Վաղը կարտոֆիլ պետք ե առն:

II ԿԻՆ. Բռնորը սուտ ե: Դրանք կարտոֆիլ չունեն: Սուտ ե
ասում:

ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ. Հանդարտ: Տեսնում եմ, ընկերներ, վոր մեզ
մոտ գիտցիալինան ընկել ե: Ընկերներ, մենք մեր պոստի վրա
յենք: Յերկաթուղայինները, այդ միևնույնն ե, ինչ վոր զինվոր-
ները. մեր ձեռքումն ե գտնվում կապը, տրանսպորտը: Մենք
պետք ե մեր կյանքը զոհենք պրոլետարիատի դիկտատուրայի
համար, իսկ կոնկրետ մենք ինչ ենք տեսնում: Տեսնում ենք, վոր
մեքենավարներն ու հնոցապանները լքում են շոգեկառքերն ու
գնում են գյուղ, գնում են քաղաք: Իսկ ովքեր են տանելու ռադ-
մական գնացքներն, ընկերներ: Ահա այսոր ել հրաման ե ստաց-
վել հատուկ նշանակման ռադմական գնացքների համար յերկու
մեքենավար տալու:

I ՅԵՐԿԱԹՈՒՂԱՅԻՆ. Իսկ ուր: Մինչև վորտեղ:

ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ. Այդ մենք չգիտենք: Մարշրուտը գաղտնի յե:
Ազմուկ:

— Ախմախներ չկան: Վոչ հաց կա, վոչ փող, լավ գործ ե:

— Ո՞վ կուզի, վոր իր վիզը կտորի: Վոչ մարշրուտ կա, վոչ ել
պրոֆիլներ, բոլոր կամուրջները քարուքանդ են յեղել, կայարան-
ները վառվել են:

— Յեվ ամեն մի անտառից կրակում են: Գիտենք:

ՅԵՐԿԱԹՈՒՂԱՅԻՆՆԵՐ. (Դեմոնստրաիվ կերպով գնում
են դեպի գուռը) Իշխանությունը ձերն ե, ինքներդ ել աշխատե-
ցեք:

ՉԵՐԵՎԿՈ. (Տեղից դուրս ե պրծնում) Ընկերներ, ամաչեցեք,
ընկերներ: Չե վոր դուք բանվորներ եք. նայեցեք ձեր ձեռքե-
րին՝ դրանք կոշտացել, օճացել են նավթից ու մրից, բանալի-
ներից ու գոմկրատներից, գայլիկոններից ու մուրճերից, ջերմա-
ցած գոլորշիներից: Միթե ձեզ համար չեն նվաճել այս ազատու-
թյունը Պիտերի, Մոսկվայի, Տուլայի բանվորները, միթե նրանք
ձեզ համար չեր, վոր դուրս քշեցին, Դենիկինին, Յուդենիչին,
Պեալյուրին: Յեվ միթե այժմ, այս բոլոր ջանքերից ու զոհերից
հետո մենք պիտի դավաճանենք հեղափոխության գործին, բան-
վոր դասակարգի գործին: Յեվ յերբ ամեն որ հազարավոր կոմու-
նիստներ, հազարավոր բանվորներ թողնում են գործարանները,
Փարբիկաները, թողնում են իրենց ընտանիքներին ու զավակներին,
գնում են Ֆրոնտ մեր ազատության համար կռվելու, մենք, մենք

կկանգնեցնենք նրանց եղբուհները, բաց կթողնենք շոգեկառքերի գոլորշին: Յես կթքեյի այն ժարդու յերեսին, վորը համաբձակվեր ձեր մասին այդպիսի ստորություն ասելու ինձ: Յես ծեք եմ, 22 տարի յե, վոր ցած չեմ յեկել իմ շոգեկառքից, զբաղվում եմ վերելքներ, սլանում եմ ամեն տեսակի ուղիներով, և մթթե հիմա, յերբ կուսակցությունը մեզ կովի յե կանչում, յերբ ընկեր լեւնինն ասում ե, վոր պետք ե ջախջախել Վրանգելին, յես կարող եմ լքել իմ շոգեկառքը:

ԱՍՅՆ. Պարզ ե, չե վոր կուսակցական ես—համեմատվում ես...

ՉԵՐԵՎԿՈ. Այո, կուսակցական եմ, կոմունիստ եմ, ճիշտ ե, ընկերներ: Իսկ դուք մթթե բանվորներ չեք: Ձե վոր մեր մեջ ամբողջ տարբերությունը միայն նրանումն ե, վոր յես պարտավոր եմ միշտ առաջինը լինել այնտեղ, վորտեղ վտանգն ավելի մեծ ե, վորտեղ ավելի մեծ աշխատանք կա: Յես գնում եմ գաղտնի մարշրուտով, բայց ուրիշ գնացքներ ել են լինելու, ընկերներ, հարկավոր ե դրանց սպասարկել:

II ՅԵՐԿԱԹՈՒՂԱՅԻՆ. (Վեր ե կենում) Դեհ, լավ, կգնանք, հերիք ե դու քեզ սպանես:

ՉԵՐԵՎԿՈ. Հա: Շնորհակալ ես. Վասիլի Իվանովիչ, չեյի կասկածում:

III ՅԵՐԿԱԹՈՒՂԱՅԻՆ. (Վեր ե կենում) Ե՛հ, գրողը ձեզ տանի: Քնալ՝ ուրեմն գնալ. Մի տեղ կհասնենք:

ՉԵՐԵՎԿՈ. Ե՛, Պրոկոֆիչ: Ա՛յ կեցցես:

III ԿԻՆ. (Վեր ե բռնում տեղից) Խելքդ կորցրիր, ի՞նչ ե, պառավ շուն: Իվան Պրոկոֆիևիչ: Ձե վոր ուզում եյիր եզուց քաղաք գնալ:

III ՅԵՐԿԱԹՈՒՂԱՅԻՆ. (Ձեռք բռնի ե տալիս) Սոս, մի խառնվիր, այ կնիկ:

II ԿԻՆ. Վերջը համոզեց այդ սուտ քրիստոսը: Թաժամ քոս ե, եդ պառավ դեք:

Շարժում, աղմուկ:

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱ. (Վեր ե բռնում) Ե՛լա, դուք շուտ ավիք հոգիս ու աշխարհում յեղած-չեղածը: Մոտորի պես դղրդաց: Յես ել եմ գալիս ձեզ հետ, ընկերներ, թեկուզ վորպես հնոցապան վերցրեք, մեկերս կվարժվեմ: Ձե վոր յես ել մեքենա ունեմ: Կտանես, չե՞, ընկեր Չերեվկո:

ՉԵՐԵՎԿՈ. Ինչո՞ւ է: Բայց դու լսիր, ընկեր, վոր մեր մարշալը դադարի չի, թե ուր ենք գնալու՝ չգիտենք, յերբ կվերադառնանք՝ անհայտ է: Իսկ արագությունը՝ օտանց սահմանի:

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱ. Ինչ էլ հենց այդ է պետք: Յես էլ հենց այդ եմ ուզում: Քշիր, անցիր, թե ուր, ինքդ էլ չիմանաս: Միայն թե քամին շառաչի ականջներդ մեջ:

ՉԵՐԵՎԿՈ. Ե՛հ, այդ դեպքում ամեն բան կարգին է: Հացի համար չգիտեմ, բայց քամու համար յերաշխավոր եմ: Կլինի:

Բոլորը վեր են կենում յեվ խոսելով՝ ցրվում: Համա քեզումն է եղ քո ՉԵՐԵՎԿՈ՞ւ: Լավ է իմանում, քե վնց պետք է հույ տալ քանկորի շոգին: Ընա հույ կաս: Կրճի ու առանց դոկրատի կրարարացնի: Բոլորն էլ գնում են դեպի դուք: ՈՒՅՄՆ մտնում է ամուսնում:

ՈՒՅՄ. Իսկ յճրբ ես գնալու:

ՉԵՐԵՎԿՈ. Գուցե հենց այսօր, Ույա:

ՈՒՅՄ. Յերկա՞ր ժամանակով:

ՉԵՐԵՎԿՈ. Չգիտեմ, Ույա: Յերևի յերկար ժամանակով:

ՈՒՅՄ. Սերյոժան հիվանդ է... փող չկա, մինակ յերեխաների հետ թնչպես մնամ: Ինքս էլ հագիվ եմ ման գալիս:

ՉԵՐԵՎԿՈ. Ինչ արած, Ույա, տեսնում ես, վոր պատերազմ է:

Բոլորը դուրս են գնում: Մտնում է ԿԱՐՑՈՒՆԿՆԵԼԸ:

ԿԱՐՑՈՒՆԿՆԵԼ. Բոլոր գնացքները գնում են արևելք, հյուսիս, հարավ. միայն դեպի արևմուտք, դեպի Յիվրոպա վոչ գնացքներ կան, վոչ մարշրուտներ: Այլն տառադենդ: Մի՞թե ժամանակի մայստերը յես չես: Ինչո՞ւ յե ժամանակը փախչում իմ մոտով ու այլևս չի հալառակվում իմ կամքին: Հեղափոխությունը փշրեց իմ ժամացույցը, նա խառնեց ժամանակն ու նրա որե՛նքները, վորը յես, միայն յես տառամասիրեցի և իմացա: Նա իր ժամանակն է ստեղծել և այդ ժամանակն աշխատում է իրենց համար ու ծիծաղում էր իմ իշխանության վրա: Ա՛, յեթե կարելի լիներ կանգնեցնել նրանց ժամացույցը, ինչպես նրանք կանգնեցրին իմ: (Կայաբանի ժամացույցը խփում է ժամի 12-ը) Չալբ աղերեսի: (Բաճաճում է արթուն յեվ կանգնեցնում ժամացույցը) Կանգ առեք, անխժվածներ: Այլևս հիմարություններ դուրս չեք տա:

Ներս է գալիս Հեղկոմի ընկերը: Տեսնում է ԿԱՐՑՈՒՆԿՆԵԼԻՆ:

ԸՆԿԵՐ. Կարծեմ, սա ինքն է, վոր կա: Լսեցեք, ընկեր, թնչ էլիք անում այդտեղ, ժամացույցի հետ:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. (Առանց արտուից ցած իջնելու) Ե՛ր ժամացույցի հետ: Վոշինչ: Այդ ձեզ չի վերաբերում:

ԸՆԿԵՐ. Զիշտ սա յե, վոր կա—գերմանացիներ: Իսկ յես ձեզ եյի վորոնում, ընկեր: Ասացիք, դուք եք գերմանացի ինժեներ... (Նայում ե հուսափոխելով) Կար-կար-ֆուռները:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. (Արտուից ցած բռնելով) Կար-կար-ֆուռներ չե, այլ Կարֆուռներ: Արեր վա՛ս վոլեն դի ֆոն միր:

ԸՆԿԵՐ. Հիանալի յե: Այս ըոպեյիս գնանք Հեդլոմ: Ձեզ համար գործ կա:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ Գործ: Ի՞նչ գործ: Յես չեմ կարող աշխատել: **ԸՆԿԵՐ.** Հիանալի գործ ե, ձեր մասնագիտության վերաբերյալ: Մենք արդյունաբերությունը վերականգնելու պլաններն ենք կազմում: Մի խոսքով ի՞նչներդ կտեսնեք: Գնանք:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. Արեր յես չեմ կարող: Յես գնալու յեմ: **ԸՆԿԵՐ.** Ձեզ կտանք բնակարան, վառելավայր, լրիվ պայուս, ալյուր, շաքար, միս, ճարպ, կոշիկի կապ և ամեն որ ձրի թատրոն:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. (Բարկամայով) Չալբադերնյ: Ինչ եմ անում ալյուրն ու թատրոնը. ձեզ ասացի, վոր յես գնում եմ: Վաղը չե մյուս օրը պետք ե տանը լինեմ: Հեյդելբերգում:

ԸՆԿԵՐ. Ե՛ր, դուք խելագարվել եք, ի՞նչ ե: Հիմա ձեզ ով կթողնի արտասանման գնալու: Հիմա գնացքներ ել չկան:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. Յես պետք ե գնամ: Յես պետք ե սպասել:

ԸՆԿԵՐ. Սարսանդ մարդ: Ձե վոր մինչև սպասելը կարող եք աշխատել:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. Չալբադերնյ: Դատարկ շատախոսություն: Յես չեմ կարող բաց թողնեմ գնացքը: Յես պետք ե սպասեմ իմ ժամանակին:

ԸՆԿԵՐ. Գժվել ե, ուղղակի գժվել ե: Յերեք ամիս պետք ե կայարանում նստած մնաք, ի՞նչ ե: Առանց ուտելու:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. Ամիս, տարի—յես չեմ հաշվել: Յես ել ձեզ ասացի, վոր պետք ե գնամ, ունդ պունկտում: Յես սպասեմ իմ գնացքին և վերջ:

Ելում ե գնացքի շտակի սուպը:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. Ը՛հը, գնացքն ե: (Գնում ե դպի դուռը) **Գնացքը:** **ԸՆԿԵՐ.** Ուղղակի ցնորվել ե: (Նույ՛պես դուռ ե գնում):

Ներս ե մտնում ԼՈՒՆԳԻՆՍԿԻ, ցրտից կուչ ե գալիս:

ԼՈՒՆԴԻՆԵՎ. Վոչ մի տեղ մի կտոր միս, մի կտոր հաց չկա: Ուշ չունեմ, ինչպես եմ ուտել ուզում: (Նստում ե նստաբանին): Տաք սենյակ, սպիտակ սիւնոց, մոմերն ուրախ լույս են սփռում, ափսեներ, հղկած բաժակների, արծաթեղենների վրա: Իսկ մեջտեղում տրծախյա ճաշարանից բարձրանում ե դետնասունկով յեփած չաղլիկ վառեկի գոլորշին: Վռակեգույն կարտոֆիլը, սաթի պես դեղին գինին: Ե՛հ. ինչ բան ե վառեկը: Մի հասարակ ճարպոտ, մակարոնով ու վարունգով յեփած հալի համար ամբողջ աշխարհը կտայի:

Ներս եմ ընկնում յերեմ-չորս պարկալորներ:

I ՊԱՐԿԱՎՈՐ. Թհո: Հաղիվ քաշ տվի, դրողը տանի: Թհո:

II ՊԱՐԿԱՎՈՐ. Վնաս չունի, գնացքում կեսը կտանեն, կթեթևանա:

I ՊԱՐԿԱՎՈՐ. Լնվ: Հապա թող մի փորձեն: Եղպես տանողների շատերի ուրիշներն եմ ջարդել:

Բոլորն ել տեղավորվում են նստաբանների վրա:

II ՊԱՐԿԱՎՈՐ. Եստեղ հլա վոչինչ: Կարելի չե: Հարմար ապրանքափոխություն ե: (Հափում ե հացը յել առանց ճտալելու նրան յուղ ե փռում): Գրամոֆոնին յերկու բուխանկա հաց, մի փութ սիսեռ, յերեք ֆունտ յուղ: Կարելի չե ապրել: (Ուտում ե):

I ՊԱՐԿԱՎՈՐ. Եդ ի՞նչ ե, վոր: Յես մի պղնձե խողովակը, տրոնբոնը՝ յերկու ֆունտ յուղի ե մի չաղ հալի հետ փոխեցի, եմ ել ի՞նչ պիտի հալ: Յուղը վրայից կաթում ե:

II ՊԱՐԿԱՎՈՐ. Ախր եդ ախմախների ի՞նչին ե պետք տրոնբոնը:

I ՊԱՐԿԱՎՈՐ. Դեհ, ախր յերկար ե, վոլոր մոլոր, ուզում եմ արագ քաշելու հարմարեցնեն: (Հափում ե հալը) Ո՛, ուղղակի հրնդուհավ ե:

ԼՈՒՆԴԻՆԵՎ. Այդ յերեւի իմ վիանդոտներից կլինի: Լսեցեք, այդ հալը ծախեցեք ինձ:

I ՊԱՐԿԱՎՈՐ. (Կաւիածելով նայում ե նրան): Հալը: Իսկ գիտե՞ս, թե ի՞նչ արժե հիմա հալը:

ԼՈՒՆԴԻՆԵՎ. Ծախողը դուք եք, դուք ել ասացեք գինը:

I ՊԱՐԿԱՎՈՐ. Տուր հիսուն հազար:

ԼՈՒՆԴԻՆԵՎ. Հավի՛ն:

I ՊԱՐԿԱՎՈՐ. Իհարկե հավին, վոչ թե փղին: Ախր հլա մի մտիկ տուր, ե, տես թե ի՞նչ հալ ե, յուղը վրայից կաթում ե: Լավ, քահասուն հազար տուր:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Քառասուն հազար: Յերբ մտածում եմ, վոր կար
ժամանակ, յերբ յես մի պարկ վոսկի կարող եյի վճարել, քոսն
հազար տալ փարիզյան կախարդական մի հավի համար... Իսկ
հիմա...

Դ ՊԱՐԿԱՎՈՐ. Ե՛, գրողը տանի, տուր յերեսուն հազար:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Լսեցեք, վերցրեք այս մատանին:

Դ ՊԱՐԿԱՎՈՐ. Մատանի: Իսկ այդ վոսկոնց ե:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Դեհ, իհարկե, ակն ել զմուռնաւ ե: Դրանով այդ-
պիսի յերեք հազար հով կարելի յե առնել:

Դ ՊԱՐԿԱՎՈՐ. Յերեք հազար հով: Ասում ե ելի, շան վերջին:
Խաճ ե: Ե՛, սատանան ձեզ հետ, վերցրեք:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. (Վերցնում ե նավը) Գոնե մի քիչ ել հաց ավեք:

Դ ՊԱՐԿԱՎՈՐ. (Տալիս ե մի մեծ կսար հաց) Դեհ, լավ, վերց-
րու. յերեսում ե, հայրիկ, վոր վաղուց ե բան չես կերել:

ԼՈՒՆԴԻՇԵՎ. Համ: Կյանքումս ամենից թանգ հավը: (Սեղմում
ե կրծքին) Իսկ հիմա ուտենք... ուտենք... (Գնում ե):

Զանգ, Դնացքը մոտենում ե: Պարկավորները վազում են դեպի կառավարույց: Մտնում
են ԼԻԴԱՆ յեղ ՅՈՒՐԿԵՎԻՉԸ,

ԼԻԴԱ. (Շօտալով) Դեհ, մնաս բարով. Ալեքսեյ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉ. Ինչպես: Այսօր: Այս բուռիքս:

ԼԻԴԱ. Զլսեցիր, ռազմական հատուկ նշանակման գնացքն ե
գնում: Իսկ յես հարավային ռազմաճակատի քաղաքաժնի ուղե-
գիր ունեմ: Ավելի շուտ կհասնեմ տեղ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉ. Նորից... Մենակ... Նորից խորտակված տենչեր...

ԼԻԴԱ. Ալեքսեյ, մի տանջիր ինձ... (Համբուրում ե նրա նա-
կատը) Անժամանակ սիրեցիր դու ինձ, սիրելիս... Քեզ այսպիսի
սեր չեր հարկավոր...

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉ. Այո, յերջանկության խաղաղ հավիլը չես, այն
վոսկյա յերազը չես, վորին տոնածառին ձգտող յերեխայի նման
ձգտել եմ յես այսքան տարիների ընթացքում: Ինձ նման հիմարն
ե միայն կարող վոսկու տեղ ընդունել հեղափոխության բացա-
վառ թռչունի, քո փայլփող փետուրները... Յեղ ինչպիսի ցա-
վով այրվեցի յես քո այդ բացավառ փետուրներից: Ե՛հ, ինչ արած,
գնաս բարով: (Ծուռ ե գալիս) Թո՛ւր քո հրդեհների մեջ անբըռ-
նելի հրաշք-թռչուն:

Ներս եմ գալիս՝ Զերմիկո, ՏԱՐՏՈՒՏԱ, Ռազմական զնացի կամրարը, ՈՒՅԱՆ:
Մի կողմից ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼԸ:

ԼԻԴԱ. (Ույալիմ) Տես, Ույա, շատ եմ խնդրում, լավ խնամիր դրան:

ՈՒՅԱ. Միամիտ կաց, Լիդա, յես ամեն ինչ կանեմ:

ԿՈՄԻՍԱՐ. Նշանակում եմ, դուք գնում եք, ընկեր:

ՉԵՐԵՎԿՈ. Յես պատրաստ եմ:

ԿՈՄԻՍԱՐ. Դուք գիտեք, վոր հատուկ նշանակման գնացք ե:

ՉԵՐԵՎԿՈ. Գիտեմ:

ԿՈՄԻՍԱՐ. Մարշրուտը գաղտնիք ե:

ՉԵՐԵՎԿՈ. Հասկանալի յե:

ԿՈՄԻՍԱՐ. Արագությունը սահմանված ե:

ՉԵՐԵՎԿՈ. Լավ:

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱ. Հիանալի յե:

ԿՈՄԻՍԱՐ. Փոխարինող, ինարկե չի լինի: Թե յերբ կվերադառնաք՝ չգիտեմ: Ժանապարհների վիճակն անհայտ ե:

ՉԵՐԵՎԿՈ. Բայց նպատակը հայտնի յե, ընկեր Կոմիսար: Սոցիալիզմն ե:

ԿՈՄԻՍԱՐ. Յեվ այդ նպատակի համար կգոհենք ամեն ինչ, մեր բոլոր ուժերը, մեր ամբողջ ժամանակը: Միայն ավստո (Նալում ե ժամացույցիմ) վոր քիչ ժամանակ ունենք:

ՉԵՐԵՎԿՈ. Վոչինչ, ժամանակին ել կստիպեք, վոր մեզ ծառայի:

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱ. (Հիաց սծ) Սա, կստիպե՛ք, ընկեր Կոմիսար, հավատացած յեղեք: Չե վոր դա վարպետ ե: Ժամանակի վարպետ: Իսկ յես յենթավարպետ եմ:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. Զալադերե՛յ: Միայն յես եմ ժամանակի մայստերը:

ԿՈՄԻՍԱՐ. Ուրեմն դեպի ճանապարհ: (Սեղմում ե Չերեվկոյի ձեռքը):

ՉԵՐԵՎԿՈ. Բանվոր դասակարգի համար: Մնաս բարով, Ույա: Ամեն ինչ լավ կլինի: Մի տխրիր. դեռ կտեսնվենք:

ԼԻԴԱ. Մնաս բարով, Այոշա: (Համբուրում ե Յուրկիվիչի):

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱ. Մնաս բարով, աղբերա, դարդ մի անի. ժամանակի պոչիցը կբռնենք ու տուն կվերադառնանք: Ե՛խ, հիմա կսկսանք մենք հմ, դե՛հ, հեռու կաց աշխարհ, քո յեղած-չեղածով:

Բայց, բացի Յոնկեվիչից, դուրս եմ գնում: Սա նստում ե սեղանի մոտ յեվ գլուխը կտի գցում ձեռքերի վրա: Սույոց: Շչակ: Գնացք մեկնում ե:

ՉՈՐՐՈՐԴ ԳՈՐԾՈՂՈՒՅՑՈՒՆ

1929 թիվ Նույն կայարանն է, սակայն տնտեսաչելի տեսքով: Մեղ ծանոթ հին շենքն իսկապես արդեն չկա: Նրանից մնացել է լուկ կողքի պատը, վորը դեռ չեն կարողացել վերացնել և վորի հետևում բարձրացել է նոր կայարանի բարձր կորպուսը: Այս արդեն պատրաստ է, բայց դեռ ծածկված է ատաղձներով և յերևում է միայն վերևում ճակատի մի մասը՝ կայարանի մեծ ժամացույցով: Հենց հիմա վարպետն ու ոգնականն ատաղձի վրա բարձրացած ավարտում են ժամացույցի տեղը դնելը: Բայց կառուցումը դեռ չեն ավարտել: Թեև բոլոր ազատ պատերը զարդարված են ծաղկաշղթաներով (գիրլյանդներով) և լողունդների կարմիր կտորներով, թեև ամեն անդ ավելի են ու մաքրել, բայց դեռ մնում են ցեմենտով տակառները, դեռ դուրս չեն տարվել սանդուղքները, դուլլերը, դաճակիլը: Իսկ տոնական կտավների վրա վառվում են վոսկեղոծ մակագործություններ՝ «1929 թիվ: Վոդջճույն սոցիալիզմի համար քաջակորով մարտիկ մեքենավար Չերեվկոյին, Համամիութենական Խորհուրդների Վ համագումարի պատգամավորին»: Եկեցե սոցիալիստական շինարարության հնգամյակը:

Կայարանի զանգի զիլ զարկով բացվում է այս տեսարանը յեվ իսկույն յեռուզեռ է առաջ գալիս: Շտապ-շտապ ներս են վազում մի քանի ուշացած բանվորներ յեվ գուրս են տանում բաները, դուլլերը, լարերի փաթեքը: Շտապով անց է կենում կայարանապետը յեվ արան դիմ է դիպչում ճանապարհի շորերը կոնկրետ յեկող բջիջի ֆարսուղարը: Յեվ իսկույն ամեն կողմից սկսում են հավաքվել յեվ վագել յերկաթուղայիններ, դրանց մեջ մեզ ծանոթ են ՎԱՍԻԼԻ ԻՎԱՆՈՎԻԺԸ, ԻՎԱՆ ՏԵՐԵՆՏԻՅԵՎԻԺԸ յեվ Մյուսները, ինչպես նաև իրենց կայարանի նվագախմբի նվագողները:

ԺԱՐՏՈՒՂԱՐ. (Ման գալով) Շտապեցեք, ընկերներ, շտապեցեք, ծանուցվեց, քսան բուպեյից հետո դնացքը կգա:

ԿԱՅԱՐԱՆԱՊԵՏ. Իսկ վերադ եք դիմավորելու:

ԺԱՐՏՈՒՂԱՐ. Դեհ, ասացի, չե՞— կառավարողներ, Իսկ թե՛ յեղավ Վասիլի Իվանովիչը: Ո՞ւր է կորել նա: Չե վոր նա պետք է ճառ ասի...

ՎԱՍԻԼԻ. Դեհ, այստեղ եմ, խուճապ մի գցիր, Պյոտր Միխայիլովիչ:

ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ. Հա, քեզ համար լավ ե խուճապ ասելը: Իսկ ինչու այս տակառները չեն հավաքել: Ձե վոր յես դեռ յերեկ եմ ասել:

Ներս և վագում կապելմեյստերը — չեյս ԿՈՒՐԻՑԱՆ.

ԿՈՒՐԻՑԱՆ. Իսկ ուր ե տրոմբոնը: Վոդանդ ե այդ անիւթովը: Դարձաւ շո-կա յի վագել:

ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ. (Անադձների վրա յեղած բանվորներին) Վա՛յ, մինչեւ հիմա դեռ ժամացույցի հեռ եք քաշ գալիս: Ուզում եք ինձ մորթել, ի՞նչ եւ Ռարինովիչ, ախր չե՞ վոր յես խնդրեցի քեզ:

ՎԱՐՊԵՏ ԱՏԱՂՁԻ ՎՐԱՅԻՑ. Ե՛, միք վողովվի. Պյոտր Մի-խայիլովիչ, ամեն ինչ պատրաստ ե: Ախր սա ժամացույցն ե: Հիանալի յե: Այսպիսի ժամացույց Ամերիկայում ել չկա: Ժամացույց չե, այլ յերաժշտութիւն:

ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ. Հա, յերաժշտութիւն: Լավ եր, վոր հիշեցրիր: Տեսեք, ընկեր Կուլիցա, չուշացնեք: Հենց վոր գնացքը մոտենա, փչիր, ինչպես հարկն ե, կոնկրետ ու միաձայն, առանց վորեն մեկի ձեռնպահութեան: Թե չե քեզ մօտ, որինակի համար, մայիսի մեկին, խմբի կեսը մենակ բաւերն եր նվագում — գու-գու-գու, իսկ իսկական նվագ չկար: Դուրս ե գալիս մասսաներէից կտըր-վածութիւն ե դեկավարութեան բացակայութիւն:

ԿՈՒՐԻՑԱՆ. (Մռայլ) Յես իմ գործը գիտեմ: Իսկ յեթե կորնետ ապիստոնը ձայնը կտրեց:

ԿՈՐՆԵՏ. Իսկ ինձ մօտ պառկա յիր, մեղավոր չեմ յես, վոր նոտաները սխալ են գրել:

ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ. Իսկ յես ասում եմ՝ նոտաներ կան, բայց նվագածութիւն չկա: Տես հա, ընկեր Կուլիցա, չուշացնես:

ԿՈՒՐԻՑԱՆ. Լավ, յես իմ գործը գիտեմ:

Հանկարծ ինչ-վոր տեղից լսվում ե հավի կչկչոց:

ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ. (Ձաւմացած) Ի՞նչ բան ե: Վոդանդ ե այդ հավը՝

ԿՈՒՐԻՑԱՆ. (Ստատիկ գայրանալով) Սա ի՞նչ ծաղր ե: Այդ ո՞վ ե ինձ տնագ տալիս:

— Վոչինչ չկա, ընկեր Կուլիցա, այդ ձեզ միայն այդպես թվաց:

ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ. Ի՞նչպես թե թվաց: Յես ինքս լսեցի:

Նարից լավում է հաշիւ տալով յետմեջում կշիշոցը: Ընդհանուր գարմանք, յեղ ապա ծիծաղ:

ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ. Սա ի՞նչ անկարգութիւնն է: Վերանդ եւ այդ հավր: Ընկեր հուրիցա, միջոցներ ձեռք առեք: Սայառաակութիւնն է:

ԿՈՒՐԻՅԱ. (Կատաղած) Յես այդպիսի ծաղր թույլ չեմ տա: Ո՞վ եւ բերել հավր:

— Եղպիսի բան չկա ախր, ընկեր հուրիցա: Այդ մենք չենք:

Կշիշոցը սաստկանում է. Շնչապառ ներս եւ վազում մի ճվազող յեղս՝ տրամբը: Վազում եւ դեպի բազմոցը յեղ դրա տակից դուրս եւ համում մի գամբյուղ:

ՏՐՈՄԲՈՆ. Ներողութիւն, ընկեր հուրիցա, դա ի՞նչ հաջիւն է: Դիտեք, այսոր կիրակի յեր, մեծ շուկա կար, յես ել ճանապարհին գնացի: Եման է, յերկու ոտքի ինչ, կամաց, հիմար, քըշ, քըշ:

ԿՈՒՐԻՅԱ. Այս բոլորիս դուրս կորիւր, անպիտան: Ինչ, արի ու այսպիսի մարդկանց հետ նվազիր, հլա դեռ արմարն է: Թհոն:

ՏՐՈՄԲՈՆ. Իսկույն կնոջս կտամ ու կգամ: (Վազում եւ դուրս: Միծաղ):

ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ. Յես ասացի, վոր դեկավարութեան բացակայութիւնն է: Դեղ մտա, ընկեր հուրիցա, վոչ թե դեկավարութիւնն է, այլ հավարտութիւն:

Մտնում եւ ՅՈՒՐԿԵՎԻԶԸ, Գերացի եւ, 42 տարեկան է, սեղ զանգուրների մեջ յերկում են արծաթյա քիլերի շերտեր: Բայց տեսք դեռ իրանալի յե, պնեմով հագուստով, դեմքը խմածով պահված յեղ իմանալու, ձեռքին շէղ համբուր: Նա յում եւ շուրջը յեղ մտնում եւ քարտուղարին:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Բարեւ, ընկեր: Թույլ տվեք հարցնելու, ումն եք ճանապարհ գցում: Կամ դուք դիմավորում եք:

ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ. Դիմավորում ենք, ընկեր, դիմավորում ենք: Մեր մի ծառայողին՝ մեքենավարին: Դիտեք, նա Համաժողովեանական Խորհուրդներին Համագումարի պատգամավոր եւ ընդհանրապես առաջին հարվածայինն է: Ա՛, հիմա յեղ շքանշան եւ ստացել: Նույն իսկ լրագրերում ել գրեցին: Մեքենավար Չերեվկոնն է:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Չերեվկոնն: Անդրեյ... Անդրեյ, Տրոֆիմովիչը: Ե՛, ի՞նչ եք ասում: Ուրեմն նա դեռ վողջ առնող է:

ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ. Իսկ դուք ճանաչում եք նրան: Ի՞նչ եք ասում:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Ի՞նչպես չէ: Չե վոր յես ձեր այս քաղաքում յերկար ապրիներ եմ ապրել: Իսկ ի՞նչքան ապրումներ եմ ունե-

ցել: (Հառաչում ե) Հենց այս կայարանում: (Նայում ե շուրջը) Բայց
հւր ե այդ կայարանը: Նոր պատեր, ժամացույց, ամեն կողմ
ատաղձներ, ամեն ինչ բոլորովին փոխվել են...

ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ. Նոր կայարան ենք կառուցում, ընկեր, իսկա-
կանը, ինչպիսին վոր հարկն ե, շուտով բացումը կկատարենք:

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉ. Այո, անձանաչելի յե... (Նայում ե շուրջը) Մտա-
ծել, վոր մի ժամանակ այստեղ... Այո, վաղուցվա բան ե այդ,
ութը տարի յե անցել, վոր յես այստեղ չեմ յեղել:

ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ. Ի՞նչ եք ասում: Ներողություն, իսկ դուք,
հի վ եք:

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉ. Յեա Յուրկեվիչն եմ, գրող եմ, դուքն լսած
կլինեք:

ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ. Յուրկեվիչ: Ինչպե՞ս չե, այո, կարդացել ենք
ձեր գրվածքները, կարդացել ենք. դադափար չունեմ...

Մի քանի հոգի ներս եմ բերում դադաղամամ յերկար արկի: Դրա հետեվից գալիս
ե արտասահմանյան տեսով մի քաղաքի գլխին կատելակ (կոք կոշտ գլխարկ):

ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ. (Հարձակվում ե բեռնակրերի վրա) Սա ի՞նչ բան
ե Ո՞ւր եք գնում: Հե՛տ դարձեք: Դժվել եք, ինչ ե: Ժամանակ
դառաք դադաղը բերելու:

ԾԱՌԱՅՈՂ. Ախր դնացքին ենք դնելու:

ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ. Դնացքին: Հապա ել ի՞նչ ես գլխավոր մուտ-
քիցը ներս խցկվում: Գլխիս: Հե՛տ շուտ տուր:

Արկղը հետ եմ տանում:

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉ. Այդ ի՞նչ ե: Յերևի մեկը մեռել ե, հմ:

ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ. Ա՛յ, քեզ տխմարներ: Ժամանակ են դառել: Այդ
մեղ մոտ մի կալվածատեր եր տպրում, նա յե, նախկին կոմսն ե,
ձանաչում եք, հավարույթ եր:

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉ. Լուսդիլիվը: Ի՞նչ եք ասում: Այդ ուրեմն նմ
յե մեռել: Այ քեզ հանդիպում...

ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ. Նա դեռ 1925 թվին ե մեռել. իսկ սա յել նրա
յեղբայրն ե, Փարիզից ե յեկել միջնորդել ե, վոր դիակը արտա-
սահման տարվի: Թող տանեն, այդպիսի բարիքի համար չենք
ափսոսա...

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉ. Ուրեմն մեռավ: Տարրերնակ ծերուկ եր: Հենց
այնպես ել չարժանացավ իր դշխուհի Հաղարան-Բլբուլին:

ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ. Ներողություն, այդ ի՞նչի մասին եք ասում:

ՅՈՒՐԿԵՎԷԶ. Վոչինչ, հենց այնպես: Բայց ասացեք, խնդրեմ... պատահմամբ չեյիք ճանաչում արդյոք... մի ընկերոսու... Չվանցեվային... Լիդա Չվանցեվային:

ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ. Չվանցեվա: Լիդային: Դեհ, ինչպես չե: Ռազմիկ կին եր, հա, նրա նմանը չի լինի: Բոլոր ֆրոնտներում ել կռվել ե, թե Դենիկինի դեմ, թե Վրանգելի, թե միջին Ասիայում, Մարդ կա, վոր Լիդա Չվանցեվային չճանաչի: Ներողութուն: կարծեմ նորից դանդ ավին: Գուցե հեռագիր կա: Իվան Տերենտիևիչ, գնա մեկ իմացիր, թե ինչ կա:

ՅՈՒՐԿԵՎԷԶ. (Հուզվում ե) Ռազմիկ եր... Ուրեմն նա չկա... մեռել ե: Լսեցեք, դուք չվերջացրիք ձեր խոսքը Լիդա Չվանցեվայի մասին:

ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ. Հա, ռազմիկ կին եր, Պերեկոպում ծանր կերպով վիրավորվեց, հազիվ փրկեցինք:

ՅՈՒՐԿԵՎԷԶ. (Բղնում ե նրա ձեռք) Փրկեցիք: Նշանակում ե նա վողջ ե: Դրանից հետո դուք նրան տեսել եք:

ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ. (Առանց շարադրելու սկսում ե ծխել) Լիդային: Չվանցեվային: Դեհ, նա հիմա յեւ այստեղ ե:

ՅՈՒՐԿԵՎԷԶ. Ի՞նչպես: Լիդան այստեղ ե: Դեհ, խոսեցեք:

ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ. Դե, իհարկե, համարումեմական խորհրդատեսության գերեկտորն ե, քաղաքից դուրս, այ, հենց այդ կոմսի կալվածքում: Նրա ունեցած սարքավորումն ամբողջովին պահվել եր, բայց գիտեք, հավային այդ քաղաքն ուղղակի սքանչելիք ե:

ՅՈՒՐԿԵՎԷԶ. Հրաշք ե: Լիդան հավեր ե բուժում: Իսկ ի՞նչպես կարող եմ նրան տեսնել:

ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ. Նա ամեն ոք ել այստեղ ե լինում: Կարծեմ այստեղ ել ե լինելու: Դե, ներողութուն, ընկեր, ժամանակ ե գնալու: Գնանք, ընկերներ, գնացքը հիմա կգա:

ՅՈՒՐԿԵՎԷԶ. Ահա թե այդքան փոթորիկներից հետո բախտը նրան վորտեղ եր սպասում: Կոմս Լուսեիշևիչի հավանոցում: Կարծես, իրոք նա յեր այն Հազարան Բլուզ վոսկի հավիկը, վորին այնպես փափաղում եր և այնպես ել չարժանացավ ձերունին: Իսկ յե՛ս:

ԿՈՒՐԻՑԱ. Տեղերդ: Առաջները ծվաններին, մատները կափույրների վրա: Քայլով մտնո՛ւ: (Բոլորք դուրս եմ գնում, բացի Յուրկիվիչից: Նեսս ե գալիս Կաթնուցիկը: Սա յեւ ե անհանգիստ դառնել: Գեղեցիկ վերահույսով, գլխարկով յեւ գոհմամբուկով):

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Ինչպե՞ս: Այդ գո՛ւք եք: Հերբ ֆար-ֆար, նե-
րողություն, Կարֆունկել: Դուք գեռ ախտե՞ղ եք:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. Ա՛, հերբ Յուրկեվիչ: Այո, յես ախտեղ եմ,
բայց ախտը մեկնում եմ: Յես ձեղ ասացի, վոր գնում եմ տուն և
վաղը չե մյուս որը կլինեմ Հեյդելբերգում: Ուղիղ կես ժամից հե-
տո կճանապարհվեմ: (Հանում ե նոր ձիանալի վոսկի ժամացույցը)
Իմ ժամացույցը նորից ե աշխատում: Յես նորից լարեցի իմ ժա-
մացույցը, իմ կյանքի ժամացույցը: Դի ուհր մայնես լեբենս: Ամսի
13-ին, 6—20-ին կլինեմ Հեյդելբերգում: Տեսնում եք, վոր յես
երաժացի եյի, իխ հատտե բեխտ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Ծիծաղում ե) Այո, բայց վոր թվին: Դուք այդ
ասել եք 1919 թվին, իսկ հիմա 1929 թի՞վն ե: Տարբերությունը
մեծ չե, տասը տարի յես:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. Տասը տարի, տասը տարի: Զալբադերնյո Բայց
դուք նորից մոռացել եք իմ դասը: Դուք մոռացել եք, վոր ժամա-
նակի ճիշտ ժամացույցով տասը տարին և կես ժամն հաճախ հա-
վատար են լինում: Տասը տարի: Յես այդ ջնջել եմ իմ հաշվե մի-
ջից, ջնջել եմ ձեր հեղափոխության այդ տասը տարին: Յես իմ
հաշիվն ունեմ, իմ ժամանակը և յես միայն իմ ժամանակին եմ
հավատում:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Դուք շատ շուտ եք, մայն հերբ: Տեսե՞ք՝ վոր
չսխալվեք ձեր հաշիվների մեջ: Մակայն ի՞նչ եյիք անում դուք
այս տասը տարում: Ինչո՞ւ ավելի շուտ չվերադարձաք տուն:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. Զալբադերնյո: Ի՞նչ դատարկաբանություն: Յես
չեյի հաշվել: Ինձ համար այդ կես ժամ եր, վորով ուշացա իմ
գնացքից: (Գրպանից հանում ե մի կապ նամակներ ու հեռագրեր)
Բայց հիմա մեկնում եմ: (Կարդում ե հեռագրերից մեկը) Ամեն ինչ
կարգին ե: Ժամանակն առաջվա նման նորից ծառայում ե ինձ:
Դարձյալ յես եմ ժամանակի մայտերը:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Այո, բայց ինչպես յերևում ե, ձեր գործերը
վատ չեն գնացել: Մեկն ինձ ասաց, վոր դուք ինչ-վոր մի տե-
ղում գլխավոր ինժեներ եք յեղել, ունեցել եք ձեր ավտոմոբիլը
և այլն: Հապա ինչո՞ւ այն ժամանակ չգնացիք տուն:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. Ինչու, ինչու... Յես ստիպված սպասել...

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Վերադա՛ր: Կայարանում:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. (Նփորված) Վո՞ճչ... ուրիշ... ուրիշ... տե-
ղում:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Ա՛, հասկանում եմ: Այնպես, վանդակներով տեղում: Իսկ յերկմբ նստեցիք:

ԿԱՐՅՈՒՆԿԵԼ. Յես ձեզ ասեցի, վոր յես չհաշվեմ այդ հիմար տարիներ: (Դժգոհությամբ շուռ ե գալիս) Այդ ամեն անցավ, այսոր յես մեկնեմ: Յես գնամ Հեյդելբերգ, վորտեղ վերջապես կշխեմ իմ հանձարեղ ժամացույցը: Ո՛, մեծ ժամագործ Թորիաս Ռեմինգերը սպասում ե իմ գծագրերին և վաղը չե մյուս օրը մենք կսկսենք աշխատանքը: Յեվ այն ժամանակ, այն ժամանակ օձորոյշ աշխարհը կիմանա, թե ինչ բան ե ժամանակը: Մարդիկ կիմանան, թե ինչու յերբեմն կես ժամն ավելի յերկար ե տևում, քան տասը տարին և յերբեմն դրանից ել ավելի, և թե ինչու ծերունու տասը տարին նման չե պատանու տասը տարուն: Բայց մենք կփոխենք այդ ամենը: Այո: Մենք ժամանակը կհպատակեցնենք ուժեղներին և իմաստուններին, մենք ժամանակի վարպետներս, մենք կթագավորենք յերկրի վրա: Յեվ այն ժամանակ աշխարհը կփառաբանե ինձ, ժամանակի անդրանիկ վարպետին: Մնաս բարով, մայն հերը, հաս բարով բնդիշտ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Տեսեք, վոր ստիպված նորից չվերադառնաք:

Դուք բացվում ե յիվ յերկու քանվորեք ներս եմ բերում մի տագին, ամբողջապես արտասահմանյան պիտակներով յիվ մակագրությամբով ծածկված արկղ: Դրանց հետևից ներս ե գալիս ԼԻԴԱՆ: Այժմ սա 36 տարեկան ե: Սա վաչ քե ծերացել, այլ զալկացել ե, դիմագծերը մեղմացել են, իմաստության յիվ վշտի քերիվ սովերը յերբեմն ընկնում ե նրա շրթուհների շուրթը:

ԲԱՆՎՈՐ. Պատրաստ ե, ընկեր դիրեկտոր, անվնաս տեղ հասցրինք... (Դնում են հոտակիճ) Ծանր ե սատանան:

ԼԻԴԱ. Լավ, լավ. դե գնացեք, պատրաստեցեք:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Վազում ե դեպի Լիդան) Լի՛դա:

ԼԻԴԱՆ նայում ե տաքիւսոված, ապա նշում ե յիվ մտեցնում ՅՈՒՐԿԵՎԻԶԻ: ՅՈՒՐԿԵՎԻԶը բռնում ե նրա ձեռքից յիվ քերում դեպի նախաբեմ: Այդպես ձեռք ձեռքի տված մնում են կանգ առած: Հեռվից նվագաժուրյուն:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Լի՛դա... Ի՛նչպիսի հանդիպում: Լի՛դա... Մի՞թե դարձյալ դու յես... դարձյալ դու, այս կայաբանում, վորտեղ մենք այնքան ապրումներ ունեցանք, այնքան օտանջվեցինք: Յերբ եր այդ, յերբեկ եր, թե տասը տարի առաջ:

ԼԻԴԱ. (Ժպտալով) Իսկ դու միշտ նույնն ես, միշտ այնպես թշնամի ժամանակի դեմ...

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Ո՛ր, վոչ: Յես միայն աշխատում եմ քննել նրա քմահաճույքները... Մայտեր կարֆունկելի պես: Դե՛հ, պատմիր, պատմիր քո մասին, թանգագինս: (Նայում է արկղին):

ԼԻԴԱ. Չարմանում ես: Սա, բարեկամս, ճուտեր հանելու ինկուբատոր է: Առայժմ արտասահմանիցն ենք ստանում, հիմա կտեսնենք, կսովորենք և ինքներս ել այգալիսին կշինենք: Այո, չե՛ վոր դու գեռ չգրես: Յես հիմա թռչնաբուծական խորհրդատու թյան դիրեկտոր եմ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Այո, այո, արդեն լսել եմ:

ԼԻԴԱ. Սա մեզ համար փոքր է: Ի՞նչ հարկավոր է ունենալ 30 հազար ձվի համար, իսկ սա միայն 3600 հատ է տանում: Իսկ չե՛ վոր մեզ ժող տնտեսությունն աճում է: Գիտես, հավերիքն մեծ ապագա յի սպասում, դրանց է վիճակված կերակրելու, և այն ել լավ կերակրելու մեր աշխատավորությանը: Թռչնաբուծական տնտեսությունն ամենից շահավետն է և ամենից արագընթացն է իր աճած արդյունքներով:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Հենրիկոս IV-ի նման ձգտում ես, վոր ամեն մի ընտանիք իր սուպի մեջ մի հավ ունենա:

ԼԻԴԱ. Ի՛նչ Հենրիկոս, մոչ մի Հենրիկոս իր յերազումն ել չի տեսել, թե ինչ կարող է տալ այնպիսի մի խորհրդատեսություն, ինչպիսին մերն է: Գնանք մեզ մոտ, յես քեզ ցույց կտամ մեր տնտեսությունը, մեր ինկուբատորները, պարտեզները, վորտեղ դռոնում են մեր հավերը, թռչնոցները, վորտեղ ձմեռում են նրանք, «բրուդերհաուզը», մատղաշ ճուտերի ոթեանը: Մեզ մոտ ամեն մի հավ տարեկան համարյա 150 ից մինչև 200 ձու յե ածում: Ա՛յ, հիմա դու հաշվիր, թե ի՛նչքան միս, ի՛նչքան ձու կստացվի: Տարեկան ինքը փութ հավի միս և կես փութ ձու միայն մի հավից: Իսկ մենք 15 հազար հավ ունենք և բոլորն ել ցեղային: Նշանակում է, տարեկան հենց միայն 135 հազար փութ միս կստացվի: Իսկ այդ դեռ սկիզբն է: Յերկու-յերեք տարուց հետո մենք կես միլիոն, մի միլիոն փութ միս կտանք:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Միրելի Լիդա: Դու դարձյալ նույն վառվռուն աղջիկն ես մնացել, թե պատերազմում և թե խաղաղ ժամանակ:

ԼԻԴԱ. Ծիծաղում ես... Այո, մի ժամանակ կովել եմ, խմբողջ Միրերը, Անդրրայկալը ձիով եմ շրջել, կովել եմ վրանգելի դեմ, Կոլչակի դեմ, ճապոնացիների դեմ: Իսկ հիմա հավերի մայր եմ, թխսական, ճուտեր եմ հանում: (Շուռ է գալիս):

• ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Ե՛, ինչ ես անում, սիրելիս: Յես խոս չեցի ուղում քեզ զիրաժորել:

ԼԻԴԱ. Ե՛հ, իսկ դու ի՞նչպես ես: Այո, յես գիտեմ, կարդացել եմ: Նշանավոր գրող ես դարձել. քո մասին խոսում են, գրում են...

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Յե՛վ միաժամանակ բավականին հայհոյում են: ԼԻԴԱ. Ստիպված պետք ե հայհոյեն, յեթե ճանապարհից շեղվես: Հա, մեր ուղիները տարբեր եյին:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Մեզմ) Բո ուղին դու ինքդ բնորեցիր, Լիդա... ԼԻԴԱ. Հա՛, ա, իսկ վճռեղ ե իմ գեղեցկուհին: Բոլորովին մոռացա նրա մասին: Ընկեր Տարատուտա: Վճռեղ ես:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Չարմացած): Ի՞նչպես թե Տարատուտա: Մի՞թե նա այստեղ ե:

ԼԻԴԱ. Դե, ինչպես չե: Նա մեզ մոտ տնտեսվար ե և աշխատորանի վարիչ, ինչպես և ճուտեր հանելու ուղեբատոր:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Տարատուտան ճուտեր ե հանում: Տարատուտան՝ հավերի ահաբեկիչը, հավերի հոգեառը, իսկ հիմա, հրաշք ե, ճուտեր ե հանում:

ԼԻԴԱ. Յե՛վ ի՞նչպես ե հանում: Ամեն մի ճուտին դայակի պես ե խնամում:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Յե՛վ չի՞ ճխլում:

Այդ բոայեյին ներս ե գալիս իմե՛ր՝ ՏԱՐԱՏՈՒՏԱՆ, առաջվա նման գվարք ու կենսուրախ, բերում ե արտաստեմանյան պիտակներով ծածկված միջին մեծուքյան արկ:

ԼԻԴԱ. Հը, ի՞նչ ե, ի՞նչ ե: Ի՞նչպես ե նա, Տարատուտա: Մեր դշխուհին հաջող ե տեղ հասել:

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱ. (Ուրախ) Վողջ առողջ, վողջ առողջ ե մեր նախկին դշխուհին, ահաշխատ ելեմնտոր, Բարեւում ե: Մենք շուտով նրան պրոլետարուհի ե հարվածային կդար... (Տեսնում ե Յուրկեվիչին): Վա՛, ում եմ տեսնում: Ընկեր Յուրկեվիչ: Ձերդ մեծապատվություն: Հա, հա, հա: Եդ վճռեղից: Հրաշք ե, և աշխարհում յեղած չեղածը:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Տարատուտա, սիրելի բարեկամա: (Համբուրվում են յով յեղար սեղմում միմյանց ձեռք) Ե՛հ, մի՞թե լրջացար ու հողին նստեցիր:

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱ. Ո՛ր, նստեցի՛, ընկեր Յուրկեվիչ: Ու են ել վոնց

նստեցի, ուղղակի հավի ձվերի վրա: Հիմա, յեղբայր, ել են ժամանակները չեն, և աշխարհի յեղած-չեղածը:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Ձե վոր դու հաղթել եյիր ժամանակին, Տարատուտա:

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱ. Վննց կարող ես հաղթել նրան... ժամանակը, յեղբայր, իր մարշը ունի, տես ուր ե հասցրել, սոցիալիզմ ենք կառուցում:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Եհ, ինչ կա, չե վոր դու յել ես կովել դրա համար, ճանապարհներով և առանց ճանապարհների սլացել ես դեպի նա:

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱ. (Վոզելուով) Յեկ ինչ ժամանակներ եյին, ընկեր Յուրկեվիչ: Ինչ ժամանակներ: Ե՛լա: Հիշում ես մեր ջահելութունը, ընկեր դիրեկտոր: Ինչպես գլխապետւյտով սլանում եյինք առանց ճանապարհների, սլանում եյինք տափաստաններով, ժամանակի վրայով, աշխարհում յեղած-չեղածի վրայով: Լոկ քամին եր շաշում մեր ականջներում և տարիներն եյին անցնում: Ե՛լ, մարդ վոր հիշում ե, հողին կլանվում ե:

ԼԻԴԱ. Այո... Անդառնալի տարիներ եյին... հեքյաթ... լեգենդա...

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Բայց անվերջ սլանալ չի լինի, Տարատուտա, հարկավոր ե յերբեխցի և տեղ հասնել: Հեղափոխությունը նրա համար ե, վոր հետո յել կառուցեն: Թե չե Բերնշտայնյան տեսություն դուրս կդա, վոր իբր՝ շարժումն ե ամեն ինչ, իսկ նպատակը՝ վոչինչ ե: Այսինքն, միայն թե սլանալ:

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱ. (Հառաչում ե) Եդ եդպես ե, ընկեր Յուրկեվիչ, բայց վոր մարդ մտածում ե: Ինչ եյի յես և ուր հասա, ե՛լա Սլանում եյի դաշտերով ու լեռներով, ինչքան հավեր եմ ճխլել իմ կյանքում, իսկ հիմա թխսական եմ դարձել: Ինկուբատորում ճուտեր եմ հանում... Ձվերի վրա յեմ նստել ամենահետին հավի նման:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Հավերի հոգիների փոխարեն այդ քեզ համար հատուցումն ե:

ԼԻԴԱ. (Միծաղում ե) Դեհ, հերիք ե, Տարատուտա, ավելի լավ ե ցույց տուր մեր դժխուհուն:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Այդ ինչ գլխուհի յե: Աստված իմ, միթե:

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱ. Նախկին գլխուհի, ընկեր դիրեկտոր, Համեցեք: (Բաց ե անում արկղի առջեվի պատր յեվ դնում սեղանին) Ե՛լ,

բախտավոր ես, ճուտիկս, վոր տասը տարի առաջ չես պատահեց
ինձ: Թե չե տոտիկներդ վերև պարզած պառկած կլինեցիր, ու
չեյինք ունենա քեզ:

ԼԻԴԱ. (Միծաղում ե) Նայիր, տես, ինչ գեղեցիկուհին ե, Ալեք-
սեյ: Տես, ինչ հիանալի յե:

ՅՈՒԲԿԵՎԻԶ. Հավը:

ԼԻԴԱ. Իհարկե, հավը: Սա մեր դշխուհի Հաղարան-Բլբուլն ե:
Հիշում ես:

ՅՈՒԲԿԵՎԻԶ. Ի՞նչ ես ասում:

ԼԻԴԱ. Հիշում ես, ինչպես մի ժամանակ դու ինձ փոխեցիր
այդ հավի հետ, իսկ հիմա...

ՅՈՒԲԿԵՎԻԶ. Իսկ հիմա յե դու նույն կերպ ես ինձ վճարում:

ԼԻԴԱ. Ե՛հ, ինչպես կուզես, հասկացիր: Միբելիս: Տես, ինչ
փետուրներ են, ինչպիսի կուրծք, ինչպիսի գլխիկ... Վստի ուման
ե վառվում:

ՅՈՒԲԿԵՎԻԶ. Բայց միթե սա իրոք այն Հաղարան-Բլբուլն
ե, վորի մասին այնքան տարի տենչում եր կոմսը:

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱ. Նախկին կոմսը, ընկեր Ֆուրկեվիչ:

ԼԻԴԱ. Դե, իհարկե: Ինչ ել վոր եր, բայց հավերից լավ եր
հասկանում: Համենայն դեպս յես դրան գտա Փարիզում ե ձեռք
բերի: Բայց մեզ եծան չնստեց, դուցե ե վոչ պակաս, քան ու-
ղում եյին դրա համար քո կոմսից, պարզ ե, խորհրդային դրա-
մով:

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱ. Նախկինից, ընկեր դիրեկտոր:

ԼԻԴԱ. Ի՞նչ «նախկինից», Տարատուտա: Ասում եմ, նախկին
կոմսից:

ՅՈՒԲԿԵՎԻԶ. Այո, իրոք վոր հիմա նա նախկին ե դարձել: Մե-
ռել ե, Տարատուտա: Յեմ ինչ տարորինակ բան ե: Նոր հենց
նրա դադաղը վազոն դրին, թերևս հենց այդ իսկ միջոցին ել
դուրս բերեցին այդ հավի արկղը, նրա փայտյա յեբաղը: Ահա
թե յերբ արժանացավ նա իր դշխուհուն:

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱ. Ուրեմն նրան եյին քաշ տալիս, հա՛: Հրճեք ե:

ՅՈՒԲԿԵՎԻԶ. Այդպես, ուրեմն նորից այդ հավը, բայց այս
անգամին, փառք աստուծո, վսչ իմ ճանապարհի վրա: Յեմ իսկա-
պես, քանի անգամ նա կշկչալով թռավ ընկավ իմ կյանքի մեջ:
Ե՛հ, իսկ դու գո՛հ ես քո հավով, Լիդա:

ԼԻԴԱ. Իհարկե: Դա մեզ մոտ նոր ցեղի նախածնող կդառնա:

Գիտես տարեկան քանի ձուլ եւ ամուսն դա. 300 ձուլ, համարյա ամեն օր մի ձուլ: Դեհ, հիմա հաշվիր: Մենակ սա 10 տարուց հետո իր տված անբուսանքներով կարող ե կերակրել մի ամբողջ հանրապետութիւն: Գեղեցիկուհի: Վստկյա հավիկս:

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱ. Լսում ես, սոցիալական պատվեր, նոթիկին գշխուհի: Տես, հա: Մեզ մոտ, աղբեր ջան, հանդիպականը կտաս, հա: Եստեղ քո Փարիզը չի: Աշխատիր: Դեհ, յես գնացի: (Վեցնում ե վսնդակը յեվ ամուսն ե դուրս):

ԼԻԴԱ. Տար, մենք ել հիմա կգանք...

Ներս ե վագում մի փոքրիկ աղջիկ յեվ մոտենում ե ՅՈՒՐԿԵՎԻՉԻՆ:

ԱՂՋԻԿ. Հայրիկ, հայրիկ: Դու այստեղ ես: Իսկ յես ու մայրիկս քեզ ենք վորոնում: Մայրիկն այնտեղ պարտեղումն ե:

ԼԻԴԱ. (Ձաճաճաճա խօսք կիսա ե քողմում) Դու... դու ամուսնացել ես... աղջիկ ունես:

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉԻՉԻՆ գլուխը կախ լսում ե: Մեծ պատգա:

ՅՈՒՐԿԵՎԻՉ. Յես իսկույն... կվերադառնամ: Այստեղ սպասիր, Նինոչկա: (Ասում ե նա աղջկան) Յես իսկույն... այստեղ նստիր մի քիչ հորաքրոջ հետ: (Շատ դուրս ե գնում):

ԼԻԴԱ (Ձեռով շփում ե նակասը) Ամուսնացել ե... Արդեն շատ տարի յես: (Պառլա: Հեռվից լսվում ե նվագածուրյունը):

ԼԻԴԱ. (Գրկում ե աղջկան) Նրա աղջիկն ե... Քանի տարեկան ես, մանկիկս:

ԱՂՋԻԿ. Ութը:

ԼԻԴԱ. Ութը տարի... Ութը տարի: Ինչը տարի առաջ յես ջանել եյի ե սիրված... յես ինքս հրաժարվեցի այդ սիրուց: Տասը տարին, վոր յես տվի հեղափոխութեանը... (Գրկում ե աղջկան յեվ ջերմ համբուրում ե նրան: Աղմկելով ներս ե գալիս ՏԱՐԱՏՈՒՏԱՆ յեվ բնդհատում այս ճեառանքի լիրիկան):

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱ. Պատրաստ ե, ընկեր դիրեկտոր: Գնացինք: Ամեն ինչ կարգին ե, մեկ ու մեկ, տառն ե մեկ ե վրան ել աշխարհում յեղած-չեղածը... (Ուտարուքյամբ նայում ե Լիդային) Եհ, ինչ ե պատահել քեզ, ընկեր դիրեկտոր, կարծես աչքերդ քրտնել են, թրջվել են: Ըհ... ահա թե ինչ... Անցյալն ես հիշել, ամուսնում ես, վոր դու յեկ այդպիսի աղջիկ չունես: Եհ, եզ մեկն, աղբեր ջան, դատարկ բան ե:

ԼԻԴԱ. (Աչքեր սքեղով) Վոչինչ, Տարատուտա, արդեն անցավ: **ՏԱՐԱՏՈՒՏԱ.** Ծիշտն ասած, վճարեղից կարող եյիր եսպիսի

աղջիկ ունենալ: Յուրկեմիչը հրաշալի տղա յե, հոգի մարդ է, բայց մերը չե, խորթ ե: Մի խոսքով փտած ինտելիգենցիա: Նշանակում է, լավ յեղավ, վոր այն ժամանակ նրան բաց թողիր: Հիմա ինքդ ել ես տեսնում:

ԼԻԴԱ. Ճիշտ է, Տարատուտա, ճիշտ է: Ժամանակը մեծ դատավոր է և հա յե դատում ամենքին ըստ իրենց կատարած գործերի և ամեն մեկին ցույց է տալիս իր տեղը: Իմ տեղն՝ այստեղ է, իսկ նրանը... Դեհ, մնաս բարով, մանկիկա: (Նորից է համբուրում աղջկան) Վազիր...

Այդ ռապինի լավում է աղջկան կանչող կնոջ ձայն... «Նինգելա, Նինա, վա՛րտեղ ես: Յեկ իսկույն ներս ե գալիս ՍՈՅԻԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱՆ Սրա առտաբեմն աղջիկ բնորոշ է դարձել յեկ պետք է խոստովանել, վոր ՍՈՅԻԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱՆ լեզբ ել բավականին ոգնում է բնույթանք իր անցնող յերիտաաղուրջունքը պսեած լինելու համար:

ՍՈՅԻԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ. Դու դարձյալ չես լսում, անպիտոն աղջիկ: Մայրը վրդովվում է, անհանգստանում, իսկ սա: Վերջապէս: Ո՛ւր եք կորչում: Եհարդ: (Մտնում է Յուրկեմիչը) Վերջապէս: Ո՛ւր եք կորչում: Յերկու ժամ է, ամբողջ կայարանում ձեզ հմ վորոնում:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Դեհ, յես միշտ այստեղ եմ յեղել, հենց նոր գնացի ձխախոտ գնելու:

ՍՈՅԻԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ. Ուզում եք ձեր ձխախոտի պատճառով գնացքից ուշանանք:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Եհ, ինչ ես ասում, բարեկամա, գնացքին գեռ

40 բոպի կա:

ՍՈՅԻԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ. Դուք միշտ վրձում եք, գնանք:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. Հիմա... [(Մոտենում է Լիդային) Դեհ, ցաւաւթի՛ն, (Բռնում է նրա ձեռքը):

ՍՈՅԻԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱ. Ալեքսեյ Սեմյոնովիչ, յես գնում եմ:

ՅՈՒՐԿԵՎԻԶ. (Հառաչում է) Մնաս բարով, Լիդա:

Գնում է ՍՈՅԻԱ ՊԵՏՐՈՎՆԱՅԻ յեկ աղջկա հետովից:

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱ. Տեսա՞ր: Ահա թե ուր է գնացել նրա ճանապարհը: Ե՛կ:

Կառամատույցում շարժում, Ձանգ: Լավում է նախ հեռից յեկ աղա հետգետե հանում է գնացքի շշակի ձայնը: Յեկ անմիջապես հեշում է հանդիսավոր քայլերգը, վորով դիմավորում են գնացքին: Մի րոպե յեկ յեկ գնացքը գալիս է: Ներս են գալիս ՉԵՐԵՎԿՈՒՆ, ՈՒՅԱՆ, քարտուղարը յեկ նախկին քաղաքի մերկա յեղողները, բացի նվազաբնակից, վորը մնում է պատուհանի տակ: Վաղույններ, բացականչաւրջուններ, գախճից, վորը մնում է մոտենում են ՉԵՐԵՎԿՈՒՆԻՆ յեկ սեղմում են ձեռքը: Փար-ԼԻԻԱ յեկ ՏԱՐԱՏՈՒՏԱՅԻ մոտենում է իր վաղույնի խոսքը, բայց նվագածուրջունը իրացնում է տաղարն արտասանում է իր վաղույնի խոսքը:

ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ. (Պատուհանից ձեռք բալի և տալիս նվագախմբի վրա) Դեհ, մի քիչ կամաց, անխժվածներ, վոչինչ չի լսվում:

Նվագը դադարում է:

ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ. Ընկերներ, ժամանակը կարճ է, և յես կասեմ ամենից գլխավորը: Ձե վոր Անգրեյ Տրոֆիմիչը նորից գնում է դեպի առաջ, դեպի Դնեպրստրոյը և դեպի նոր կառուցումները, վորովհետև նրա ուղին դեռ չի վերջացել և նրա գնացքը դեռ շարունակ գնում է դեպի առաջ և դեպի առաջ: Իսկ այդ ուղին սկսվել է դեռ 9 տարի առաջ, 1920 թվին, յերբ Ձերեվկոն իր գնացքով սլանում եր դեպի ռազմաճակատը, տանելով դեպի կռիվ կարմիր եղելոններին: Նա այն ժամանակ իր ճանապարհի վրա չեր իմանում վոչ մի կայացրան, կոնկրետ չգիտեր, թե յերբ և վերադառնալու տուն: Գիտեր և հավատում եր միայն, վոր ճիշտ է իր ուղին, վորը տանում է դեպի սոցիալիզմը, ընկերներ: Յեվ շարաթներով, ամիսներով նա իր ջարդված շոգեկառքի վրա հասավ ու անցավ տարիների վրայով, վորովհետև միայն տարիների ընթացքում եր հնարավոր կատարել այն, վորը կատարեցին այն ժամանակ Ձերեվկոն ու կարմիր ռադիկները շարաթների ընթացքում ռազմաճակատում: Իսկ ինչպե՞ս: Վորովհետև նրանք գործարանների, շոգեկառքերի, հանքահորերի այն բոլոր վարպետները սանձահաղել, լծել եյին ժամանակին և ստիպել նրան հեղափոխությանը ծառայելու: Նրանք դարձան ժամանակի վարպետներ: Այժմ ել նրանց գնացքը գնում է առաջ: Ընկերներ, Ձերեվկոն գալիս է Խորհուրդների Համամիութենական համագումարից, վորտեղ վճռել են սոցիալիստական շինարարության հեղափոխությունը, վորի համար տաս տարի առաջ կռվել են ու զոհվել մեր բանվորներն ու դուռնացիները՝ Մեծ Հոկտեմբերի վարպետները: Ուրեմն, կեցցե՛ մեր լավագույն մարտիկ և վարպետ Ձերեվկոն, վորը վարպետ անփոխարինելի մեքենավար իր գնացքը տարել է Հոկտեմբերի բոցավառ ուրերի միջով և շարունակում է տանել դեպի առաջ, դեպի մեծ կառուցումների ուղիներով և սահմաններով դեպի սոցիալիզմը:

Վոդյույններ, նվագախմբում, ներս է գալիս ԿԱՐՏՈՒՂԱՅԻՆԸ, մոայլ ու ընկնված:

ՁԵՐԵՎԿՈ. Շնորհակալ եմ, ընկերներ, շնորհակալ եմ: Այդպես, ուրեմն, ասում եք ժամանակի վարպետներ ենք: Դա շատ մեծ խոսք եր, վոր դու հիմա ասացիր, Պյոտր Միխայլովիչ:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. Զալբադերէն: Դարձյալ դրանցն ե ժամանակը: Ամեն ինչ կորաւ: Գործարանը փակվել ե: Ռամենդերն յեկել ե Ռուսաստան: Սրանք են ժամանակի վարպետները ե վոչ թե յես:

ՉԵՐԵՎԿՈ. Ժամանակի վարպետներ... հըմ: Յեվ ճիշտ վոր, մարդ յերբ հիշում ե, ինքն ել չի հաճատու, թե ինչքան գործեր ենք կատարել այն կարճ ժամանակամիջոցում, յերբ կովում եյինք սպիտակների դեմ: Բայց այն որերին սանձահարելով ժամանակին, ընկերներ, հիմա ձեռքից չսկսեք ե բաց թողնել: Ու յերբ համապումարում մեզ ցույց տվին մեր Միութեան վիթխարի քարտեզն ու նրա վրա լուսավոր կետերով փայլիլեցին այն բոլոր գործարանները, վորոնք պետք ե կառուցենք հնգամյակի ընթացքում, շատերի թուրք չորացաւ: Բայց մենք գիտենք, ընկերներ: Գիտենք ե հաճատում ենք, վոր կկառուցենք նույնիսկ վոչ թե հինգ տարում, այլ ավելի շուտ, չորս տարում: Վորովհետեւ թե հինգ տարում, այն որերին, յերբ կովում ու մեռնում հաղթել ժամանակին, այն որերին, յերբ կովում ու մեռնում եյինք Հոկտեմբերի համար: Յեվ յեթե մի տարւթա ընթացքում կարողացանք նվաճել այն, վորի համար տասնյակ տարիներ եյին կարողացանք նվաճել այն, վորի համար տասնյակ տարիներ եյին հարկավոր, հապա կկարողանանք հիմա յել չորս տարում կառուցել սոցիալիզմի հիմքը: Յեվ կկառուցենք, ընկերներ, յես ձեզ ճիշտ եմ ասում, կկառուցենք, վորովհետեւ մեզ հայտնի յե մեր նպատակը ե մենք հաճատում ենք մեր կուսակցութեանը, վորը նպատակը ե մենք հաճատում ենք մեր նպատակը: (Վողջույններ, նվագածուրյոն):

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. Ալլե տառադենդ: Յես տասը տարում չկարողացա իմ տեղից շարժվել, իսկ սրանք ուզում են չորս տարում աշխարհը տեղից շարժել:

ԲԱՐՏՈՒՂԱՐ. Շո՛ւտ վերադարձիր, Տրոֆիմիչ: Ա՛յ, կայաւառնը շուտով կվերջացնենք, բայց ժամացույցն արդեն պատրաստ ե: Տեսնում ես: Հիանալի՛ յե:

ՉԵՐԵՎԿՈ. (Ժպտում ե) Այդպես ել պետք ե, ընկերներ, կառուցման մեջ ժամացույցն առաջին տեղն ե բռնում: Չե վոր դա յե տերը, դա յե հնգամյակի աչքը: Հիմա դրանք իրենց սեփական հաշիվն ունեն՝ սոցիալիստական հաշիվը:

ԼԻԴԱ. (Մտնելով ե Զերեվկոյից յեվ բռնում ե նրա ձեռքը) Այո, ԼԻԴԱ. (Մտնելով ե Զերեվկոյից յեվ բռնում ե նրա ձեռքը) Այո, չե վոր դու գիտես, չե վոր դու լսել ես այնտեղ համապու-

մաքում, թե ինչպես են հաշվում ժամանակը միլիոնավոր մարդիկ: Դե, ասա, վերապես են դրել առաջին նշանակետը, վերապես և մեր առաջին ակնթարթը, Ձերեվկո:

ՁԵՐԵՎԿՈ. Հնգամյակն է, ընկեր Չվանցեվա:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. Հնգամյակը: Ջալադերեյ: Դրանք դարձյալ ուղում են դողանալ իմ ժամանակը, ինչպես գողացան իմ կյանքի տասը տարին, ինչպես խեցին իմ վարպետին, Հեյդելբերգի մեծ ժամագործին:

ԼԻԴԱ. Իսկ հետո:

ՁԵՐԵՎԿՈ. Ելի հնգամյակ: Յեթե տեսնելի, թե դա ինչպիսի ընդարձակությունն է, ինչպիսի հաշիվ է:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. Դրանց հաշիվը, նորից դրանց հաշիվը: Հապա ել ինչու, ինչու համար յես տվի իմ տասը տարին:

ԼԻԴԱ. Այո, այո, դա մեր հաշիվն է, դա յես մեր նշանակետը, վորպիսին մենք նշանախեցում ենք պատմության ժամացույցի վրա և այդ նշանախեցուց, այդ պսպղացող անկնթարթներից կփոխվի յերկրի դեմքը: Մենք արդեն փորագրել ենք այդպիսի նշանախեցներ, Տրոֆիմիչ: Մենք դրանք փորագրել ենք այնտեղ, ռազմաճակատներում, վորտեղ հինգ տարին մեզ համար անցնում եր մի ակնթարթի նման, բայց արժեք հարյուր տարի, վորովհետեւ ցնցեց և փոխեց ամբողջ աշխարհին:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. Դա կարդացել է իմ մտքերը: (Հարձակվում է Լիդայի վրա) Ա՛, այդ դժու յես գողացել իմ մեծ դադափառը: Այդ դու յես հասկացել, վոր ակնթարթը չի տեղավորվում ժամանակի մեջ, վոր նա կարող է լինել և՛ մի վայրկյան և՛ տասը տարի: Ա՛: Ուրեմն հետ տուր իմ տասը տարին, վորը խել է ինձանից ձեր հեղափոխությունը:

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱ. Ե՛հ, ես գերմանացին խելքը կորցրել ե, ի՞նչ ե: Դե, հապա, կրունկներդ տեսնեմ, քաղաքացի:

ԼԻԴԱ. Սպասիր, Տարատուտա, դրան ձեռք մի տա: Բանն ինչու՞ն է, մայն հերը:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. (Նայում է ռուջը, հանդարտվում է յեվ ձեռքով օփում է հակաքը) Վոշինը... Ջալադերեյ... Յես կորցրել եմ իմ ժամանակը: Յես կորցրել եմ իմ ժամացույցը:

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱ. Ահա թե ինչ: Ժամացույցն են թոցրել: Այդ կպատահի:

ԿԱՐՖՈՒՆԿԵԼ. Տասը տարի սպասեցի այն բողբոջին, վոր կգնամ

ցեխեր, վորտեղ վառվում են հնգամյակի կրակները, վորտեղով
կանցնի մեր սոցիալիզմի գնացքը: Ձե վոր նրան վոչ վոք չի կանգ-
նեցնի, վոչ վոք նրան շուռ չի տա դեպի հետ, այ, ինչպես ուզում
էր անել այդ խենթուկ գերմանացին: Հա, իդեպ, վորտեղ է նա:

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱ. (Կամաց ցած իջնելով ասադմենքի վրայով) Մեռավ:
ԼիԴԱ. Ի՞նչպես թե մեռավ: Դեհ, չի կարող պատահել: Ի՞նչ
ես ասում, Տարատուտա:

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱ. Հենց հնպես ել ընկավ ժամացույցի ժոռ: Յերեկ
սրտի պայթյունից եր:

ԼիԴԱ. Ի՞նչ տարորինակ բան է այդ: Նա ուզում էր կանգնեց-
նել, հետ շուռ տալ մեր ժամանակը: Յեվ յերեկ հավատացած
էր, վոր կարող է այդ անել: Ձե վոր ժամանակի մասին նա շատ
բան գիտեր, այնպիսին, վորը մենք դեռ չգիտենք:

ՉԵՐՆՎԻՈ. Բայց է այնպես մենք հաղթեցինք ժամանակին և
վոջ թե նա:

ԼիԴԱ. Վորովհետև նա իր գիտությունը պահում էր ընտրյալ
վարպետների համար, իսկ մենք միլիոնավորներ ենք (և բոլորս
եւ ժամանակի վարպետներ ենք: Վորովհետև ժամանակը միայն
այն է, ինչ վոր մենք ինքներս ենք նրա մեջ ներդրում: Յեվ յերեկ
նրա մեջ մենք ներդրենք մեր ենտուղիաղմը, դեպի հաղթանակն
ունեցած մեր կամքը, նա մեզ համար նորից կկատարի այն, ինչ
վոր չեն կատարել հազարավոր տարիներն ու այնպիսի հազարա-
վորի իմաստուններն, ինչպիսին եր այդ գերմանացին: Յեվ յերե-
կմեռեն միայն իրենք իրենց համար ապրողների կարճատև
ուրախությունները, մենք կապրենք հավիտյան վերածնված մարդ-
կանց աշխատանքի ու յերջանկության մեջ:

ՉԵՐՆՎԻՈ. Դեհ, մնա բարով, Լիդա: Յտեատվոյն, ընկերներ:
Գնում ենք: Դնանք, Ոլյա, ժամանակն է:

ՉԵՐՆՎԻՈՆ, ՈԼՅԱՆ յեվ մյուսները մտնում են գնացք:

ՏԱՐԱՏՈՒՏԱ. (Գլխաբեր մեքում է գետին) Ե՛թ, ամենքիդ ել գրողը
տանի, հոգիս շուռ տվիք ու մոռուռ դրիք: Կթողնեմ իմ ճուտերին
ու յես ել կգամ:

ԼիԴԱ. Մի տխրիր, Տարատուտա, մենք ել կգնանք: Ձե վոր
ընդարձակ է ու լայն, լայն է մեր ապագան:

ՀԱՍ Հիմնարար Գիտ. Գրադ

5200000381

(104)
ԳԻՆԸ 1 Բ. 50 ԿՈՊ.

210

A II
39381

На армянском языке

ИВ. КОЧЕРГА

ЧАСОВЩИК И КУРИЦА

Комедия в 4-х действиях

АРМЕНГИЗ — ЕРЕВАН